

KON. INSTITUUT
VOOR TAAL-, LAND-
EN VOLKENKUNDE

Del. Brooshoofd no 38

UITGEEFSTER:
DE NAAMLooZE VERNooTSCHAAP
"SOERABAJA COURANT"
EN DRUKKERIJEN.
Directeur:
C. J. HABNIT
Telefoon Administratie No. 184.

Soerabaja Courant

HOOFDREDACTEUR
Mr. W. F. SCHIMMEL
Telefoon Redactie No. 166
Huis Palmenlaan No. 507
ABONNEMENTSPRIJS
Voor Indië . . . f 10,—
id. Europa . . . " 12,50
Elk nummer afzonderlijk . . . 0,25

NIEUWS, - HANDELS- EN ADVERTENTIEBLAD.

ADVERTENTIËN
Voor elke 1 t/m. 10 woorden voor 1 of 2 plaat-
singen f 1.—Over dubbele kolommen geplaatst,
worden de advertentiën dubbel berekend. Grootte
letters worden berekend naar de plaatsruimte die zij
innemen. Voor advertentiën bij abonnement worden
schikkingen getroffen. Betaling Contant.
KLEINE ANNONCES:
2 1/2 cents per woord en per plaatsing.

SLUTING DER MAILS
's Namiddags ten 6 ure

Hollandse Mail (Lloyd)	10 en 24.
Idem " (Nederland)	5 en 19.
Fransche "	12 en 26.
Duitsche "	5 en 19.

EERSTE BLAD

MAANSTAND

V. M.	2 Januari.
L. K.	10 "
N. M.	18 "
E. K.	26 "

BIJ VOORUITBETALING.
KALENDER VAN JANUARI.

Vrijdag	1 — 8 — 15 — 22 — 29
Zaterdag	2 — 9 — 16 — 23 — 30
Zondag	3 — 10 — 17 — 24 — 31
Maandag	4 — 11 — 18 — 25
Dinsdag	5 — 12 — 19 — 26
Woensdag	6 — 13 — 20 — 27
Donderdag	7 — 14 — 21 — 28

No. 1 Zaterdag 2 Januari 1904 69e Jaargang

Deze Courant bestaat uit drie bladen.
INHOUD:
OCHTENDBLAD. Uit de Engelsche Mail tot
5 December 1903. — Onze Nieuwtjes. —
Gemengd Indisch Nieuws. — Particuliere
Telegrafische Berichten. — Feuilleton en Adver-
tentiën.
DERDE BLAD. Brand aan de Beompjes te
Rotterdam. — Witte's beheer in Rusland. —
Marktbericht van de Soerabaja-Courant. — Onze
Nieuwtjes. — Advertenties.

KRONYK.

Een nieuw huis met oude meubels is
als het nieuwe jaar met oude kwesties.
Tusschen.

RUSLAND EN JAPAN

is door den oudejaarsavond niets ver-
anderd de heele wereld verwacht binnen
enkele weken, binnen enkele dagen
wellicht de uitbarsting. Waaron, mag
men wel vragen, zijn beide rijken na-
genoeg geraakt in een impasse waar-
door zij gedwongen worden tot den
strijd. Mij dunkt de zuivere grondtoon
in het geschied is deze dat Japan wenscht
Rusland te verdrijven uit een overwe-
gende positie die het geografisch en
staatkundig heeft verkregen op het
vasteland van Azië.
Afgescheiden van alle bijkomende
omstandigheden is het feitelijk Japan
dat aanvalt en het is dus ook natu-
rlijk dat Rusland afwachten kan op
hetgeen Japan doen zal. Met Mantsjoerije
in handen der Russen moest Korea de
twistappel worden zoodra een ander
naburig rijk expansiedroomen kreeg.
Het eenige motief door Japan aan te
voeren waarom het in Korea de baas
wil spelen is dat het zoo'n brederlijk
gevoel heeft voor China en de Chinezen
die nog niet in de beschaving zoover

en het bedreigen der groots Japanschen
navens zal reeds genoeg zijn om het
voor Japan onmogelijk te maken overal
net overmachtige eskaders op te treden.
Wat kan Japan winnen met een lege-
ver te voeren naar Siberië of Mantsjoer-
ije? Niets. Het zou er de gevaren voor
eigen veiligheid mee vertiendubbelen en
op den duur niets kunnen bereiken.
Er is dus maar een weg voor Japan
om dezen oorlog te beginnen zonder al
te veel te risqueren, dat is het vallen
in Korea, onmiddellijk het geheele doel
van den oorlog grijpen. Dan wordt het
de vraag of het dat lang vasthouden
kan, maar in ieder geval dan heeft het
vaste positie gekozen.
Korea is echter een arm land en het
staat te bezien of het mogelijk zal wezen
voor een Japansche leger van 100,000
man zich daar staande te houden ook als
het eens van zijn basis werd afgesneden.
De Japansche vloot heeft dan de taak
én om eigen kust te beveiligen én die
van Korea tegen de Russische vloot.
Het Japansche leger zal voor een deel
in het land moeten blijven om te waken
tegen eventuele pogingen der Russen
om te landen en om als reserve te
dienen voor het leger in Korea.
Dat Japan waarschijnlijk deze positie
zal innemen blijkt wel uit het telegram
dezer dagen ontvangen dat de toer-
stingen van Japan niet Rusland maar Ko-
rea zouden gelden. Natuurlijk dat Rus-
land de bezetting van Korea door Japan als
een daad van openlijke vijandschap zal
moeten opvatten, maar daarmee ontgaat
Japan het gevaar van geïsoleerd te staan
doordat het zelf den oorlog verklaarde.
Aangevallen door Rusland heeft het
kans geholpen te worden door Engeland
krachtens het tractaat dat Engeland toch
maar niet verscheuren kan nu het lastig
wordt. Waarschijnlijk echter zal de
Engelsche regeering trachten zich daar-
aan te onttrekken en wel geholpen door

leest van het imperialisme dat om-
treef Merauke te bezetten en ons ge-
leelte van Nieuw Guinea onder direct
besluit te brengen.
Ach wat zongen die bladen destijds
claaglieders in mineur toen het bleek
dat Merauke geen Elsen was en dat
zowel militairen als kettingjongens daar
koorts kregen. Verlaten moesten wij
het, dat land waar niets te vinden was.
En thans een jaar later zijn deze
stuurlied van de wal verdwenen of hou-
den hun monden over hun prachtige,
van zoo helder inzicht en moed getui-
gende adviezen. Want het gaat daar ginds
goed en al zegt nu de heer Hugenholtz
in de Kamer dat het genoeg bekend is
dat Merauke is een overwinning van de
Pakstvaart op de Indische regeering,
voor ons is Merauke een schoons over-
winning van die regeering zelf. Blijkt
niet dat het Zuidelijk deel van N. Guinea
is een fraai vruchtbaar waterrijk en
dicht bevolkt land. Is het niet heerlijk
een bericht te lezen als dat in de Ja-
vasche courant van zij.
„De Ambrasrauke-rivier werd met sloepen
van H. M. „Lombok” door den controleur,
vergezeld van militairen December 166
mijlen opgevaaren. Tot zoover is die rivier
bevaarbaar voor kleine stoomers, terwijl
nog verder opvaaren mogelijk zal zijn
als de boomstammen zijn opgeruimd.
De landstreek is heuvelachtig en
goed bevolkt.
„In het noordwesten zijn bergen zicht-
baar. De bevolking was allerwege bij-
zonder hulpvaardig en vriendschappelijk,
een weggelopen dwangarbeider werd
door hen teruggebracht”
Indien het ons gelukt daar geregeld
toestanden te brengen, een bestuur dat
zegenrijk werkt te vestigen, hebben wij
dan door wat doorzettendheid niet een
pracht van een overwinning behaald en
kan men niet hen laten praten die dit
imperialisme schelden.

HET WATERVERBRUIK VOOR
DE RIETVELDEN,
ook gehoord de verdediging en thans
wijst zij een bekend scherpzinnig en
voordeelkundig ambtenaar, de heer Weij-
van om in verschillende Residentien
de kwestie der waterverdeling met
het oog op het watergebruik door de
suikerfabrieken nauwkeurig te onder-
zoeken.
Ziet, ook dit is alweer een onderzoek,
alweer een rapport, kunnen de eeuwige
betwaters roepen, maar mij dunkt het
is ook in deze kwestie de eenige weg
die leiden kan tot afdoende verbetering,
tot opheffing zoo mogelijk van weder-
zijdsche grieven tot eerlijke verdeling
van den watervoorraad tusschen inland-
sche en Europeesche ondernemers.
Deze regeering kan niet op eenmaal
inhalen wat in vele tientallen van jaren
is verzuimd — de praatjes van 3 eeuwen
zijn daarom onjuist omdat vóór de 19de
eeuw geen sprake was van regeren van
het land, wel van behouden van vestigin-
gen — maar zij toont te weten waar de
leemten zijn, zij toont ook de middelen
te kennen en te willen gebruiken die
tot verbetering leiden zullen.
In de Tweede Kamer heeft men mak-
kelijk ontevreden zijn met den gang van
van zaken hier. Oeh of een der heeren
eens zelf voor die taak gesteld werd.
Hij bracht het er niet half zoo goed af.
W. F. S.

Mr. P. Brooshoofd.
Sedert 1 Januari is als hoofdredacteur
van de Locomotief opgetreden de heer
M. Viernhout ter vervanging van Mr.
Brooshoofd, „P. B.” die gedurende 26
jaren met enkele tusschenpoezen de
leiding van een Indisch blad heeft ge-

voorstel van den heer Prias, toen chef
van de firma G. C. T. van Dorp uit-
zever van de *Semarangse Courant*.
Dat blad werd onder zijn leiding gesteld
in dat hij daartoe in staat werd geacht
was het gevolg van de reputatie die
hij zich verworven had door zijn bij-
dragen in de *Studenten Almanakken*, zijn
lieders en de „*Academische dissolving
views*”, geestige schetsen uit het laatst
van zijn studententijd die grooten op-
gang maakten.
Het was een heele onderneming voor
ien jongen Mr. Brooshoofd om de leiding
van een Indisch dagblad op zich te
nemen. Hij zelf zou de eerste zijn om
te erkennen dat Indische toestanden hem
totaal vreemd waren, dat hij er zooals
hij zeggen zou „geen lor van wist,”
maar hij had de energie en den moed
van de jeugd en de overtuiging dat hij
kon wat hij wilde.
Toen heeft hij hard gewerkt om zich
op de hoogte te stellen van hetgeen
hier te koop was — niet alleen, maar
ook om de verhouding tusschen moe-
derland en deze landen door en door
te leeren kennen.
Een krachtige steun vond hij daarbij
in zijn verontwaardiging over de ge-
meene financieele politiek door Neder-
land tegenover Indië gevoerd, zoo scherp
aan den kaak gesteld in het bekende
werk van Mr. N. P. van den Berg,
Debet en Credit. Geheel de sympathie van
Brooshoofd ging naar Indië en naar
den Javaan die het eerste en grootste
slachtoffer was van de toen heerschende
opvattingen en door gouvernemen en
particulier om het hardst werd geexploit-
teerd.
Van groot nut bij zijn studiën was
hem zijn mederedacteur de heer Enklaar
van Guericke, aan wien hij veel te dan-
ken heeft, wat betreft zijn kennis van
Indië en van de toestanden hier en
door wien hij een kijk op de dingen

geleden had tevens en plotseling werd
de breede kring van zijn vrienden ver-
blijd met het bericht dat hij in het
huwelijk ging treden met mej. C.
Eindhoven.
Nog vóór het huwelijk was gesloten
kraeg hij het aanbod van den heer van
Kesteren om aan het hoofd van het
bloeie Indisch dagblad te Semarang de Lo-
comotief te komen, ter vervanging van
den heer J. F. Scheltens.
Op het einde van 1886 trouwde hij
en kort daarop vertrok hij naar Semarang
met een contract voor acht jaren.
Nu vaagt het tijdperk aan waarin
door Mr. Brooshoofd het hardst en het
gelukkigst is gearbeid.
Bij hem had zich de overtuiging ge-
worteld dat men in Nederland grooten-
deels uit onkunde zondigde tegenover
Indië. Dat men ginds eerst moest weten
hoe het hier eigenlijk gesteld was voor
het mogelijk zou zijn vruchtbaar, met
kans op slagen op verbetering aan te
dringen.
Toen verscheen als bijlage van de
Locomotief de bekende open brief
aan eenige heeren in Nederland in
1888 verzonden, aan alle Leden van de
Kamers en het eerste deel vormend van
„de *Memorie over den toestand in Indië*”
dit deel handelende over de belastingen.
Het werk had succes in dien zin dat
het den kring beroerde voor welken het
bestemd was.
De heer Kielstra heeft later den
schrijver er van verklaard, dat de bewa-
ging tot afschaffing van de opiumpacht
begonnen is met een samenkomst van
enkele kamerleden naar aanleiding van
deze Memorie.
Het tweede deel, dat handelen zou
over de vervulling der behoeften is in
de pen gebleven. De schrijver heeft tot
nu toe niet den tijd kunnen vinden om
zijn studie af te maken.
Maar wat in hem giste heeft niette

zijn gevoerd dat zij de beste geweren en het verstreikt geschut hebben. Deze liefde onder het gele ras schijnt echter niet wederkeerig. De Chinezen hebben eeuwenlang de Japanners veracht als een volk van veel minder cultuur en wat eeuwen gecultiveerd is onder chinezen gaat er niet uit in een paar decennia.

Indien dus al sommige chineesche staatslieden neiging gevoelen zich bij Japan aan te sluiten, als het er om gaat Rusland te weerstaan, het logge chineesche blok, het volk van 400 miljoen zal daarvoor niet in beweging komen.

China schijnt als rijk ten ondergang gedoemd, als volk zullen de Chinezen onder de heerschappij van woester, minder gecultiveerde volken komen om hun beschaving mee te deelen aan den verre naar. Zoo ging het immers altijd en met de verspreiding van de vruchten van den geest der denkende Chinezen van duizende jaren wordt een in al die eeuwen opgehoopte schat van kennis van beschaving, van denken uitgesaaid over de gansche wereld om nieuwe vruchten te dragen.

Indien Japan in den strijd tegen de Russen overwon, zouden wij in die richting waarschijnlijk geen stap vooruitgaan. Men mag het betreuren dat het Chineesch aparte wat wij noemen, karakteristieke, verloren moet gaan, daar valt eenmaal niets aan te doen, de vrucht die rijp is dient geplukt op gevaar van anders te rotten.

Japan zou dat karakteristieke en daarmee het exclusieve in soevereiniteit te behouden als het de hegemonie zou voeren over het gele ras over alle mongolen die dan met hun overweldigende massa, al vielen de grenslanden van China ook af, een *noli me tangere* zouden worden, hun invloed slechts geleidelijk over naburige rijken uitbreidend of zich weer afsluitend. Over wint Rusland dan wordt Japan's invloed gedeelmeeerd en valt het Chineesche rijk, verdeeld onder Europeesche machten, uiteen.

Er valt nauwelijks aan te twijfelen of dit laatste zal gebeuren,

Japan heeft veel kwetsbare plekken, die door de Russische vloot zijn te bedreigen, Rusland daarentegen nauwelijks twee of drie, en die zal het kunnen verdedigen.

Al deed het Tsarenrijk in den oorlog niets dan afwachten dan nog zou het de kans in zijn voordeel hebben, omdat Japan steeds het hoofd zal stooten tegen waar versterkte plaatsen.

Maar waarschijnlijk is niet dat Rusland zich de eerste klap zal doen geven

het pas gesloten arbitrage-traactaat met Frankrijk. Indien het met schijn van waarheid kan beweren dat het Frankrijk van het steunen van Rusland kan terughouden door zelf neutraal te blijven, — ongeveer als twee keizers die van tegenovergesteld inzicht elkaar neutraliseeren en besluiten niet te gaan stemmen — zal Japan dienen te berusten.

Waarschijnlijk is dat in de eerstvolgende weken Japan zoo stil mogelijk troepen in Korea zal landen, toepassende hetzelfde beginsel dat Rusland steeds heeft gevolgd: eerst bezit nemen en dan gaan onderhandelen. Dat Russische verzoegen daartegen niet zullen baten en dat Rusland, gedwongen om strategische redenen, een poging zal doen alle punten van Korea die Mantsjoerie bedreigen in handen te krijgen is duidelijk. De botsing kan dan niet uitblijven in welke strijd tusschen Tartaren en Mongoolen de Europeesche naties toeschouwers zullen blijven.

In den aard der dingen, in de historie van het menschedom althans, past zulk een oorlog om zulk een doel tusschen Tartaren en Mongolen wel, die tusschen Angelsaksen en Galliers in het geheel niet.

Blijft de strijd derhalve vrij wel beperkt dan zal het effect ook niet *welverschutterend* zijn. Maar wel zal Japan in ieder geval, zelfs als overwinnaar de nadeelen ondervinden, jarenlang, van deze krachtsinspanning.

Een volk van meer dan 40 miljoen zielen, dat een begrooting heeft van slechts even 200 miljoen yen, die met groote moeite worden opgebracht, doet een onherstelbare dwaasheid met minstens het vijfvoudige van zijn budget te wagen op zulk een slechte kans.

Voor Rusland zijn diezelfde kosten slechts 50 percent van zijn jaarlijksch budget, zoodat door leeningen daarin te voorzien zal zijn. Japan zal, ook als het overwon, een financieel bankroet niet kunnen afwenden. Het zal waarschijnlijk geen geld vinden op vreemde markten.

De vruchten van zulk een oorlog waartoe het japansche volk in grootheide waan schijnt te willen drijven, zullen in ieder geval wrang zijn.

Zulk

IMPERIALISME

is wel de gevaarlijkste uiting van dit modern soort expansie politiek.

Het wordt belachelijk als men hetzelfde woord inde Nederlandsche kamer hoort noemen omtrent ons optreden in Korintji en Djambi, en in enkele Indiache bladen, die eeuwig doen aan overdrijving of verkeerde voorstellingen,

gevers die Merauke maar weer wilden opgeven eischen in de meest krasse termen tuchting van

TABANAN

op grond van feiten waarvan deze lieden het rechte heelemaal niet weten konden.

Deselfden die voor imperialisme hielden wat het niet was, bleken zelf de meest verwoede jingo's te zijn toen zij maar kans zagen de bezadigde houding van de regeering af te keuren.

Zij kunnen gerust wezen. De regeering van Nederlandsch Indië krijgt de meest volledige satisfactie die nu nog te verkrijgen is en dat alleen door zedelijke kracht, in het geheel niet door menschenlaching.

Ik begrijp niet dat dese om bloed schreuwende heiden geen oogenblik gedacht hebben hoe vreemd de manier van straffen wel zijn zou om eenige duizende onderdanen van Tabanan over den kling te jagen, de oogst te vernielen etc om den vorst te leeren gehoorzaam te zijn aan de bevelen van ons gouvernement.

Het is dese sonderlinge onverklaarbare kortzichtigheid die mij ook iets onrechtmatige doet zien in de verontwaardiging van het N. v. d. Dag over de bijzonderheden thans aan den dag gebracht in

HET PROCES LANGGUTH.

mishandeling met daarop volgend overlijden van een koelie te Lebong Soelit.

Het is verschrikkelijk wat daar gebeurd is, een administrateur die moreel zoo gersonken is dat hij een weggeloopte koelie mishandelt en doet mishandelen, zoo dat, al of niet mede ten gevolge van de ellendige verplegingsgelegenheid, de dood er op volgde. Wie zou een woord tot verdediging van zulke dingen kunnen vinden. Maar tusschen dit en als zijn monopolie beschouwen het uitbrengen van dit feit en het voor de voeten werpen daarvan aan de heeren in Batavia die wel degelijk verbetering hebben gewild, al waren zij maanden lang blijikbaar onmachtig het daartoe te brengen is een groot onderscheid. En juist dit monopoliseeren, juist dit fulmineeren tegen personen tegen wie de redactie van het N. v. d. D. een wrok heeft, maakt dat heel zijn betoog lager staat dan het doen moest om een goede uitwerking te hebben.

De schrijver van het verslag in genoemd blad is melodramatisch in de verte navolgend Multatuli en zoekt meer nog dan dese zich zelf.

Ten slotte een woord van waardeering voor een maatregel door de regeering genomen. Zij heeft gehoord de vele grievingen tegen

in dien tijd, hoe scherp zijn pen ook mocht zijn, veel meer vrienden dan vijanden te maken. Hij heeft heel veel van Indië gehouden en zijn hart is steeds opgegaan voor den inlander den kleinen landbouwer.

Hij zelf verklaarde dit medegevoel onlangs op het congres te Semarang uit zijn jeugd die hij op het land heeft doorgebracht.

Hij werd geboren den 18 den October 1845 in het dorp Giessendam waar zijn vader notaris was.

In overeenstemming met zijn neigingen werd hij bestemd voor de militaire academie; een onbeteekenend lichaamsgebrek maakte dat hij werd afgekeurd voor den militairen dienst en dat hij dus het militante dat in hem zat op andere wijze zou moeten uiten. De gelegenheid daarvoor zou komen.

Na dese teleurstelling wendde hij het over een anderen boeg. Hij bezocht de gymnasia te Gouda en te Nijmegen en werd in 1864 als student ingeschreven te Leiden, 19 jaren oud dus.

Uit dien tijd dateert reeds zijn populariteit. Hij was een karakter aan de academie, een tijpe. Meelezen met alles was zijn leus, maar daarbij vooral pret maken, jool. Toen reeds toonde hij zijn kracht in de vele liederen, die hij zong meestal van eigen maaksel waaronder beroemd geworden is *het lied van de veepest* dat bij zijn tijdgenooten nog in hooge eere staat.

De jonge Brooshooft ontwikkelde zich in het academieleven op zijn wijze. Hij wierp de banden af en was zich zelf. Hij fuifde veel, schreef om te voldoen aan zijn neiging veel in studentenalmakken, maar van studeren in zijn vak kwam weinig in die dagen. Hij was gedurende zijn studententijd twee jaren mede redacteur van het Leidische Dagblad en was dus veel eerder journalist dan meester in de rechten.

Toch verzuimde bij de studie niet geheel, vooral in latere jaren begreep Brooshooft dat het geen heksentoe was om den graad te halen die hem in de maatschappij te stude zou kunnen komen en zoo promoveerde hij na een jaar in Parijs te hebben doorgebracht in 1874, zijn tienjarig academiejubileum kon hij met eere vieren.

Aanstands na zijn promotie kwam de neiging voor letterkundigen en journalistieken arbeid weer boven.

Twee jaren redigeerde hij te Nijmegen een letterkundig blad. „*Onze Volk en Nijmeesche Nieuwsbode*” ging daarna over naar de redactie van „*de Liberaal*” die in Ridderkerk werd uitgegeven maar vertrok in Juli 1877 naar Indië op

Drie jaren bleef Mr. Brooshooft daar te Semarang werkzaam waarna hij door zijn vriend Mr. D. Mounier geroepen werd aan het hoofd van de *Soerabaja Courant*.

In 1880 kwam dus ons blad onder zijn leiding.

Van hieruit bezocht de nieuwsredacteur veel landelijke ondernemingen; van die tochtjes, van de ontvangst op menige suikerfabriek, van geheel zijn leven te Soerabaja is hem de aangenaamste indruk bijgebleven.

Een kameraad in den waren zin des woords, een der gezelligste menschen die destijds in het vroolijke Soerabaja meededen, was de toenmalige advocaat Francken. En het gastvrije huis van den heer E. Fabius was veelal de verzamelpaats van al dese vroolijke voorpoedige mannen, die hard werkten maar op hun tijd van pret hielden.

Daarvan konden mede spreken de allergezelligste bijeenkomsten van het muziekclubje waarvan de leden voornamelijk bestonden uit officieren met hunne dames en niet minder de destijds beroemde Officiersvereniging die over uitnemende krachten beschikte en voor welke vereniging Mr. Brooshooft schreef, „*Zijn meisje komt uit*” dat hier evenwel niet werd aangenomen, doch later in Nederland vier of vijf jaren met succes gespeeld is door de Vereniging. Het Nederlandsch Tooneel.

In 1883 dwong een oogontsteking den redacteur met een jaar verlof te gaan wat hem verleend werd met zeer roiaal verloftractement, in welk jaar ik met genoege had kennis te maken met hem, toen hij mede tot herstel te St. Moritz in de Engadin vertoefde.

Ik heb hem daar 10 dagen ongeveer bijgewoond. De grappen die hij toen nog uithaalde, de versen die hij maakte, zij vormden de clou van menigen dag voor ons gezellig clubje, dat hem enorm miste toen wij uiteengingen.

In 1884 keerde Mr. Brooshooft terug naar Soerabaja om te voldoen aan de overeenkomst maar geheel hersteld was hij niet. Toen zijn toestand evenwel niet beterde nam hij zijn ontslag als redacteur, keerde terug naar Nederland om daar als vast medewerker van de *Soerabaja Courant* op te treden en vestigde zich te Utrecht waar zijn moeder woonde.

Tot algeheel herstel deed hij in dien tijd o. a. een soort tramkuur. Altijd vond men hem op de tram van Utrecht naar den Bilt op het kleine kliepbankje naast den koestier. Weer of geen weer daar zat hij te genezen. Kwaad deed dit hem allerminst. Zijn gezondheid keerde terug, zijn levenslust die wel wat

Verscheiden losse opstellen van zijn hand zijn gewijd aan de tekortkomingen van de regeering, aan bevloeding, waterkeering, aanleg en verbetering van havenwerken etc.

Daarnaast verscheenen van zijn hand verscheiden vlugschriften of overdrucken van artikelen uit de *Locomotief*, over de Gouvernements kofficultuur, waaromtrant hij een eigenaardig eerst later vrij algemeen als juist erkend standpunt innam, n. l. dat de ramp van de gedwongen cultuur voor den Javaan niet schuldde in de verplichting tot die cultuur, maar in de willekeur der leiding en vooral in de slechte en te late betaling van zijn arbeid.

Zijn voortdurend hameren op dit aubeleid heeft zeer zeker medegewerkt om de regeering op verbetering in deze opzichten bedacht te maken, eerst terug te vinden in de halfslachtige en daardoor mislukte proef met het bijlagetelsel en thans degelijker en eerlijker in de regeling door dr. Burck ontworpen neerkomend op een gesubsidieerd contract voor ontginning en onderhoud.

Over Vorstenlandsche, speciaal Soloesche toestanden schreef Mr. P. B. omstreeks 1900 met voorlichting van deskundigen in dat gewest zijn *Soloesche Catechismus* en zoo vond ieder voore toestand, elke regeling die verbetering behoeft in Mr. Brooshooft den bestrijder.

Na omekomst van die acht jaren ging Mr. Brooshooft in Januari 1895 met vrouw en drie kinderen naar Holland terug, oorspronkelijk wel met het denkbeeld daar te blijven.

De industriële zaken hier te lande waarin hij geleidelijk geïnteresseerd was geworden, vervulden echter niet de billijkete verwachtingen. Ruim kreeg hij zijn deel in den tegenspoed die van dien tijd af Indië en vooral de Indische ondernemingen heeft gegeseld. Geen enkele onderneming waarin hij deel nam slaagde.

Noch in de suiker, noch in de koffie, noch in de tabak, noch met de mede door hem vroeger te Semarang opgerichte luciferfabriek, lukte het.

Daarop had hij niet kunnen rekenen en in den Haag had hij toen aan seer moeilijke omstandigheden het hoofd te bieden. De zorg voor zijn gesin, inmiddels nog met een kootje vermeerderd, drukte hem zwaar. De tegenspoed dreigde hem zijn energie te ontnemen. Hij werd ziek en zocht genezing in het buitenland.

Bij zijn terugkeer waagde hij een poging, altijd trouw aan zijn aanleg, om een humoristisch blad op te richten

getiteld *Ernst en Luim*. Maar het bleek spoedig dat hij als Indischman geen relaties en ondervinding genoeg had om het blad op de been te helpen en zo faalde ook dit.

Toen werd Mr. Broeshoof redacteur van de *Nederlander*, een vooruitstrevend democratisch weekblad in den Haag verschijnend. En dat was hij nog toor de nieuwe eigenares van de Locomotief de Naamlooze vennootschap, met een bestuur bestaande uit de hh. Mr. Sloet van Hagendorp president, Mr. C. Ti van Deventer, Kielstra en van Rossum als commissarissen hem aanboden of nieuw als opvolger van den heer Scheltema een achtjarig contract aan te gaan.

De heer J. F. Scheltema die mede een contract had, was door hem uitgekocht en in het begin van 1898 trok Broeshoof weder, doch weer alleen naar Indië.

Velen meenden toen te kunnen voorspellen dat hij het zou volhouden.

Maar het heilige moeten heeft zijn kracht verdubbeld. Een ding was er echter waaraan hij niet wenen kon. Het gemis van zijn gezin werd hem onduidelbaar en zoo ging hij in September 1898 in 10 weken heen en weer naar Nederland en keerde met vrouw en kinderen terug.

Toen was alles weer goed. Hij vestigde zich op Tjandi werd lid en een der ijverigsten van de tennisclub daar en tenniste tot op den huidigen dag nagenoeg dagelijks op het veld achter zijn huis.

Diep getroffen door den nood die in de Residentie Semarang heerachte, kwam hij er toe in 1902 enige dames en heeren uit te noodigen een comité te vormen dat doelmatiger en met meer toewijding dan bestuursambtenaren dat doen konden, hulp te verstrekken.

Men weet het een bedrag van f 65000, kwam bijeen en het Semarangsche comité tot hulpverschaffing aan zieke inlanders kwam tot stand. Het verheugde zich in algemeene sympathie, doch de regeering onthield haar steun er aan, zoodat zijn werkkring aanvankelijk van zeer bescheiden aard zal zijn: n.l. het in stand brengen en houden van de inrichting tot hulpverschaffing — die f 15000 kost en waarvan de jaarlijksche kosten zullen moeten worden gevonden uit het kapitaal en particuliere bijdragen, — voorts, wat zeer nuttig en noodig is, de vestiging van den zendeling-arts van den Ley te Poewodadi afd. Grobogan, met maandelijksche subsidie van het comité voor de verpleging.

Op het einde van 1903 was het 2de achtjarig contract geëindigd met de Locomotief.

Postsluiting op den 3en Januari 1904 des voormiddags te 5 ure per s.s. Alting voor Bandjarmasin, Kotabaroë, Balikpapan, Moearadjawa en Samarinda; op den 4en Januari 1904 des namiddags te 3 ure per s.s. Baud voor Singapore.

Nieuwjaar-wenschen. Ik wist niet — zoo wordt ons geschreven — dat onze postdienst zooveel inlanders in dienst had. Den ganschen morgen stond het aan mijn kantoor niet stil van lieder, die bewaerden mij geregeld brieven of telegrammen te bezorgen.

Aangezien ik die nooit zelf aanseem kan ik de menschen ook niet tegen spreken. Ik heb dus hun welgemeende heilwenschen met vriendelijken dank ontvangen en verzocht mij verder met rust te laten.

Inmiddels zond ik op raad van een mijner vrienden aan den postchef een klein bedragje voor de postloopers die het werkelijk verdienen. Indien wij dat allemaal deden was dat irriterend gebedel van een 25 tal manre'jes in uniform gauw uit.

Telefoonconcessies. Het heeft afkeuring gewekt in verscheidene bladen dat de regeering voortaan geen concessies tot telefoonaanleg meer zal verleenen, dan onder uitdrukkelijk beding dat die kunnen worden ingetrokken waarbij de regeering het materiaal tegen de getaxeerde waarde zal overnemen.

Het Ned. Ind. Effectenblad merkt op dat voortaan door de regeering dus geen waarde meer wordt toegekend aan en dus geen vergoeding meer wordt verleend voor de concessie op zich zelf.

Maar vindt men het dan ook eigenlijk niet onzinnig dat de regeering een door haar zelf verleende vergunning waarvoor zij niets ontvangen heeft, bij overname moet terugkopen voor veltienduizenden.

Dat het particulier initiatief wat wordt aangemoedigd lijkt ons billijk, indien dus de overname van telefoon maatschappijen door den staat kon geschieden 10 of 15 percent boven de waarde van het materiaal, dan zou daardoor de stimulans krachtig genoeg zijn om dat initiatief niet te dooden en ware dit te verdedigen. Maar dat men — om de gewone spreekwijze te gebruiken die elders zoo vaak dienst doet — de arme Javaan een f 100.000 laat betalen aan meneer A of B of aan degenen die de concessie van A of B hebben overgenomen voor eene regeeringsvergunning is onverantwoordelijk en een misbruik, waaraan terecht thans een einde komt.

aangifte gedaan dat door hem vermist zijn twee gouden dames-horloge's. De schout Rade aan wien deze diefstal werd gerapporteerd, is er reeds op uit om ketrangan te zoeken. Vele aanwijzingen schter kan de familie Rosemeijer niet geven.

Oudejaarsavond viering. De oudejaarsavond is hier op de gebruikelijke wijze gevierd geworden. De kerken waren at uurlijk zoo vol dat velen zich met een staanplaats moesten tevreden stellen.

Heel wat menschen hebben nu eenmaal het idee dat als zij op oudejaarsavond de kerk bezocht hebben al hun zonden vergeven zijn en zij met een schoon zonde-register het komende jaar tegemoet kunnen gaan. Het afsteken van vuurwerk had zooals gewoonlijk den geheelen avond plaats en om twaalf uur werd er met verdubbelde woede op los geschoten, maar dat de tijden werkelijk zeer slecht zijn was duidelijk merkbaar, omdat men weinig hoorde van huiselijke partijen of het geven van feesten op dezen dag. Wat wij wel dienen te vermelden is dat de feestvreugde nergens gestoord is geworden; zelfs Jan Maat heeft zich voorbeeldig gedragen en dit zegt heel wat. Gisteren Nieuwejaarsdag was het op straat bijzonder druk daar onze bruine broeder even hard feest vierde als wij zelf. In drommen kwamen zij hun chefs en kennissen van hun chefs geluk wenschen. De trams en voertuigen hadden heel wat passagiers te vervoeren en er is dan ook gisteren heel wat aan eetwaren en dranken verkocht.

Inbraak bij een waronghouder. Een waronghouder tegenover het station S. S. kwam hedenochtend tot de onaangename ontdekking dat zijn lade waarin zijn geld was opgeborgen leeg geplunderd was; ruim vijftig gulden miste hij. De schout van de kamp Scheere mag nu naar den dader zoeken.

Maritza Orkest, Morgen (Zondag) avond zal het Maritza- orkest in den schouwburg alhier zijn eerste (of eenige?) vocaal en instrumentaal proeve afleggen.

De recensies in de verschillende dagbladen over hun spel waren onverdeeld gunstig; veel aanbeveling is dus niet meer noodig.

Voor het vocale gedeelte van den avond zal door den voor alle Soerabajanen bekenden heer Daron gezorgd worden met eenige nummers voor en na de pauze o.a. ook met zijn lijfdeuntje *la Lune*. De prijzen zijn billijk te noemen.

Na de pauze zullen wij werkelijk goed gezongen in vlot fransch gezegde chanssonettes hooren en ten slotte de *cake walk* zien, de danse originale van het casino de Paris, door dit gezelschap te Parijs gecreëerd. 't Moet een onzinnige dans zijn die echter door *de Dies's* zeer genietbaar gemaakt wordt.

Programma van de Muziekuitvoering in den Stadstuin op den 3en Januari 1904 te geven door het muziekkorps van het 13e bataljon:
Uber Berg und Thal Marsch Suppé.
Käthchen von Heilbronn Ouverture Neibig.
Sommerfrische im Gebirg Walzer Neibig.
Les Petits Oiseaux Fantaisie Variés Christophe.
Der Schleibote Potpourri Kiesler.
Le concours de Montluel Marsch Langlois.

Uit een muziekrecensie. Deze dagen werd in een Indisch dagblad geschreven: Zij zong „Treue Liebe” van Brahms en „Ich liebe dich” van Liszt. Het programma was dus vrij sterk „erotisch geparfumeerd.” Zouden Brahms en Liszt zich niet ontwaaien in hun graf. Of zouden ze het zich maar niet aantrekken?

Nieuwjaarsreceptie bij den Ass. Resident Arends. Met het oog dat ons hoofd van gewestelijk bestuur gisteren niet ontving, was ons hoofd van plaatselijk bestuur zoo vriendelijk om de inlandsche ambtenaren in de gelegenheid te stellen hem te komen complimenteeren. De familie Arends had gezorgd dat er een zeer ruim buffet was voorsien van alle dranken en waaronder de champagna natuurlijk niet ontbrak. De inlandsche ambtenaren zoo ook de chineesche officieren en andere hoofden van vreemde oosterlingen en de ambtenaren van het B. B. werden door de familie Arends zeer hartelijk ontvangen en er werd gezellig tot laat bijeengebleven. Er is dan ook menig glas op het wslzijn van deze guile en hartelijke familie geleidigd.

Verlofsverlenging machinist Pfefferkorn. De eerste machinist van de Gouvernements- Marine P. G. H. Pfefferkorn dienende aan boord van den gouvernementsstoomer Pelikaan van het station Timor- Koepang, die wegens ziekte een maand verlof heeft, door te brengen te Malang, heeft één maand verlenging van dat verlof gekregen.

Uit Singapoer is dd. 29 Desember aan de Loc. geseind: De porte heeft bij Rusland en Oostenrijk

(Intercommunale telefoon.)

Batavia 2 Januari 1904.

Benoemd: tot 1sten klerk op het Ass. residentiekantoor te Keboemen Neijhof.

Verleend: twee maanden verlof naar Ternate aan den posthouder te Bonggaai Kneefel; idem naar Bandoeng aan den onderoprichter 3de kl. Roggeveen;

Verlengd: met een maand het verlof verleend naar Poespö en Tosari aan den commies van het residentiekantoor te Pasoeroean Samuels.

Overgeplaatst: van het 10de bat. naar het Subsistenkader te Batavia de kapitein inf. de Jong;

van Pasoeroean naar de Preanger de controleur Hartwig;

van de Preanger naar Pasoeroean de idem Renardel de la Valette;

van Semarang naar Batavia de adjunct landmeter 1ste kl. Kuhr;

van Kediri naar Soerabaja de idem Wolterbeek.

Uit Padang is aan de Locomotief geseind:

Afloop van de Gouvernements-koffie-veiling:

1700 pic. Bovenlandsche	f 42,45
245 pic. Painan	f 37,29
800 Ajer bangis	f 55,45
525 pic. Angkola	f 53
520 pic. Mandheling	f 64,65
220 pic. Liberia	f 24,20
90 pic. inferieur	f 14,15

Legkoffie:

2000 pic. Bovenlandsche	f 43,27
200 Painan	f 37,35
140 pic. Ajer bangis	f 61,05
200 pic. Angkola	f 38,05
200 Mandheling	f 65,10

Uit den Haag is aan het Bat. Nblad. geseind:

Gadurende de ochtendvoorstelling gisteren in het Iroquais-theatre te Chicago waar Blauwbaards pantomime uit het Drurylans theater te Londen werd opgevoerd; brak brand uit die een paniek ten gevolge had.

In de corridors werd wanhopig gevochten.

Honderde menschen zijn verbrand of

De Kamer voor de mijnen te Pretoria verzocht met groote meerderheid aan den Gouverneur een wet in te dienen strekkende om den invoer van Aziatische koelies voor het werken in de goudmijnen aan den Witwatersrand toe te laten.

De Javabode meent dat Reuters bericht bedoelt dat Japan al zijn schepen voor den strijd laat klaarmaken.

Uit Batavia is aan de Loc. geseind: In het examen voor boekhouder, afgenomen door het instituut voor handelsonderwijs, zijn geëlaagd de hh. Broers, Hauff en Winkelman van Batavia en mej. Collee van Semarang, voor engelsche handelscorrespondentie de heer Harms van Batavia.

De heer Magelink, leeraar H. B. S. te Batavia zal waarschijnlijk in 1904 met pensioen gaan.

Een zelfde voornemen wordt toegeschreven aan den directeur van het Gymnasium Willem III dr. Oanen.

Buitenzorg 2 Januari 1904.

Ontslagen:

op verzoek eervol uit den dienst de majoor der infanterie de Jeer;

idem de tijdelijk magazijnmeester bij de opiumfabriek Kiefer.

Benoemd: tot tijdelijk magazijnmeester de werktuigkundige bij het grondpeilwezen Ronkes.

Belast:

met de betrekking van 31en commies aan het departement van Justitie de gepensioneerde 3de commies van het departement van oorlog Haas.

Het Bat. Nblad meldt dat de spoorlijn Tanahabang-S. ru swijk-Passer Senen op den 5den Januari a.s. geopend wordt.

De overste van de administratie der zeemacht Krol van der Hoek, is op oudejaarsavond op Noordwijk aangerand.

Hij werd verwond door 3 militairen, omdat hij partij opnam voor een sado-voerder die door de militairen werd gemolesteerd.

De luit. kolonel van Daalen zal bij keuze worden benoemd tot Resident van de Gajoelanden.

Toegevoegd:

om het te verlenen. En de slotsom der overleggingen was in 1902, dat wanneer het bestuur er in zou slagen een zeer geschikt opvolger te vinden hij zou aftreden.

Die zeer geschikte opvolger is gevonden in den heer M. Vierhout, want hoewel deze tot heden Ned. Indië niet persoonlijk kende, zoo staan zijn karakter, zijn algemeene ontwikkeling, zijn werkkraft, zijn ijver, borg dat hij met eere de plaats door Brooshoofd verlaten zal innemen.

De heer Brooshoofd blijft intusschen mederedacteur in Nederland. Hij zal zeker als zoodanig er naar streven om de Locomotief zoo actueel mogelijk in te lichten over die zaken die zijns insiens hier te lande belangstelling wekken.

Zoo gaat dus zijn kennis van Indië en vooral zijn groot en goed hart voor Indië niet verloren. Ik hoop dat hij nog langen tijd van uit Nederland zijn krachten aan dit land zal wijden. Hij keert in het vaderland terug op een gunstig oogenblik. Meer dan ooit zal hij gehoor vinden waar hij voor Indië spreekt.

Maar ook al deed hij niets meer voor ons land, hij heeft veel zijner beste krachten reeds hieraan besteed en de dank van heel Indië vooral van hen die zich niet uiter, de inlanders komt hem toe.

W. F. S.

Esbensen Boter 1, 2, 4, 5, 7 & 10 pond
Buchanan Whisky
Champagne Monopole Heidsieck 1/1 & 1/2 fl
Pffafnaaimachines merk. B. K. & E.
Eau de Cologne H. S. No. 4711
Bier Koentje 1/1 & 1/2 fl,
Sgaren van de Wed J. Van Nelle.
Cognac Larronde
Hammen Ia Ia kwaliteit van J. H. Koersen & zonen.

zijn
STEEDE en TE ALLEN TIJDE
in voorraad en verkrijgbaar bij de voornaamste tokhouders.
Eenige importeurs.
GEO WEHRY & Co.
Batavia, Soerabaja, Semarang, Cheribon.

Soerabaja 2 Januari 1904.
ONZE NIEUWTJES.
Zaterdag 2 Januari 1904.

Regenval: 0 m.M.
Hoogste temperatuur: 90
Laagste " " 76
Morgen 9 uur: 82

Een kwartje fooi. Een koninklijke gift heeft hedenochtend een korporeel van een handelskantoor ontvangen, toen hij een wissel op straat vond en dezen aan het kantoor terugbezorgde, 25 heele centen was de groote belooning die hij hiervoor ontving.

Almanakken. Wij mochten nog almanakken ontvangen van de Algemeene Maatschappij van Levensverzekering en Lijfrente, een keurig boekje in stijl met den gewonen zaakrijken inhoud en van de Engelische Assurantie Maatschappij *Phoenix* te Londen, waarvan agent te Soerabaja is de exportmaatschappij B. van Leeuwen & Co.

Voorschotten in het leger. De Javasche courant van 29 Dec. bevat nieuwe voorschriften omtrent het verleenen van voorschotten op traktementen bij het leger in Ned. Indië, alsmede op de verstrekking van rypaarden en van voorschotten voor aankoop daarvan, door officieren die verplicht of gerechtigd zijn dienstrypaarden te houden.

Een attentie. De firma Ruhaak te Soerabaja zond bij wijze van nieuwjaarsgroot aan vrienden en bekenden een fraaie lithografie van haar magazijn aan de Werfstraat alhier vervaardigd bij de firma Fuhri en Co.

De Hippische sportvereniging zal morgenochtend een wandelrit houden onder leiding van den heer A. S. J. Keijser, bijeenkomst de Club.

Reclame. Onderling Belang gaf een ierzig uitgevoerd spoorwegboekje met almanak als nieuwjaarsgeschenk aan de cliënteel.

Gezantschappen van Tabanan en Kloengkoeng. Met het stoomschip Baud, dat Maandag alhier wordt verwacht komende van Boeleleng, komen waarschijnlijk de gezantschappen van Kloengkoeng en Tabanan, op hun doorreis naar Buitenzorg mede.

Opname kas en Administratie. Heder morgen had de opname plaats van de kas en administratie van de Wees- en boedelkamer. De heer Doeve, hoofdcommissie en de heer Lankau, commissie beiden van het residentie-bureau alhier, zijn aangewezen als commissieleden voor deze opname.

Die fatal bij den heer Rosemeijer. Door den heer Rosemeijer, wonende op Kalisari, is bij de politie

Bezitters van bescheiden beurzen kunnen dus ook gebruik maken van deze niet veel voorkomende gelegenheid om echt hongaarache muziek te hooren.

Verpachting van de pacht der overvaarten. Op Woensdag den 14en Januari a.s. zal in den Dalem van den Regent alhier eene verpachting worden gehouden van de pacht der overvaarten, welke tweeledig zal worden opgeveild en wel voor de jaren 1904 tot en met 1905, dan wel van 1904 tot en met 1907.

Nieuw benoemde politieopsiener Lambert. De heer Lambert, tijdelijke opsiener toegevoegd aan den assistent-resident van Soerabaja voor den toegang van de clandestiene prostitutie en die na het overlijden van den politieopsiener van de benedenstad Brohler, met deze functie werd belast te gelijk met de uitoefening van zijn eigen functie, is aangesteld tot politieopsiener in de benedenstad.

S. S. Pelikaan in reparatie. Het Gouvernements-stoomschip Pelikaan van het station Timor-Koepang wordt over eenige dagen alhier verwacht. Deze stoomer zal in het droogdok worden opgenomen om eenige reparaties te ondergaan.

Commissie voor het geldtellen. Tot commissie leden voor het tellen van silver en kopergeld bij 's lands kas alhier gedurende de maanden Januari, Februari en Maart, zijn benoemd de heeren W. Heijne gepensionneerd ambtenaar, S. Sirmetz gepensionneerd kapitein, J. Jacob gewezen le klerk op het assistent Residentie kantoor te Martapoera, Rosbak en Foss onbezoldigde klerken bij den algemeenen ontvanger alhier.

Les Diez's. Dinsdag a.s. den 5en dezer zal dit gezelschap zijne eerste uitvoering in den schouwburg alhier geven.

De Bataviaasche dagbladen spreken met veel lof over al hetgeen door het viertal voor het voetlicht werd gebracht. Het is alles lichte fransche kost waarmee te zien en te hooren krijgt, maar dat daarom zeker niet van een bezoek zal weerhouden.

In het begin van den avond kan men vooral genieten van het spel en den zang van Mad. Diez's, een vrij jeugdige petillante Française, in een zoogenaamde operette à transformations *B' Rigolette* en in *La Recommandation*, een klucht in een bedrijf van Max Maury.

geprotesteerd tegen een besluit van het buitengarsch parlement, waarbij 661 miljoen pond sterling werd toegestaan voor het dekken van buitengewone militaire uitgaven.

De vooruitzichten in het Verre Oosten worden voortdurend donkerder; het landen van japansche troepen in Korea wordt binnen kort verwacht.

Personalia. Aan den onderluitenant Rothe is een verlof van een maand toegestaan door te brengen op Madoera waarheen hij heien is verrokken.

Particuliere Telegrafische berichten van de SOERA AJA-COURANT

Singapore 2 Januari 1904.

Schip gestrand.

Het s.s. *Ellen Rickmers* is gevaarlijk gestrand bij de Paracel-eilanden en riffen. Het heeft om hulp doen seinen naar Hongkong.

Oorlogskansen.

Het oorlogsriscio voor schepen is enorm verhoogd.

De toestand laat zich zoo donker mogelijk aanzien.

Semarang 2 Januari 1904.

Afkoop van dessadiensten.

Met 1 Januari is in het district Sengen-kidoel een proef begonnen om voor den kleinen man de gelegenheid open te stellen de gemeentediensten af te koopen voor f 1,50 per jaar en per man. Thans zijn reeds alle daarvoor vatbare neerendiensten afgekocht.

Lukt deze proef, waarop veel kans is, dan zal de invoering over geheel Java spoedig plaats hebben en een zegen zijn voor de bevolking terwijl een belangrijke aanleiding voor vexaties is weggenomen.

Batavia 2 Januari 1904.

Het s.s. „Lawoe” der Rott: Lloyd vertrok 31 Dec. 1903 van Perim gaande naar Europa.

Batavia 2 Januari 1904

Het s.s. „Sachsen” met de Duitsche mail aan boord, is hedenmorgen te Singapore aangekomen; passagiers en mail vertrekken hedenmiddag per s.s. „Both” naar Batavia.

doodgedrukt.

Naar schatting verloren tusschen 400 en 600 menschen het leven.

De bezoekers van de galerij waren als in een val gevangen.

Vele personen zijn levend verbrand, anderen gestikt.

Tal van lijken zijn gevonden geklemd tusschen de zitplaatsen.

Aan het einde van de galerij was het grootst aantal dooden. De lijken lagen daar tot twaalf op elkaar gehoopt.

Een groot aantal jonge vrouwen en kinderen is omgekomen.

Volgens de latere opgaaf werden 864 personen gedood en 157 gewond waarvan een derde doodelijk.

Bovendien werden nog velen verminkt.

Het aantal bezoekers beliep niet meer dan 1800.

Het aabstacherm dat het tooneel van de toeschouwers scheidt werd slechts halverwege neergelaten, zoodat de vlammen in de zaal sloegen.

In 10 minuten was de ramp gebeurd.

Uit den Haag is dd. 1 dezer geseind omtrent deze vreeselijke gebeurtenis:

Het aantal dooden is thans gestegen tot 623. Het aantal gewonden en vermist is niet met juistheid op te geven. Afgrijpelijke bijzonderheden worden medegedeeld van hetgeen tijdens de paniek gebeurd is.

Buiten den schouwburg hadden hevige vechtpartijen plaats tusschen de politie en bloedverwanten van de bezoekers die hen kwam zoeken.

Door een nog niet opgehelderde nalatigheid werden slechts 4 van de 40 nooduitgangen geopend.

Mr. de Pinto oudste lid van den Hoogen Raad der Nederlanden is benoemd tot vice-president.

Ruiter seint uit Londen:

Japan gaf laat om de van Chili gekochte oorlogsschepen zoo spoedig mogelijk te voltooiën in de hoop dat zij voor het einde van Januari zullen klaar zijn.

Uit den Haag is aan de Javabode geseind:

Der Kinderen, oud-administrateur van de Rotterdam Deli Maatschappij, is overleden.

dienstdoend ingenieur de titularis op nonactiviteit van Dreveldt.

Benoemd:

tot officier van gezondheid 2de kl. bij het leger in Nederland die van het Indische leger Klaassen.

Ruiter seint uit Londen:

De stemming bij de Japansche legatie te Londen was gisteren zeer somber, naar aanleiding van een officieus uit Parijs ontvangen bericht, dat het antwoord van Rusland op de laatste Japansche nota niet bevredigend luidt.

Het Russische stoomschip *Kasan* passeerde Suez met meer dan 1000 uitgezochte manschappen met benodigheden voor de artillerie, bestemd voor Oost-Azië. Op deze wijze zijn meer dan 4000 man keurtroepen in Desember overgebracht.

Rusland bestelde sinds October 100,000 ton Cardiffkolen.

De Argentijnsche oorlogsschepen door Japan gekocht, zijn herdoopt in *Nijsjin* en *Karoeqa*.

Effectenkoersen:

Javasche Bank 173.
Paketsvaart 157 1/2.
Tutok 17.
Handelver. Amsterdam gevr. tot 116
Atjeh oprichtersbewijzen blijven aangeboden tot 65.

Men zie overigens het Ochtendblad binnensijde.

Naar wij vernemen zal de heer H. J. Hoogeveen, benoemd tot president van de factorij te Batavia, den 7den Januari van daar vertrekken naar Europa voor 3 à 4 maanden.

De heer Kerbert, agent te Soerabaja van de Ned. Handel Maatschappij is benoemd tot waarnemend lid te Batavia en vertrekt binnen 2 of 3 dagen daarheen, terwijl de heer Houtama, eerste geëmployeerde van het agentschap alhier, belast is met de tijdelijke waarneming daarvan.

De berichten van Kahajan hier ter plaatse ontvangen luiden over het algemeen zeer gunstig.

De heer Wasmann, Chef te Soerabaja van Erdmann & Snelken, zal in den loop deser maand weder naar het concessie terrein vertrekken.

PASSAGTERS

Aangekomen:
 Per s.s. „Alting” van Singapore: Boin, Blum E. Giese, Haroar, doortrekkend Singapore/ Koe tei: Nieuwekamp, Hulscher, benevens dekpassagiers.
 Per s.s. G. G. „Daendels” van Bandjermasin: Lt. t/zec 1 kl. G. C. D. Baron van Hardenbroek van Ammerstol, benevens dekpassagiers
 Per s.s. „v. Diemen” van Deli: Mevr. Lurong doortrekkend Batavia: Koetel: J. D. W. Luning, benevens dekpassagiers.
Vertrokken:
 Per s.s. G. G. „Daendels” naar Bandjermasin: W. G. A. Elenbaas, A. M. Scheerder, Mevrouw Bolijn, benevens dekpassagiers.

Opgave van den Burgerlijken stand te Soerabaja,
ddo 27 December 1903 tot en met ddo 2 Januari 1904.

Gehuwd:
 J. G. Tokaija en C. C. Soet.
 Bevallen:
 Ch. A. C. Loth geboren Jansen.
 Ch. J. Kreeuseler „ Halkema,
 J. Th. Rapmund „ Pieters.
 Overleden:
 Wardenaar C. oud 24 jaar.
 H. L. Bakera „ 33 „
 H. J. Wissing „ 32 „
 H. Cannegieter „ 70 „

DAG-PROGRAMMA

vermeldende venduties, vergaderingen, publieke gemakkelikheden, postsluitingen enz. enz.

HEDEN AVOND

- 9 u. A. Uitvoering in het Comediegebouw door Mevr. v. de Steen en haar staf.
Zondag 3 Januari
- 5 u. V. Postsluiting voor Bandjermasin, Kotabaroë Balikpapan, Moesra Djawa en Samarinds.
- 7 „ „ Hippische Sportvereniging. Wandelrit van uit de Simpangache Societeit.
- 9 u. V. Vertrek ss. „Alting” naar Bandjermasin, Kota Baroe, Pasir, Balik Papan, Moesra-Djawa en Samarinds.
 Vooravond. Muziekuitvoering Stadstuin.
- 9 u. A. Concert Muzika Comediegebouw.
Maandag 4 Januari
- 12 u. M. Vertrek ss. „Van Diemen” via kustplaatsen naar Batavia en Singapore.
- 8 „ „ N. Postsluiting voor Singapore.
- 6 „ „ Vertrek ss. „Baud” rechtstreeks naar Singapore.
- 7 u. A. Receptie familie Ramser.

ADVERTENTIE.

Verloofd:
 F. J. KUIJL
 en
 A. H. Th. HARTEVELT
 Contr. B. B.
 Malang 1 Januari 1904

Ondertrouwd:
 S. W. J. C. WIJNGAARD
 en
 Ch. L. MARTEL.
 Huwelijksvoltrekking den 12en Januari 1904 des namiddags ten 5 ure Inzegening in de Prot. kerk. Receptie in den vóórvond ten huize van de Ouders der Bruid.
 T.gal 28 D.ember 1903. 3966

De Heer en Mevrouw
 Ch H. KOKKE
 Eeftinck Schattenkerk
 betuigen hunnen hartelijken dank voor de vele blijken van belangstelling bij hun huwelijk ondervonden.
 Sidhoardjo 30 Dec. '03. 3973

Mijn innigen dank aan allen die deelneming betoonden in mijn smartelijk verlies.
 Mevrouw V. AGANOR
 geb. ZORAB
 Soerabaja 31 December 1903. 3964

Voor de vele blijken van belangstelling gedurende de ziekte en het overlijden van mijn innigstgeliefde Echtgenoot ondervonden, betuig ik mijn hartelijken dank.
 Mevr. C. BEIJERS VAN DER VLUGT
 BEER
 Malang 26 December 1903. 3963

Ondergeteekenden betuigen ook namens hun ouders hun hartelijken dank voor de bewijzen van belangstelling bij hun verloving ondervonden.
 E. G. WESSELINK.
 C. SCHOUTENDORP.
 3983

Familie CHRISTAN
 VERHINDERD maand JANUARI te ontvangen. 3970

TANDARTS N. W.
 Doctor Dental Surgery
J. F. H. KUYPER
 Simpang Soerabaja tel. 452
 tegenover Mil. Hosp. vlak bij stat. Goebeng.
 Te consulteren van 8—12 v.m., 5—5.30 a.m.
 Zondags 9—12 v. m. 148

L. C. A. F. Lango
 en echtgenoot,
 p. f. et p. r. 1/1 1904

P. F. Sythoff
 en familie
 Semarang 1 Januari 1904
 p. f. et p. r.

Familie A. M. Arends
 Boengoean. p. f. et p. r. 1. 1. 1904

De Heer en Mevrouw
J. van Alphen
 Spönhoff
 p. f. et p. r. 1. 1. 1904

W. Assé

E. Fuhri & Co.
 p. f.

P. Gallas Jr.
 en echtgenoot
 Pasoeroean, 1. 1. 1904
 p. f. et p. r.

Th Goirnaert
 p. f. et p. r.

Grimm & Co.
 p. f. 1. 1. 1904

S. E. Géraud
 p. f. et p. r.

J. E. Grieve
 en echtgenoot
 p. f. et p. r.

C. Grütznér
 en echtgenoot
 p. f. et p. r. 1. 1. 1904

A. Grünberg & Co.
 p. f. 1904

J. W. Hellendoorn
 en echtgenoot
 p. f. et p. r. 1. 1. 1904

H. A. Hakker
 en familie
 p. f.

Jac. van der Heyden
 p. f. et p. r. 1 Januari 1904

Ch. van Horek
 en echtgenoot
 Garoet 1. 1. 1904
 p. f. et p. r.

Directeur van het
Hotel van Horek
 Garoet 1. 1. 1904. p. f.

J. G. Hekking
 en familie
 p. f. et p. r. 1. 1. 1904

R. van Ingen
 en familie
 p. f. et p. r.

J. B. Jasper
 en familie
 Embong Malang 1 Januari 1904

J. B. Jasper
 en familie
 p. f. et p. r.

Th. Kopetzky
 p. f.

C. G. Kolff D. Zn.
 en echtgenoot
 p. f. 1. 1. 1904.

Apotheker
J. E. Kautz
 en familie
 p. f. et p. r. 1 Januari 1904

J. Klay
 en echtgenoot
 p. f. et p. r.

Familie D. Kolling
 p. f. 1. 1. 1904

W. J. J. Lunbeck

Wederom ontvangen
 GEGARANDEERD ONVERVALSCHTE
TAFELBOTER

ook verkrijgbaar in het
 NED. IND. SIGAREN MAGAZIJN
 Aloon Aloon Tjontong
 in blikken van 1 pond 90 cents, 2 pond f 1,75, 5 pond f 4.25, 10 pond f 8.40
 ENGROS
E. DUNLOP & CO.

M. Pitters
 en echtgenoot
 p. f. et p. r. 1/1 1904

L. Platon
 Batavia - Soerabaja
 p. f.

De Heer en Mevrouw
J. Pillard
 Tosloong-Agoong, p. f. 1/1 1904

L. A. de la Rambelje
 en echtgenoot
 p. f. et p. r.

Giuseppe Racina
 p. f. et p. r.

R. Reijneke
 en echtgenoot,
 p. f. et p. r. 1. 1. 1904

Heil en Zegen met 1904 aan mijne begunstigers
Victor Schmid

P. A. Smith
 en echtgenoot
 p. f. et p. r.

Ned. Ind. Sigarenfabriek
 Soerabaja 1. 1. 1904
 p. f.

H. v. Senarclens Grancy
 p. f. et p. r.
 Perning 1. Januari 1904

H. Steyaert
 en echtgenoot
 p. f.

Eddy Scheere
 p. f. et p. r. 1. 1. 1904

F. G. Scheere
 en familie
 p. f.

H. Stoel J. Hz.
 en familie
 p. f. et p. r. 1/1 1904

S. D. van der Spek
 en echtgenoot
 p. f. et p. r. 1 Januari 1904

I. B. de Sausin
 en echtgenoot
 p. f. et p. r. 1/1 1904

K. L. Stoerhaan

Het Ned. Ind. Sigaren Magazijn
E. DUNLOP & CO.
 ontpakte en prachtige factuur
Japansche Goederen
 FIJNE THEE- EN KOFFIE KOPJES
Zijden Waaiers
 prachtig lakwerk als blaadjes, albums, schrijfmappen, doosjes zeldzaam mooi bronswerk cloisonné en satsuma.
 Verder heerlijke chocolade artikelen, en mooie present kistjes van 25 en 10 stuks Sigaren.

LUCAS BOLS
 zeer oude Genever
KABOUTER GENEVER (OUDE)
Rademaker's Haagsche Hopjes
ERLANGER BIER
Köhler Naaimachines
PRAG NAAIMACHINES
Mineraal Water Drachenquelle
 Eenige importeurs voor Oost-Java
SCHNITZLER & Co.
 Soerabaja.
 67

Bekendmaking.
 De Resident van Madioen maakt bekend, dat op Dinsdag den 19en Januari 1904 des voormiddags ten 10 ure ten residentie kantore te Madioen tweeledig zal worden

VERPACHT
 het RECHT tot het HEFFEN van OVERVAARTGELDEN in de residentie Madioen, voor de tijdvakken van 1 April 1904 tot en met ultimo Maart 1905 en van 1 April 1904 tot en met ultimo Maart 1907.
 Madioen, 30 December 1903.
 De Resident van Madioen,
 3982 BOISSEVIAN.

Aanbesteding
 voor de Exploitatie van het Djatibosch-Perceel
GLANDANG,
 gelegen in de residentie SEMARANG, te houden door den Resident van SEMARANG
 op Vrijdag, den 12den Februari 1904, des voormiddags ten 10 ure,
 Zie Javasche Courant van 24 DE-

Mr. D. MOUNIER
 kantoor: PANGOONG, onder de Escompto Maatschappij.
 Soerabaja 2 Januari 1904. 3974

Théâtre de Soerabaja.
Avec la Permission de Mr. l'Assistent-Resident

Mardi 5 Janvier 1904.
 Bureaux à 8 Rideau à 9 Précises

LE GRAND SUCCES
 du théâtre de Batavia.

Tournée Parisienne Autour du monde
H. DIEZ' s Directeur.

Première représentation

SOIRÉE DE GALA
 Opérettes et Comédies françaises.
 1re partie
F. RIGOLETTE

Enige en algemeene kennisgeving. 3979

Verloofd:
EMMA VAN OORDT
en
GEORGE TH. VADER.
Soerabaja, 1 Januari 1904. 3986

Verloofd:
MIEN ASSÉ
en
H. A. ELIAS,
Controleur B. B.
Soerabaja } 30 December 1903.
Soerabaja
Enige en algemeene kennisgeving. 3994

Verloofd:
NELLY J. STIKKEL
en
H. OUDKERK POOL
Enige en algemeene kennisgeving.
Seberoh } Kraks an 1 Januari 1904. 3998
Bagoe }

Verloofd:
HENRIETTE VAN ZENDEN
en
J. C. STEEVENSZ.
Bemarang } 31 December 1903.
Soerabaja
Enige en algemeene kennisgeving. 3975

Verloofd:
MARY C. GALESTIN
en
M. N. GALESTIN.
Weltevreden } 28 December 1903
Bandong
Enige en algemeene kennisgeving. 3967

Verloofd:
H. Th. BROUWER
en
HERMINE DE LANGE
Leiden } 27 December 1903,
Kraksan
Enige en algemeene kennisgeving. 3914

Ondertrouwd:
A. EATON
Weduwnaar van C. C. NEUGREN
en
C. W. SCHMIDT WYMANS
Weduwe van C. F. SCHEEPE.
Huwelijksvoltrekking 9 dezer 's na-
middags half 6 uur ten huize Genteng.
Enige en algemeene kennisgeving.
3987

Ondertrouwd:
PAULA G. SIMON
en
LOUIS VAN DER VEN
1e Luit nant kwartierm
Soerabaja } 2 Januari 1904
Bandjermasin
Huwelijksvoltrekking 14 Januari 1904,
Des morgens ten 10 ure.
Voltrekt enige en algemeene ken-
nisgeving. 3988

en familie
p. f. et p. r. 1. 1. 1904

P. Autier
Maison Baume & Co.
p. f. et p. r.

A. J. Appelboom
Malang 1. 1. 1904

A. F. Barendse
en echtgenoot
p. f. et p. r.
Soerabaja 1 Januari 1904.

H. J. M. van Belle
en echtgenoot
Pasuruan 1. 1. 1904
p. f. et p. r.

B. Blom
en familie
p. f. et p. r. 1. 1. 1904

E. J. Bonk
en echtgenoot
p. f. et p. r.

P. Bouman
en echtgenoot
p. f. et p. r. 1. 1. 1904

Familie Bäck
p. f. et p. r. 1. 1. 1904

H. F. Bodeman
Toeloong Agoong p. f.

H. J. Bergveit
en echtgenoot
p. f. 1/1 1904

A. F. van Beek
Chef 4e afdeling S.S. O/L.
p. f. et p. r. 1. 1. 1904

F. W. B. Busch
p. f.
Probolinggo 1. 1. 1904

Familie C. W. van Casand
p. f. et p. r.
Bondowoso 1. 1. 1904.

Familie
Coster van Voorhout
p. f. et p. r. 1 Januari 1904

Familie Dahmen
p. f. et p. r.
S. f. Padjarakan 1/1 1904

Familie H. A. Dahmen
p. f. et p. r. 1. 1. 1904

W. N. C. Domingo
en familie
Kraksan, 1 Januari 1904
p. f. et p. r.

D. van Duijne sr.
en familie
Soemienep, p. f. et p. r. 1/1 1904

**Expeditie-Verkoop-en Commissie-
kantoor**
p. f. 1. 1. 1904

Jan van der Eerden
en familie
Bondowoso, p. f. et p. r.

en familie
p. f. et p. r. 1. 1. 1904

Familie J. Q. R. Loth
p. f. et p. r. 1. 1. 1904

J. Ch. Lamaison
en echtgenoot
p. f. et p. r. 1/1 1904

Haldur Matzen
en familie
p. f. et p. r.

R. J. Maas
en echtgenoot
p. f. et p. r.
Ngandjoek 1/1 1904

C. Moll
en echtgenoot
p. f. et p. r.
Soerabaja 1/1 1904

M. F. Moreau Jr.
Kediri 1. 1. 1904
p. f.

G. J. Müller
en echtgenoot K. Herrmann
p. f. et p. r. 1/1 1904

Jozef Müller & Co.
Wapenhandelaar en Stempelmakers
p. f. et p. r. 1/1 1904

N. V. Kalkonderneming Marmajo
Heil en voorepoed aan de klanten met 1904

Vleeschhouwerij Gemblongan
R. A. v. Otterloo
p. f.

Oei Moo Liem
p. f.

J. F. Polack sr.
en echtgenoot
p. f. et p. r.

C. C. ASMAN
en echtgenoot
p. f.

P. BOUMAN & ZOON
Rijtuigfabrikanten
p. f. 1. 1. 1904

**Hotel Lawang
MEVROUW BRONGHEEST**
aan hare geachte begunstigers
p. f. et p. r.

Een gelukkig NIEUWJAAR met 1904 wordt vrienden, kennissen en
begunstigers toegewenst door
B. RUITENSCHILD, Hotel Madloen

Veel Heil, Geluk en Zegen met het intreden van 1904 zij mijne geachte
cliënte, vrienden en kennissen toegewenst door
THE BOEN KIK
Malang

Ch. E. HOLST, vertegenwoordiger toko Dampit.
p. f.
Soerabaja 1 Januari 1904.

en echtgenoot
p. f. et p. r. 1/1 1904

J. M. Steevensz
en echtgenoot
p. f. et p. r. 1. 1904

Mr. and Mrs. W. S. Turner
p. f. et p. r.
Tandjongerie 1/1 1904

J. A. Vermeulen & Co.
p. f. et p. r. 1 Januari 1904

G. E. Vreede
Soerakarta p. f. et p. r. 1. 1. 1904

G. D. de Vos & Co.
p. f.

L. van der Velde
en familie
p. f. et p. r.

A. Verlinden
p. f. et p. r.

H. J. Waleson
en echtgenoot
p. f. et p. r. 1/1 1904

H. A. Watrin sr.
en echtgenoot
p. f. et p. r. 1/1 1904

P. B. Watrin
en echtgenoot
p. f. et p. r. 1/1 1904

J. E. Hedrich von Wiederhold
Malang, p. f. et p. r. 1/1 1904

C. F. A. Werner
en familie
p. f. et p. r.
Soerabaja 1. 1. 1904

Fotografisch Atelier Zalswedel
p. f. et p. r. 1. 1. 1904

en echtgenoot
p. f. et p. r. 1/1 1904

J. M. Steevensz
en echtgenoot
p. f. et p. r. 1. 1904

Mr. and Mrs. W. S. Turner
p. f. et p. r.
Tandjongerie 1/1 1904

J. A. Vermeulen & Co.
p. f. et p. r. 1 Januari 1904

G. E. Vreede
Soerakarta p. f. et p. r. 1. 1. 1904

G. D. de Vos & Co.
p. f.

L. van der Velde
en familie
p. f. et p. r.

A. Verlinden
p. f. et p. r.

H. J. Waleson
en echtgenoot
p. f. et p. r. 1/1 1904

H. A. Watrin sr.
en echtgenoot
p. f. et p. r. 1/1 1904

P. B. Watrin
en echtgenoot
p. f. et p. r. 1/1 1904

J. E. Hedrich von Wiederhold
Malang, p. f. et p. r. 1/1 1904

C. F. A. Werner
en familie
p. f. et p. r.
Soerabaja 1. 1. 1904

Fotografisch Atelier Zalswedel
p. f. et p. r. 1. 1. 1904

**De Directeur van Binnenlandsch
Bestuur,
VAN REES.**
3980

PADIVERKOOPING.
Op de navolgende plaatsen in de
afdeeling Berbek zullen worden
verkocht ten overstaan van den vendu-
meester te Kediri bij kavelingen van
5, 10 en 25 picols na te melden hoe-
veelheden

padioogst 1903.
a. 12 Januari 1904 te Waroedjajeng
nabij Spoorweghalte Baron circa 300
pico's,
b. 12 Januari 1904 te Lengkong
ongeveer 6 paal van Kertosono circa
2400 picols,
c. 14 Januari 1904 te Ngandjoek
ongeveer 800 picols.
Kediri 28 December 1903.
De RESIDENT van KEDIRI
E. CONSTANT.
3976

**Bij actes, den 28n Decem-
ber 1903 onder nis. 68 en 69 voor
mij verleden verleende de Handelaver-
eeniging voorheen REISS & Co generale
procuratie aan de heeren H. C. VOOR-
HOEVE HCz. te Soerabaja en F. H.
A. H. RUBACH te Macassar.
E. H. CARPENTIER ALTING
3981 t. v. Notaris te Batavia.**

**Beleefde mededeeling, dat
de Heeren M. N. GAL-
STAUN en J. S. ARATHOON van af-
heden als medevennoten van onze firma
zijn opgetreden.**
JOAKIM & Co.
Soerabaja 1 Januari 1904. 3989

**OPVOEDING KINDEREN
IN HOLLAND.**
Eene dame, die binnen kort naar
ARNHEM vertrekt, aan wie reeds de
zorg voor opvoeding van twee jorgens
van goeden huize, oud 10 jaar is toe-
vertrouwd, wenscht zich met de opvoe-
ding van nog een derde jongetje van
9 of 10 jaar te belasten en dat kind
onder haar geleide naar Holland mede
te nemen.
Voor informatien en conditiën wordt
men beleefd verzocht zich schriftelijk te
wenden onder No. 228 Soer. Handels-
blad. 3992

**De NEDERL. INDISCHE
INDUSTRIE
VRAAGT EEN
TEEKENAAR.**
3990

Opérette en un acte à transformations
8 changements complets de costumes.

L'artiste
La chanteuse
Sarah Bernhardt
Madame Judic
La danseuse
Le camelot
Le Bébé
L'Excentrique
L'agent théatral
Mme. DIEZ'S
Mr. Dier's

2e partie
La Recommandation
Comédie en un acte de Max. Maurey
M. Mme
Le Directeur
Victor, groom (travesti)
Mr. Dier's
Mr. Réal.
Mme. Dier's

3e partie
INTERMEDES DE CONCERT
Romanes, Chansonnettes, Danses.
Pour la première fois à Soerabaja

**LE VÉRITABLE
CAKE-WALK**

dansé par Mr. et Mme. Dier's, les créateurs
de cette danse originale au Casino de Paris.

Piano d'accompagnement de la maison
W. NAESSENS & Co.
Prix des Places:

Loges fl. 3.—
Parterre " 2.50
Balcon " 1.50
Sous-officiers & soldats 1/2 place au balcon.

Location au théâtre le Jour de la
représentation de 8 à 11 avec f 0,25
de supplement. 3985

MANILLA HENNEP.

Prijsopgave gevraagd,
van bibit (jonge uitloopers) van de
Manilla Pisang.

(Musa Textilis) Levering in Januari,
Februari, Maart en April.
Brieven onder letters M. H. No. 3984
Bureau Soerabaja Coufant. 3984

VERLOREN

Een roodbruine DASHOND,
genaamd BOBBIE kenmerk
lange ooren en kromme korte
pooten onder lang lichaam.

Terug te bezorgen bij James, Goebeng,
boven sluis tegen belooning. 3991

DAME
zoekt plaatsing ter assistentie BOEK-
HOUDING,

Bekend met de SCHRIJFMACHINE,
Brieven nummer dezer, 3983

KLEINE ANNONCES

à 2 1/2 cents per woord en per plaatsing.
Bij **HERALINGEN** en bij plaatsing op
ABONNEMENT, PRIJSREDUCTIE in verhouding met het aantal plaatsingen.

WISKUNDE. Gelegenheid tot het nemen van **LESSEN** tegen billijken prijs. 169

J. B. VAN VLEUTEN, NGAGLIK SOERABAIA, telefoon No. 511, is de eenige agent van de firma **HENRI BIJON FILS & GENDRE** te Bordeaux. 63

TE KOOP prachtige **ENGELSCH KROPPERS** à f 12.50 per paar. **W. A. v. d. HUUCHT & Co.** 150 Djokjakarta.

TE KOOP prachtige **EUROPEESCHE**, melkgevende **KOEIEN**. Te bevragen bureau dezer. 173

TE HUUR 1 FEBRUARI, HUIS **KROESENPARK** bewoond door den Heer **BIRNIE**. Adres **KARIO REDJO** Groedo of **VERSCHUEREN** 3873 Malang.

TE HUUR groot ruim HUIS met stal en rijtuigkamer, **KAWATTAN 96**. Te bevragen aldaar en bij de Weeskamer. 3661

TE HUUR TWEE nieuw gebouwde HUIZEN ad f 70.— 's maands op **GEDONG ANJAR** (Gsdong Doru). **VICTOR SCHMID** 276 telefoon No. 247

TE HUUR in **KALISOSSOK II** geweest **TOKO** Mevrouw **STALEMAN** met **WOONHUIS** f 100.— 's maands. Bevat 12 ruime **SLAAPKAMERS**, **PUT** met **ZOET** water. Bevragen: 174 **M. J. BAUSCH.**

TE HUUR het HUIS te **SIMPANG**, thans bewoond door den Heer **E. ROSE**. Informatiën bij **ANEMAET & Co.** 170

TE HUUR, het **NIJEUW HUIS** op **DINOYO**, thans bewoond door en te bevragen bij **THE TOAN LOK.** 188

TE HUUR HUIS met **PAVILJOEN** **KROESENPARK**, laatst bewoond

Met toestemming van het P'aatselijk Bestuur

GROOTE BUITENGEWONE UITVOERING op Zaterdag 2 Januari 1904 IN HET COMEDIEGEBOUW

te geven door **Mevr. H. VAN DEN STEEN** en de wellillende medewerking van **Dames en Heeren dilettanten**.

PROGRAMMA: "DE KLEINE FAUST"

Opera Bouffe in 3 Bedrijven en 4 Tableaux (VRIJ UIT 'T FRANSCH VERTAALD)

Muziek van **Hervé**

PERSONEN:

FAUST.
VALENTIÏN.
MARGUERITE.
MEPHISTO.
LISETTE.
CLORINDE.
FRITS.
EEN ONDERMEESTER.
EEN KOETSIER.
Schoolkinderen, Soldaten, Grijsaards, Italiennes, Francaises enz.
1ste Bedrijf.
De school van Docteur Faust,
2de Bedrijf
BAL DE CALIPSO
3de Bedrijf
DE KAMER VAN MARGUERITE.
4de Bedrijf

Het paleis van den duivel. De 7 hoofdzonden. Tableau in 7 verschillende groepen.

TOT SLOT NA AFLOOP DER OPERA "DE CAKE WALK"

De nieuwe Amerikaanse dans uitgevoerd in Costuum

door **Mrs. CHERRY BLOSSEM.**
Mrs. PLUMPTON.
Mr. SNOW BALL.
Mr. TIPSEIJ CAKE.
NA AFLOOP

BAL

Aanvang 's avonds 9 uur.
Entrée f 2.50 per persoon.
Plaatsen à 50 cts. per plaats te bespreken en Kaartjes te verkrijgen bij **J. M. CHS. NIJLAND**, Kunsthandel Societeitstraat, van af 15 December

DAGELIJKS
Leerlingen **H. B. S.** en **B. A. S.** f 1.50 mits voorzien van uniformpet. 3765

Avec la permission de Mr. le Resident

Théâtre de Sourabaya
DIMANCHE 3 JANVIER 1904
à 9 h.

Pour la première fois à Java

GRAND CONCERT

VOCAL ET INSTRUMENTAL
Donné par le Cédre

ORCHESTRE MARITZA

SCHEEPSBERICHTEN.

Aangekomen.

Datum	Naam	Vlag	Gezagvoerder	Van	Agenten
31 Decbr.	G. G. Daendels	Ned. s.s.	E. v/d Wijk	Banjarmasin	J. Daendels & C
31 "	Rajput	Eng. s.s.	G. Craig	Batavia	Fraser, Eaton & C
1 Janr.	Alting	Ned. s.s.	P. L. N. yts	Singapore	J. Daendels & C
2 "	van Diemen	Ned. s.s.	D. de Grooth	Batavia	J. Daendels & C

Vertrokken.

Datum	Naam	Vlag	Gezagvoerder	naar
31 Decbr.	Ban Poh Guan	Eng. s.s.	J. Robertson	Singapore
1 Janr.	Chansang	Eng. s.s.	R. Cox	Semarang
1 "	Sin Toen Lie	Ch. wgky.	Ian Hin Hok	Singaradja
2 "	Sin Han Lie	Ch. wgky.	Hoe Tjiang Yoe	Karangassem
2 "	G. G. Daendels	Ned. s.s.	E. v/d Wijk	Bandjermasin

Schepen ter reede van Soerabaia.

Naam	Vlag	Ligplaats	Bestemd voor	Vermoed. vertrek
Java	Ir. Ms.	bassin	—	—
Utrecht	Ir. Ms.	"	—	—
Caroline	Ned. s.s.	ter reede	—	—
Hok Djoe	Ned. wgky.	"	—	—
Snip	Gouv. s.s.	"	—	—
Goentoer	Ned. s.s.	"	—	—
Chwshan	Eng. s.s.	"	—	—
Rajput	Eng. s.s.	"	—	—
Alting	Ned. s.s.	"	—	—
van Diemen	Ned. s.s.	"	—	—

RUSTON PROCTOR & CO. L^{td} LINCOLN

STOOMMACHINES, STOOMKETELS, LOCOMOBIELEN

CENTRIFUGAALPOMPINSTALLATIES

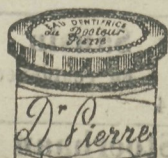
WEGLOCOMOTIEVEN MET WAGENS

VOOR HET VERVOER VAN PRODUCTEN

AGENTEN

LINDETEVES

SEMARANG EN SOERABAIA

DENTIFRICES **PIERRE**
DU DOCTEUR

DE LA FACULTE DE MEDECINE DE PARIS

RATHKAMP & Co.

APOTHEKERS en DROGISTEN

BATAVIA — DELI — SOERABAIA — DIEMBER

Handel en gros & en detail

in Chemicalien, Drogerijen, Patent medicijnen, Verbandstoffen, Artikelen voor ziekenverpleging, enz. enz.

In onze branche te Djember worden alle artikelen tegen Soerabaia prijzen geleverd. 152

Klassikale Danscursus.

Bij genoegzame deelname zal door ondergetekende bovengenoemde cursus met begin Januari geopend worden in het

Gymnastiek-gebouw

op SIMPANG.

Ouders en voogden, die hun kinderen (meisjes en jongens) daaraan wenschen deel te laten nemen, worden beleefd verzocht zich aan te melden bij ondergetekende, die ook gaegen is voor ouderen een aparten cursus te openen.

R. REIJNEKE.

Dansmeester, Soeloeng-Soerabaia.

3794

W. A. VAN DER HUUCHT & CO.

Boek,-Papier-en Bureauhandel,- Snelpersdrukkerij

DJOKJAKARTA

leveren alle mogelijke gedrukten, papieren, bureaubnodigheden etc. etc. tegen ongekend lage prijzen.

Vraagt Prijscourant.

151

CENTRAAL LABORATORIUM

Zij die als toehoorder den CURSUS in de proefsuikerfabriek (practische suikerfabricatie) wenschen te volgen worden verzocht zich aan te melden voor 3 Januari 1904.

Prospectus verkrijgbaar.

134

Arn. C. KUYT

UTRECHTSCH

Levensverzekering Maatschappij.

Ongericht in 1876.

MAATSCHAPPELIJK KAPITAAL f 1.000.000.

door Majoor NEELSON.
3841 EDGAR, Genteng.

TE HUUR met ingang 15 DECEMBER a. s. Een groot PAVILJOEN met alle gemakken, gelegen te GOEBENG.
Adres VICTOR SCHMID
182 Telefoon No. 247.

TE HUUR op Simpang Een ruim gemeubileerd PAVILJOEN, 2 kamers, voorgalerij en afzonderlijke gemakken à f 50.— per maand. Te bevragen No. 175 Soerabaja Courant.

TE HUUR Gemeubileerde VILLA'S, Villa des Roses te Batas, Villa Schoonsicht te Batas, Villa Kalisaris te Batas, Villa Vacantie te Poenten moois tuinen.
98 Adres: BAUME, Batas.

HOTEL NEUF Paseroean en PENSION GENTENG Soerabaja, KAMERS DISPONIBEL.
190 Beleefd aanbevolen.

Gevraagd
bij eene familie in het binnenland een **KINDERJUFFROUW** voor de oppassing van twee nog jonge kinderen en tevens om de vrouw des huizes in de huishouding behulpzaam te zijn. Salaris f 20.— per maand en alles vrij.
Brieven met afschrift getuigschriften te adresseeren onder letter Z hulppostkantoor PASIRIAN. Zonder goede referenties onnodig zich aan te melden.
8917

Gevraagd
voor de BUITENBEZITTINGEN-TWERDE **ZEEVARENDE WACHINIST.**
Betrekking aan den wal. Salaris Fl. 200.— Prima referentien vereischt. Brieven No. 3923 Bureau „Soerabaja Courant“.
3923

Te koop gevraagd
een tweedehands **DOUBLE-EFFET**
zonder lucht-en bruingpompen. Opgave van prijs, verwarmend oppervlak, en waar te besichtigen; in te dienen onder letters C. D. No. 3918 bij het bureau van dit blad.
8918

Chef: M. WROBLEWSKI, Pianiste.
Avec le Concours de

CERINI	PORTIONIERA	R. WROBLEWSKI
1 ^{re} Violon solo.	Alto.	Alto solo,
BEVERGER	M. C. DARON	MATTER
2 ^e Violon	Comique.	Contrebasse.

1re PARTIE.
1 MARCHE HONGROISE (Wroblewski) Orchestre.
2 VALZE VIENNOISE (Zichrer) Orchestre.
3 MUSIQUE DE LA GARDE DE PARIS (Chansonnette) Daron.
4 FAUST (FANT) (Gounod) Orchestre.
5 NACHTIGAL (Pour flageolet) Orchestre.
6 L'AUVERGNAT A PARIS, (Chansonnette) Daron.
7 SIMPLE AVEU. (Solo-Atto) Wroblewski 2e PARTIE.
1 SOUS L'ETENDARD (Marche), (Blon) Orchestre.
2 MIREILLE (Fantaisie) (Gounod) Orchestre.
3 LA LUNE, (Chansonnette) Daron.
4 FRÈRES JOYEUX, (Célebre Valze) Orchestre.
5 HU GUENOTS, (Meyerbeer) Orchestre.
6 VIENS POUPOULE (1re: Audition à Java), (Succès du jour) Daron.
7 CZARDAS Orchestre.

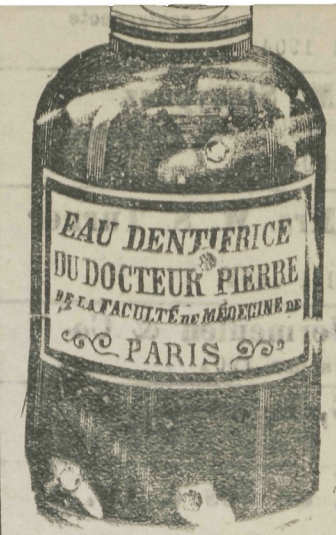
Prix des places
Loge f 2 50 Pa terre f 2.— Galerie f 1.—
Pour la location adresser au Théâtre Dimanche matin de 8 h. à 11 h. 8939

STOOMVAART MAATSCHAPPIJ ROTTERDAMSCH LLOYD
KONINKLIJKE NEDERLANDSCHE POSTVAART.
Aan ontvangers van goederen per stoomschip

GOENTOER
Kapt. H. LE CLERCQ
wordt beleefd kennis gegeven; dat dit stoomschip heden morgen hier ter reede gekomen en onmiddellijk met de lossing begonnen is.
De Agenten
Internationale Credit-en Handels Vereeniging „Rotterdam“
Telefoon No. 48.
Soerabaja 31 Dec. 1903. 3977

ROTTERDAMSCH LLOYD
Passagiers voor het Stoomschip

GOENTOER
Kapt. H. LE CLERCQ
gelieven alhier te embarkeeren op z.s. Dinsdagmorgen ten 7 ure.
De Agenten
Internationale Credit-en Handels Vereeniging „Rotterdam“
Telefoon No. 48;
Soerabaja 31 December 1903. 3978

EAU PATE POUDES
ANTISEPTIQUES AROMATIQUES
Les meilleurs pour les soins de la bouche et la conservation des dents.
Indispensable aux FUMEURS,
CELEBRÉS DEPUIS 65 ANS.
DEPOT
BAUME & Co.

British India Steam Navigation Co., Ltd.
and
Queensland Royal Mail Line

HET STOOMSCHIP „URLANA“
vertrekt ± 5 Januari a. s. naar Brisbane, Sydney, Melbourne en Adelaide.
ASPIN MILLER & Co.
8910 Agenten.

OOGARTS
vroeger te Batavia
FR. PH. PRAHM BANGIL.
158

Danslessen
AAN HET
INSTITUUT BUIJS
Iederen Vrijdag van 5 tot 6 uur
Meisjes kunnen daaraan deelnemen à f 2,50 per maand. 8960

Bij eene onderwijzersweduwe, te Soerabaja, zelve in 't bezit van de hoofdkte en bijakten, uitstekend in staat om leerlingen bij de studie te leiden, bestaat gelegenheid tot plaatsing van
KOSTKINDEREN
op zeer billijke voorwaarden. Voor inlichtingen gelieve men zich te wenden tot de Heeren
Dr. ALERS,
H. STOEL,
J. HUBER,
171

Bij akte 11 Juli 1903 onder no. 26 verleden voor ondergetekende hebben de heeren K. L. HENN en Th. G. H. STIBBE makelaars wonende te Soerabaja me elkander aangegaan eene vennootschap onder de firma HENN & Co., ten doel hebbende de uitoefening der makelaardij; de vennootschap neemt een aanvang 1 Januari 1904. De vennooten zullen de vennootschap niet als borger mogen verbinden.
B. TER KULE
t. v. Notaris.
Soerabaja 31 Dec. 1903. 8963

PLAATSING GEZOCHT
door iemand, een geruimen tijd in de handel op een groot handelslichaam werkzaam geweest, en op de hoogte an alle voorkomende administratieve werkzaamheden.
Goede certificaten liggen ten dienste; accuratesse en net werk verzekerd.
Brieven nummer dez. 8947

PIANOSTEMMEN
Per maandelijksch abonnement f 3.—
" 2 " " " 5.—
Buiten " " " " 6.—
W. NAESSENS & CO.
132

Dr. med.
M. SCHÖPPE
Telef. No. 506.
TANDARTS
Spreekuren 7-12. en 5-6.
KALIASSIN
NAAST VELODROME.
43

VERZEKERING VAN KAPITALEN EN LIJFRENTEN.
Inlichtingen omtrent hare concurreerende tarieven te bekomen bij het Hoofd-Agentschap te Soerabaja, den Hoofd-Inspecteur J. A. BARON VAN HEERDE, de Inspecteurs E. SPRUYT te Djoejakarta, M. H. A. BRUINING te Bandoeng en M. VAN YEREN te Medan, alsmede bij de plaatselijke vertegenwoordigers.
59

LA VATORY
Salon de Coiffure
BAUME & CO.
Maison Recommandée pour les soins apportés à son travail.
Transformation complète du Salon de Coiffure à l'instar des Grands Salons de Paris
SERVICE ANTISEPTIQUE.
Un appareil antiseptique des plus perfectionnés fonctionne tous les jours servant à désinfecter l'outillage complet du coiffeur près chaque client. 6

JAC. VAN DER HEIJDEN
Illustrator en lith. teekenaar
E. FUHRI & Co.
LESSEN IN
Teekenen, Schilderen
en
Boetseeren.
Adres PASSER BESAR
95 achter toko HENDERSON

Geillustreerde Scheurkalender
MOOI HOLLAND
voor
1904
Geeft elken dag een schilderachtige pluk, een historisch gebouw, een fraai landschap of stadsgezicht uit alle oorden van het schoone Nederland.
In het geheel 366 prachtig uitgevoerde afbeeldingen.
De schilden zijn origineel, karakteristiek Hollandsch en artistiek behandeld.
Elk blaadje is in zachte kleuren gedrukt, terwijl elke iste van de maand in chromotypie is uitgevoerd.
Prijs f 1.25 franco à contant
SIGAREN MAGAZIJN
DE TABAKSPLANI
8771 Semarang — Soerabaja.

Voor levering van **SALATIGA BIBIT**
uit de bibistamen der I. C. H. V. R. te Salatiga, onder Superintendencie van den Heer S. C. van Musschenbroek worden voor de jaren 1904, 1905 en 1906 nu reeds contracten gesloten op uiterst billijke voorwaarden.
Geleverd kunnen worden, behalve het door jarenlang voortgezette selectie verbeterde Australische Cheribonriet, GEGABANDEERD VRIJ VAN BEREH EN BLADSTREPENZIEKTE, ook diverse Zaadrietsoorten.
No. 247, No. 142, No. 189, No. 185, No. 100, No. 36, No. 83, c. e. s.
De levering geschiedt franco wagon Halte Toentang.
Tuinen ten alle tijde te besichtigen.
Aanvragen in te dienen bij het agentschap der I. C. H. V. R. te Semarang of bij den administrateur der Bibitonderseeming den Heer E. N. MARX te Salatiga. 8418

BIBIT
no 247 en Zwart Batjan
TER OVERNAME AANGEBODEN
uit moedertuinen, op een hoogte van 2400 voet geplant.
Te bevragen bij
S. P. MOORMANN,
8971 Malang.

LEON GIESBERS,
SEMARANG,
beveelt zich aan voor de levering van diverse
MACHINERIEËN
SPECIALITEIT: Cassavemeel
Machinerieën en Hydraulische Olie-Installaties. 156
Mej. M. van der VEEN
Piano-Onderwijzeres.
Diploma Maatschappij
tot bevordering der Toonkunst
adres C. J. T. SMITS.
Simpang
Tel. no. 548

SOERABAIASCH-HANDELSBLAD.

KONINKLIJK INSTITUUT
VOOR TAAL-, LAND-
EN VOLKENKUNDE

STAAT- EN LETTERKUNDIG DAGBLAD VAN NEDERLANDSCH-INDIË

ABONNEMENTSPRIJS: per Jaar (bij vooruitbetaling) f 40 — Men abonneert zich voor niet minder dan één kwartaal. ADVERTENTIËN: Voor elke 1 t/m. 10 woorden voor 1 of 2 plaatsingen f 1.— Elke volgende plaatsing de helft. Over dubbele kolommen geplaatst, worden de advertentiën dubbel berekend.

Advertentiën voor andere bladen worden zonder verhooging van kosten geplaatst.

Redactie: **M. van GEUNS,** verantwoordelijk redacteur.
H. G. BARTELD'S, Nederland.

Bureaux Societeitstraat, Telefoon OS. (Redactie 282
(Administratie 253

Groote letters worden berekend naar de plaats uimte die zij innemen.

Voor advertentiën bij abonnement worden uiterst billijke schikkingen getroffen

Betaling Contant.

RECLAMES f 1.— per Regel

Drukkers: Naamlooze Vennootschap Soerabaiasch-Handelsblad en Drukkerij.

Agenten voor Nederland: J. H. de Bussy, Amsterdam en I. H. N. Janssen, Den Haag.

TWEEDE BLAD.

INHOUD.

Eerste Blad. Letterkundig overzicht. — Brieven uit Atjeh. — Nieuws uit Nederland. — Marktbericht. — Officieele berichten. — Varia.

Tweede Blad. De Week. — Mijnbouwzaken (Ketahoen). — Ned. Ind. nieuws. — Telegrammen.

Derde Blad. Politiek overzicht. — Examen wiskunde L. O. — Nieuws uit Nederland. — De fee met de blauwe oogen — Gemengde berichten. — Indië in de Staten-Generaal.

De Week.

Het reddingsdenkbeeld van den heer Van Kol. — De schandalen op mijnbouwconcessies. — Tot afscheid.

Het kamerlid Van Kol heeft bij de behandeling der Indische Begroting voor 1904 heel wat rumor in casa verwekt door zijn denkbeeld om ons van een groot deel van ons koloniaal bezit te ontdoen. Er is met sterken nadruk tegen geprotesteerd, gelijk men weet.

Wie zooals mr. Troelstra (*Het Volk* van 28 November) meent dat de heer Van Kol iets nieuws verkondigd heeft, dwaalt. Omtrent twee jaar geleden, in het *Soerabaiasch Handelsblad* van 1 Februari 1902, hebben wij den verkoop van eenige eilanden der Buitenbezittingen ter sprake gebracht. Een maand te voren bevatte de (groene) *Amsterdammer* een opstel waarin ten aanzien van onze Westindische koloniën dit idee werd geopperd.

Dat de heer Van Kol op zooveel tegenstand stuitte, is hoofdzakelijk hieraan toe te schrijven dat hij, vijand van halve maatregelen, te veel wilde. Had hij voorgesteld eenige voor ons vrij wel waardelooze eilanden in het oosten van onzen archipel te verkopen, er zou niet zoo'n schrille kreet van verontwaardiging zijn opgegaan.

Het denkbeeld heeft in zijn algemeenheid onze sympathie niet, in hoofdzaak om twee redenen. Eerstens omdat wij

ons niet tot schacheraars in land verlagen. Men voelt, hopen wij, dat het beginsel van den landverkoop nog zoo verwerpelijk niet is, maar dat alles afhangt van de mate waarin het toepassing vindt. Het gaat er mee als met een verarmden edelman, die niet in opspraak komt als hij een rijpaard van de hand doet, maar wel als hij een groot deel van zijn goederen in veiling brengt.

Het is derhalve zaak den middenweg te traceeren.

En zij die Van Kols reddingsidee onder verontwaardiging of spot of smaad willen bedelven, gelieven te bedenken welk ontzaglijk nut een vrij bedrag van bijvoorbeeld 25 miljoen — wij rekenen matig — op Java zou kunnen stichten. Hoeveel wordt hier te lande niet achterwege gelaten dat voor de verhooging van de welvaart dringend noodig is! Niemand ontkent meer dat wij hier een ernstige crisis doormaken, die met geëvenredigden ernst moet bestreden worden. Konden patriottische exclamaties en aanhalingen van Coen worden omgezet in miljoenen; toonde zich het moederland bereid tot een opoffering als bijvoorbeeld in 1844 toen een bankroet dreigde; of bepaalder gezegd: wilde het Nederlandsche volk de beurzen openen om tegen geen of een minimale rente een honderd miljoen aan Indië te leenen — waarlijk het zou bij niemand opkomen de amputatie van ons koloniaal bezit aan te bevelen.

Maar de belangstelling in het Tropisch Nederland is nog steeds van zeer platonischen aard. Als een volksreferendum werd gehouden over het verlenen van de fameuze 30 miljoen voorschot, het zou worden afgestemd. In zulke omstandigheden geldt het: Aux grands maux les grands remèdes.

Er zijn nog enkele argumenten voor het verkoop-denkenbeeld aan te voeren, die voorzoover wij weten door de discussieerende kamerleden niet zijn aangeroerd. Zoo mag er op gewezen worden dat, als een groote mogendheid het oog mocht laten vallen op een eiland als Flores, ons hetzelfde zou kunnen overkomen als Spanje in 1884 en 1885, toen het de Karolinen en Palao-eilanden moest afstaan. De rechtstitels waarop dit rijk zich beriep werden door Bismarck, die

stemmend interieur, zij het nog zoo sober, weet te verschaffen, maakt hem beter en houdt hem van het kwade terug.

Van een vriendelijke omgeving gaat een beschavende, verbeterende invloed in.

Wij ontveinen ons de moeilijkheid niet om wildernis met confort te rijmen. Wij weten dat dikwijls de wil aanwezig is, maar de middelen om hem te dienen ontbreken. Maar men dient zooveel mogelijk een menschaardig, eenigszins gerieflijk verblijf te verschaffen aan de mannen die in een tropisch ballingsoord hun plicht moeten doen. Men moet langs dezen weg streven naar verzachting der zeden.

Voor de niet-Europeesche werkrachten geldt hetzelfde. Is het hen wel te moe, trekt hun woning hen aan en wordt hun een smakkelijk maal voorgezet, wacht te zien een behoorlijke verpleging; dan zal dit, tegelijk met een goed loot, terugwerken op hun werklust en de rotting overbodig maken. Want dat naar dit wapen gegrepen wordt, is in de meeste gevallen te wijten aan invloeden die in hooge mate demoraliseerend werken.

Het is de demoralisatie van het Europeesch en niet-Europeesch personeel, welke van de onmenselijke tooneelen, waarbij wij af en toe als getuigen worden geroepen de voornaamste schuld draagt. De mooiste koelieordonnantie deugt niet, als zij niet krachtig de demoralisatie tegengaat en de overheid niet aan hare naleving de hand houdt. En dan moeten bovendien de directies der betrokken maatschappijen naast de wettelijke een zedelijke verplichting gevoelen om zich in dienst te stellen van de menscheijkheid.

Het heeft geen zin nogmaals op gehoorzaamheid aan de menscheijke en goddelijke wetten aan te dringen, waar op de concessie Redjang Lebond de toestanden reeds veel verbeterd zijn. Maar niet genoeg kan er op worden gewezen dat vooral in de beginperiode van het mijnwerk door de regeering een nauwlettend toezicht behoort te worden uitgeoefend. Wij herhalen dat hiertoe de aanstelling van een of meer inspecteurs van den arbeid

heeft zich beijverd aan te toonen dat de Indische maatschappij, kapitalistisch als zij geworden is, slechts uit de erstellingen van de economen der oude school wijsheid kan worden geput. Wie nagaat hoe deze staathuishoudkundigen den staat als industrieel en landbouwer schilderen — de spoorwegen ken ik ditmaal niet tot de industrie, — te moet overtuigd raken dat, behoudens zeer bijzondere gevallen, in Indië thouding van staatsbemoeienis moet gepredikt worden.

Dat de botsingen tusschen de belijders der schier lijnrecht tegenover elkaar staande leerstellingen soms hard aankwamen, is niet te verwonderen. Ons beider wapenrusting heeft maar al te vaak geduchte deuken ontvangen, doch op den strijdlust heeft dit gelukkig geen invloed gehad. Wat meer pleit voor den heer Brooshooft dan voor ondergeteekende, gelet op de jaren onzes levens.

Wat mij in de afscheidspreek die de redacteur van de *Locomotief* op St. Silvester gehouden heeft, bijzonder heeft getroffen, dat is het verschil met een ander afscheidswoord, van eenige jaartjes geleden. Toen werd het journalistieke troepje, dat hier de openbare meening buiten zet, op ongenadige wijze afgerost, zóó dat de spaanders — cum ceteris — er af vlogen. Thans gevoelde de heer Brooshooft niet den drang den knoet te hanteeren. Hieruit mag zeker worden afgeleid dat ook voor Indië het woord geldt: De tijden veranderen en de courantiërs tevens.

Ik heb gezegd dat het afscheid — een afscheid in spiritu zonder één druppel spiritus — mij het hart week maakte. Doch ook zonder dat zou mijn groot hartelijk geweest zijn.

De heer Brooshooft is voor mij, evenals voor honderd anderen, een sympathieke persoonlijkheid geweest. Steeds kwam zijn goed *fond* voor den dag en, een enkele pijnlijke uitzondering daargelaten, kenmerkte zich zijn polemiek door waardeering van de zienswijze en de persoon van zijn tegenstander. Met slijk wierp hij niet. Hij toonde zich een „fatsoenlijke kerel.“

Nu hij dit land verlaat, waar hij hard gewerkt en evenveel goed gedaan heeft als een half dozijn leden van den Raad van Indië, worde hem een woord

alsook van het liggende van het rif werden blootgelegd.

Vorderingen in het developpeeren. Op rif 1 niveau 2 werd de hoofdgalerij in October 7.25 M. en in November 7.50 M. doorgegraven. In den dwarsgang vorderde men hier 9.90 M. Gedurende November kwam in de galerij in het liggende een doorbraak naar de hoogte van ca 5 M. gereed en in de galerij in het hangende een gelijke doorbraak van ca. 7 M.

Op niveau 3 vorderde de galerij in October 6.40 M. en in November 4.50 M.

De laatste hier genomen assays constateerden een gehalte aan goud van tot 44 gram.

Op rif 2 konden wij wegens belangrijke waterhoeveelheden en losse gesteentemassa's niet van uit den dwarsgang doorgraven. Wij begonnen derhalve op ca. 14 M. afstand van het rif eenen nieuwen diagonaal-dwarsgang te graven, die bij ca. 22 M. lengte het rif wederom sneed. Op het rif waren wij einde November 1 M. in westelijke richting en 5.80 M. in oostelijke richting gevorderd. Terwijl echter de assays, genomen in den hoofddwarsgang, tot 74 gram goud resulteerden, verkregen wij thans over eene grootere uitgestrektheid van het rif (tot 3½ M.) slechts tot 12 gram goud. De galerij wordt in de richting van het rijkere rifgedeelte voortgezet.

Derde 10 stampers. Met alle ter beschikking staande werkrachten werd aan de monteering daarvan gewerkt. Ik had gehoopt, de stampers nog in den loop van de maand December in werking te kunnen stellen, doch dit zal waarschijnlijk eerst medio Januari kunnen gebeuren.

Nieuwe Zaagmolen. Deze zal in eenige dagen in gebruik genomen worden.

Ofschoon er geen zeer hevige regens vielen, hadden wij lange regenperiodes, die het buitenwerk zeer belemmerden. In October bedroeg de regenmassa, op Soelit gemeten, 535,5 mM. en in November 561.1 mM.

De directeuren,

ERDMANN & SIELCKEN.

Batavia, 28 December 1903.

Nederlandsch-Indië.

Idenburg en een half dozijn kamerleden om hem heen gezeten, allen in deftige Romeinsche overkleeren; vóór hen, in een soort van arena, werpt zich de maagd Insulinde op de knieën. Het onderschrift luidt: Terwijl de senaat delibereert, gaat Indië verloren.

De plaat geldt een zeer ernstige zaak, maar als men die rampzalige baboe met haar kort jakje op de knieën ziet liggen tegenover de Romeinsche Hollanders, wordt men herinnerd aan het woord: Du sublime au ridicule il n'y a qu'un pas.

EEN EXAMENONREGELMATIGHEID. Van betrouwbare zijde hooren wij dat op een der dezer dagen gehouden akte-examens een onregelmatigheid heeft plaats gehad, waarop wij goed meenen te doen de aandacht van den directeur van onderwijs te vestigen.

Omtrent een der kandidaten voor het examen wiskunde L. O. was door de examinatoren beslist, dat hem (haar) de akte niet kon worden uitgereikt. Nadat deze decisie gevallen was, merkte de leeraar die den examinandus (wij vermelden de sekse niet) lessen had gegeven op dat deze naar zijn gevoelen had moeten slagen. Hij hield zich overtuigd dat als hij den examinandus had ondervraagd deze beter cijfers zou hebben gehaald.

Hierop geschiedde het volgende. De bedoelde leeraar kreeg vergunning den afgewezen examinandus aan een nieuw onderzoek te onderwerpen en de uitkomst hiervan was zóó gunstig dat de eerst afgewezen persoon ten slotte het diploma kreeg.

Voor de juistheid van het bovenstaande, dat ons ongelooflijk voorkwam, staat onze zegsman in. Daar de geschetste handelwijze zelfs in de verte niet door den beugel kan en in haar consequenties gevaarlijk is, worde op een onderzoek aangedrongen.

WAAROM? zoo vraagt de *Bintang Soerabaja* naar aanleiding van onze mededeeling dat twee Chineezers niet tot het klein ambtenaarsexamen zijn toegelaten; waarom moeten deze jongelieden worden uitgesloten? Tot het eindexamen der hoogere burgerscholen laat men hen toe; waarom dan niet tot het kleinambtenaarsexamen? Het diploma dat de examenlustigen zullen halen heeft voor hen weinig praktische waarde; het geeft

een dink van onrecht, en men in den vrijwilligen boedelafstand zou zien, na-deelg voor ons aanzien achten en ge-vaarlijk voor onze onafhankelijkheid; tweedens omdat — en dit „omdat“ is van praktischen aard — geen mogend-heid ter wereld in staat of van zins is een redelijke koopsom te betalen.

Wat het eerste bezwaar betreft, dit moet niet onderschat worden. Gingen wij de bezittingen oostelijk van Billiton en Lombok verkoopen, dan zouden wij in de oog en van de groote rijken een schacheraar worden; gedegenen, die de roemruchte zeventiende eeuw uit onze geschiedenis moesten scheuren; kortom een volk zonder idealen, zonder pit. Ook voor natien geldt het: Noblesse oblige. De terugslag van zoo'n vrijwillige amputatie van een groot koloniaal lid zou ongetwijfeld merkbaar worden in de betrekkingen tuschen ons land en vreemde naties en ons crediet bena-deelen.

Wat het tweede bezwaar aangaat, dit wordt o. a. geëeld door den heer C. Th. van Deyenter, die in zijn jongste parlementaire kroniek in *De Gids* puntig schrijft dat zelfs praktischer kooplui van de heer Van Kol zouden inzien dat hier geen zaken te doen zijn. Bovendien verzetten zich nog eigen-aardig verhoudingen tegen de toepas-sing van het noodidee van Van Kol. Deze erkende bij het debat dat het niet aanging de Minahassa en Banda te verkoopen, wier Christenbevolking steeds een zoo groote gehechtheid aan ons gouvernement heeft getoond. Naar-mate men het denkbeeld nader gaat bekijken, raakt men meer overtuigd dat slechts eenige eilanden van proble-matieke waarde in veiling kunnen wor-den gebracht. Het is een fout van den heer Van Kol geweest dat hij zijn denk-beeld niet een beetje bepaalder gedefinieerd heeft. Want wij zijn nog steeds van meening dat men verkeerd doet het ruwweg te verwerpen.

De geschiedenis bevat dozijnen voor-beelden van landverkoop. In het verslag van de kamerzittingen heeft men er eenige kunnen vinden, opgesomd door den heer Van Kol zelf. Van deze hebben enkelen bewijskracht. Niet onhandig is te pas gebracht hetgeen in 1867 door den minister Van Bosse gezegd werd over den verkoop van de Goudkust, aan de golf van Guinea: „De bezittingen ter kuste zijn naar mijn overtuiging niets anders dan een nationale luxe, en ik ivoeg er bij: een schrielle luxe.“ Het-zelfde laat zich getuigen van eilanden als Flores, waar de Nederlandsche vlag n haar foedraal moest worden gehou-den, want een symbool is zij er geens-zins. Als nu een vreemde mogendheid lust gevoelde het genoemde eiland te bezitten en daarvoor een 25 miljoen over had, zouden wij dan verstandig doen dit bod af te wijzen? Wij gelooven van niet. De vervreemding van zoo'n klein stuk van ons reusachtig koloniaal ge-bied zou geen eclatant feit zijn, onze nationale eer niet te kort doen

geliefde te brengen, krachtig bestreden en dit, ofschoon de eilanden sinds 1686 in het onbetwiste bezit van Spanje waren! Het geslacht der Bismarcks is niet uitgestorven en op den dag dat wij het met een vertegenwoordiger ervan te kwaad krijgen, zal aan Van Kol gedacht worden.

Intus chen is het zeer goed mogelijk dat het reddingsdenkbeeld een natu-urlijken dood zal sterven, eenvoudig om-dat geen vreemde mogendheid er plezier in heeft het te koesteren. De tijd van koloniale-expansiezucht is voorbij; de Engelsche dichter heeft al gesproken van *the white man's burden* (de last van den blanke) en zelfs al mochten naties roeping gevoelen om een nieuwen last op den rug te nemen, dan zouden de samenstellers van de met moeite in evenwicht gehouden budgetten niet nalaten te wijzen op het gevaar dat hij loopt, die verder springt dan zijn pols-stok reikt.

En snerpand requisitoir heeft onze confrater van het *Nieuws van den Dag* opgesteld tegen de directrice van de mijnbouwmaatschappij Redjang Lebong, de firma Erdmann & Sielcken te Patavia.

Voor den raad van justitie aldaar werd de zaak behandeld van den dood-geeeselden koeli Poera II, een der Redjanglebongsche loonslaven. Het verhaal der in de acte van beschul-diging opgesomde mishandelingen doet iemand het bloed stilstaan en het brein verstijven. (Men zie onder het nieuws) Wie zich steeds bewogen heeft in een geordende maatschappij, begrijpt dergelijke beestachtigheden niet. Men staat voor een raadsel. Men vraagt zich af, welk een overprikkeling toch aanwezig moet zijn om iemand tot zulke pijnigingen aan te zetten. Men poogt den gemoedstoestand van zoo'n meedoogenloozen beul te analyseeren, en men slaagt er niet in. Men brengt in rekening het klimaat; de onbehaag-lijke omgeving; den krachten sloopen-den arbeid; de loome eenzaamheid; de tergende ongezelligheid van sommige koelies; den waan dat men niet gezien wordt; den tropenkoller; maar dit alles verklaart nog niet het voor den dag springen der bête humaine op een wijze als uit het geding blijkt.

Doch slechts dit kan de conclusie zijn voor hem die de menselijkheid dient: de omgeving van het Europee-sche personeel op afgelegen mijnbouw-ondernemingen dient zooveel doenlijk aantrekkelijk te worden gemaakt. Men geve de menschen woningen met eenige comfort; men zorg voor be-hoorlijke voeding en tevens voor een weinig atwisseling. De invloed dien de omgeving op iemand uitoefent is veel grooter dan men meent. De man die het eenvoudige behangselpapier uitvond heeft zich verdienstelijk gemaakt jegens de menscheid; de vrouw uit de arbei-dende klasse, die haar man een prettig

van oprechte nulle georacht. Indien de regering het vertrek van mr. Brooshooft, den nestor der Indische jour-nalisten, had aangegrepen als een wel-kome gelegenheid om een kruis met de woorden Virtus nobilitat op zijn borst te hechten, zou zij zich zelf geëerd heb-ben.

Met deze lofspraak, die — ik erken het — eigenlijk een beetje te mooi is voor een „concurrent“, eindig ik mijn ontboezeming en wensch den vertrekkende in patria een welverdiend otium cum dignitate, plus een kamerzetel, toe. M. VAN GEUNS.

Mijnbouwzaken.

MIJNBOUW—MAATSCHAPPIJ KETAHOEN.
No. 34.

Onze hoofdadministrateur bericht ons over de werkzaamheden gedurende de maanden October en November ddo. Lebong Soelit 16 December jl. als volgt:

Ertswinning. Gedurende October leverde de mijn 1624 tonnen erts, hetgeen alles van Rif 1, niveau 1, kwam en wel bij ongeveer gelijke porties van het ont-ginningsterrein A en B.

In November werden 1678 tonnen erts gewonnen en verdeelt zich deze hoeveelheid over de mijn als volgt:

Van Rif 1, niveau 1 ontginningssterrein	A	606 tons
id.	id.	id. B 745 „
id.	niveau 2	95 „
Van Rif 2, niveau 3 bij de dwars-	gang	229 „
id.	id.	West 3 „

Totaal 1678 tons

Productie. Gedurende October werden in 25 dagen, 8 uren, 1604 tons erts vermalen met eene productie van 1148 ozs, 1 dwt goud en 553 ozs zilver. De netto waarde bedroeg plm. f 58,500; de extractie per ton ca. 21.6 gram goud.

In November werden in 25 dagen en 20 uren 1673 tons erts vermalen die 880 ozs 12 dwts goud en 463 ozs 3 dwts zilver opleverden met eene netto waarde van plm. f 45,150. De extractie per ton bedroeg 16,4 gram.

In den loop van de maand November werd ons door het instorten van den top de toegang tot het ontginningssterrein B en later nog tot het westelijke gedeelte van het ontginningssterrein A afgesneden. Aangezien deze gedeelten van de mijn haast al het stamperts leverde en vooral datgene van hooger gehalte, daalde het productiecijfer in November niet onbelang-rijk. Nog gevoeliger zal dit in December te constateeren zijn, vooral daar het developpeeringswerk op niveau 2 nog niet in die mate gevorderd is, dat wij vandaar voldoende stamperts kunnen weghalen. Tegen einde December zullen wij eerst in staat zijn, den molen wederom van beter erts te voorzien. Deze storing vond hare oorzaak gedeeltelijk in de aanhoudende regens, gedeeltelijk ook daarin, dat wij onverwachts in groote oude mijngroeven geraakten, waardoor grootere gedeelten van het hangende

SLUITING DER MAILS TE SOERABAJA.
Namiddags te 6 u. 24 m.
Hollandsche mail 5, 10, 19, 24 Januari 1904.
Fransche mail 12, 26 „
Duitsche mail 5, 19 „

POSTSLUITING morgen voorm. 5 uur per s.s. *Alting* voor Bandjermasin, Kottabaroe, Balikpapan, Moeardjawa en Samarinda, en 4 Januari nam. 3 uur per s.s. *Baud* voor Singapore.

EEN SCHERPRUCHTER is aan het woord in het *Haagsche Dagblad*; de man wil niets meer of minder dan den Gouverneur Generaal executeeren.

Op welke gronden?

Men vindt die in het volgende ietwat eigenaardige vonnis.
„Op de krasse uiting van den heer De Waal Malefijt, dat buiten den heer Cremer er niemand in de Kamer was die den gouverneur-generaal zou willen verdedigen, is geen der leden opgestaan om het voor den heer Rooseboom op te nemen, terwijl hun aandringen op de benoeming eener commissie hier te lande om een plan te beramen tot redding van Java uit den economischen nood zeker wel het sterkste bewijs is, dat de gouverneur-generaal door de Kamer in deze zaak als incompetent wordt beschouwd.

Nimmer is het voorgekomen, dat een gouverneur-generaal op deze wijze in de Tweede Kamer der Staten-Generaal is besproken en de heer Rooseboom zou voorzeker blijk geven geen karakter te hebben, indien hij, na kennisneming der debatten, die bij de behandeling der Indische begrooting zijn gevoerd, nog een dag langer op den troon te Buitenzorg zou blijven zitten.

Voor Indië zou ons dat verheugen, De heer Rooseboom moge toch nog zoo bekwaam zijn als militair en nog zooveel militaire deugden hebben, voor land-voogd, die onder de treurige economische toestanden der laatste jaren het „gouverner c'est prévoir“ nauwgezet in toepas-sing had moeten brengen, heeft hij getoond geen geschiktheid te bezitten.

Wij gelooven dan ook dat weinigen, die hart hebben voor Indië en zijn bevolking en die met diep leedwezen hebben gadeslagen hoe nog steeds de reddende hand wegblijft om het dieper inzinken der welvaart te beletten, een inzinking waartegen reeds in November in het vorige jaar de minister maatregelen *urgent* achtte, het heengaan van den heer Rooseboom zullen betreuren.“

Het spijt ons te moeten verklaren dat wij de gewenschte excutie niet met aan-gename gevoelens zouden bijwonen.

Wij begrijpen niet wat een ander méér had kunnen doen dan de tegenwoordige landvoogd. Niemand is gehouden bovenmenselijke dingen te pres-tereeren.

INDIË IN NOOD. Bij de jongste *Amster-dammer* is een plaat gevoegd die uit een oogpunt van artisticeit zoo iets van een failure is. Braakensiek teekent het Romeinsche senaatsvertrek met minister

ment is niet verplicht hun evenmin als ieder ander op grond van het verkrijgen ervan eenige functie op te dragen. In hoofdzaak wordt het examen dan ook afgelegd ten pleziere van de ouders.

Het komt ons voor dat voor het afwijzen van Chineesche kandidaten voor het genoemde examentje geen redelijke grond bestaat. Als de examencommissie haar veto krachtens 't een of ander obscur bijblad heeft gegeven, wordt het tijd dit in te trekken.

DE SOERARAJASCHE WATERVOORZIENING geniet de eer eener beschrijving in *De Ingenieur* van 28 November jl, van de hand van den redacteur R. A. van Sandick. Er wordt een overzicht gegeven van de verschillende plannen om onze woon-plaats van drinkwater te voorzien; het tot uitvoering gekomen ontwerp wordt meer omstandig besproken aan de hand van de door den heer C.W. Weys gedane mededeelingen, terwijl ook uit het in het *Soer. Handelsblad* geplaatste verslag der voordracht van den ontwerper wordt geput.

„Wij eindigen“, zoo zegt de heer Van Sandick ten slotte, „met den ingenieur Weys den gelukwensch van zijne collega's in Nederland aan te bieden. Wij drukken hierbij de hoop uit dat de ondervinding, door hem te Soerabaja opgedaan, zal worden dienstbaar gemaakt aan de voor-ziening in de waterbehoefte van Semarang en Batavia.

„Voor beide steden is reeds vroeger door den heer Weys een voorontwerp opgemaakt, terwijl zelfs voor Semarang door hem met de ingenieurs D.A. Koster en L. L. graaf van Randwyck in 1898 een concessie-aanvraag werd ingediend.”

DE NED. IND. INDUSTRIE alhier zendt ons een reclameplaat die niet zal nalaten de aandacht te trekken door de keurige wijze waarop zij gedrukt is. Rondom een middenvak met den naam der zoo gunstig bekende fabriek vindt men afbeeldingen van door haar afgeleverd werk, o. a. een spoorwegbrug; een molen van 30"X60", ijzeren pakhuizen; een stoomschip enz., alles gevat in sierlijke paarse lijnen.

De plaat is behalve voor de Ned. Ind. Industrie een reclame voor de firma Fuhri & Co, die voor de uitvoering gezorgd heeft.

DE ALGEMEENE MAATSCHAPPIJ VAN LE-VENSVERZEKERING EN LIFRENTIE zendt ons haar almanakje voor 1904, dat er niet alleen elegant uitziet maar ook vele praktische gegevens, o. a. die van een compleet spoorboekje, bevat.

KORTE VREUGD. Hedenmorgen zoo be-richt *Mataram* van Woensdag, wilde de heer B. van Gesiekian zich van het station Toegoe alhier naar Samarang begeven. Na zijn geldtrommel in een der coupés te hebben geplaatst, begaf hij zich naar het stationsloket om zich van een plaatskaartje te voorzien. Van deze gele-genheid maakt een Europeaan gebruik, om den geldtrommel te ontvreemden,

doch dit werd toch opgemerkt door een paar inlanders, die den eigenaar en den stationschef waarschuwden.

De stationschef Bouwer zond den dier zoo spoedig mogelijk een paar politie-agenten achterna, die zoo gelukkig waren hem te arresteren.

De geldtrommel werd den heer B. weder ter hand gesteld, en de diet naar den schout gebracht.

DOODVONNIS VOLTROKKEN. Betreffende de executie van den moordenaar der weduwe Steenbakker te Grabag, welke zooals wij reeds berichtten, verleden Maandag te Magelang plaats had, deelt de *Semarang Courant* nog het volgende mede.

De executie geschiedde in de binnenboeien, dus niet in het openbaar, ingevolge last van den minister van koloniën dat doodvonnissen voortaan in de gevangnissen moeten worden ten uitvoer gelegd.

Het lijk werd aan de familie overgegeven en in dessa Grabag begraven.

In die dessa gaat het praatje, dat de opgehangene uit den doode is opgestaan, en hij nu en dan aldaar wordt gezien. De geëxecuteerde was ex-loerah, een goede kennis van de vermoorde, bij wie hij dikwijls geld kwam leenen.

JAN KUBELIK. In het *Bat. Nieuwsblad* vertelt Hans van de Wall wonderen van den modernen Paganini Jan Kubelik.

„Zijn techniek spot met elke beschrijving. Door hem is het uiterste bereikt wat met vingervardigheid in de viool-speelkunst te bereiken is. Om een voorbeeld te noemen: hij speelde met zijn wijsvinger een melodie legato gestreken, terwijl hij tegelijkertijd met de overige vingers pizzicato accompaneerde, waarvan de vierde vinger en de pink pizzicato een triller uitvoerden. Zijn flageolets in octaven en dubbele noten ontlokten hier en daar een gillette van bewondering in de zaal. Hij dat alles geen nootje gemist, geen toontje onzuiver en — het heele program uit het hoofd. Vooral zijn streek was prachtig van lijn; er lag over zijn spel een waas van diepen ernst en een adeldom van opvatting. Hij droeg met al het vuur en al de extaze voor van zijn jonge kunstenaarsziel, zonder maar in een zweem van het gewild-excentrieke te vervallen.“

Het is om van te duizelen.

LIEF GEZELSCAP. Een zeker jongmensch, werkzaam bij de Deli Mij. en tijdelijk aan den arbeid in de buurt van Soengei Sikambing, schijnt niet alleen getapt te zijn in de Delische planterswereld, maar wordt 's avonds vervolgd door een liefje met vurige oogen, oogen waarin een onheilspellend vuur gloeit, dat zelfs in het donker zichtbaar is, vertelt de *Deli Courant*. Die oogen behooren aan geen inlandse schoone, maar aan 'n groote tijgerin.

Het is nl. een feit, dat hij telken avond door een tijgerin wordt thuisgebracht, die ergens in het bosch op zijn karretje wacht en hem tot bij zijn huis vergezelt, 's morgens zijn sporen van de pooten overal in den tuin te zien en drie dagen geleden heeft het ondiervoor een afstand van 3 kilometer met het rijdtuig mee galoppeerd, op niet meer dan een 50

doen verhuizen, vijftien jaren dwangarbeid in den ketting toe te deelen.

VOORSCHOT OF TRAKTEMENT. In de *Jav. Ct.* van Dinsdag vindt men een gouv. nements-besluit met voorschriften omtrent het verlenen van voorschotten op traktement bij het leger in Nederlands-Indië. Deze voorschriften gelden officieren, onderofficieren en de Europeesche ambtenaren, werkzaam op het departement van oorlog.

PROTESTANTSCH WEESHUIS. Commissaris der maand Januari 1904 van het Protestantsche weeshuis alhier, is het bestuurslid W. Assé.

MEJ. WILDER AAN 'T WERK. Gisteren avond werd door de kinderen van de middagschool van de kranige mejuffrouw Willer een opvoering gegeven van *Sneeuwitje* in een der bijgebouwen van de eerste school C op Genteng.

Een paar dreumessen van zeven en tien jaar hielden een voordracht, alsof dat dagelijksch werk voor ze was.

De ouders der kinderen en verscheidene geïnviteerden woonden het pretje bij.

UIT KLATTEN bericht men ons dat daar onlangs een inlander bezoek kreeg van ketjoes, die hem al zijn hebben en houden ontnamen.

De regent kwam onmiddellijk ter plaatse waar de roofpartij was gebeurd, en stelde een onderzoek in; men is de bende nog niet op het spoor.

In de dessa Baring werd een mooi aangedaan Chineesch meisje door een landgenoot medegeetroond, en bepraat hare gouden armbanden te ruilen tegen een paar dat er op het oog zeer fraai uitzag, doch later bleek uit verguld koper te bestaan. De ouders die tot die ontdekking kwamen verzochten de politie jacht te maken op den slimmen oplichter. Deze werd spoedig gevat en bekende het voordeelig zaakje afgesloten te hebben. De landraad zal hem onder handen nemen.

PERSONALIA. De schout van de bovenstad Rade is van zijn verlof teruggekeerd en heeft den dienst hervat.

KLEIN-AMBTENAARSEXAMEN. Van de derde ploeg bestaande uit twaalf kandidaten zijn geslaagd:

met ruim voldoende A. M. Blommestein; met voldoende Mej. E. J. Klein, Mej. C. Koch, mej. J. P. Levyssohn, W. Berkholt, L. C. Coomans, F. T. da Costa en G. A. Dinsbach.

MIJNBOUWZAKEN. Zooals men weet zal de maatschappij Redjang Lebong ongeveer twintig procent dividend kunnen uitkeeren. De *Javabode* schrijft daarover het volgende.

Nu het boekjaar van de mijnbouwmaatschappij Redjang Lebong ten einde spoedt — waarschijnlijk zal de jaarvergadering dezer maatschappij ditmaal iets vroeger dan gewoonlijk, dus omstreeks Maart, plaats hebben — kan het geen verwondering baren, dat belanghebbenden en belangstellenden reeds ijverig aan het cijferen gaan naar het uitkeeren dividend. Er wordt gesproken van 25 pct., maar wij gelooven, dat dit wat al te gunstig berekend is. Op het oogmerk

Door het aanbrengen der gewenschte correcties en wijzigingen zouden kostbare veulens geschrapt moeten worden, vooral daar aan die correcties terugwerkende kracht zou gegeven werden.

Men vreesde ook dat de inspecteur door een in zijn oog geconstateerd erfelijk gebrek te veel paarden zou schrappen, vooral daar dit in ve'e gevallen zoo moeilijk te constateeren was al beweerde de vecarts Esser ook dat de erfelijke gebreken genoeg omschreven waren en er voldoende verschil was tusschen deze en onregelmatigheden in den bouw.

De majoor der cavalerie Posno wenschte in de redactie dezer voorwaarde een juister aanwijzing, daar ze hem onduidelijk is.

Langer Rede kurzer Sinn, was dat het bestuur voorstelde, in antwoord op de gouv. nementsmissive mede te deelen, dat het zich tot zijn leedwezen niet kan verbinden tot nakoming van alle gr. eische voorwaarden en bij dit antwoord de n-tulen te voegen, waaruit bezwaren duidelijk blijken. Mocht de Regeering wijziging brengen in haar voorwaarden en tegemoet willen komen aan de bezwaren, dan zou het bestuur gaarne bereid gevonden worden de voorwaarden aan te nemen.

Dit voorstel werd door de vergadering aangenomen.

Tegen twaalf uur ging de vergadering uiteen.

BUREAUCRATIE. Als een treffend staaltje van de papierregeering, waaronder wij gebukt gaan, kan dienen dat de assistent-resident van politie te Batavia, dus niet zoo zeer een bestuursambtenaar, volgens het *Bat. Nieuwsblad*, jaarlijks gemiddeld 24.000 officiele stukken, bescheiden, brieven enz. heeft te teekenen. te flatteren en te schrijven. Vierentwintig duizend per maand en zeventenzestig per dag. Leve de vreugd.

PREANGER WEDLOOPSOCIËTEIT. J. I. Maandag hield de Preanger Wedloopsociëteit te Bandoeng een algemeene vergadering, waarop het volgende werd verhandeld:

Als eerste punt der agenda stond vermeld: verkiezing van een voorzitter en secretaris voor de heeren G. Mundt en P. Hofland die beiden hun ontslag hadden genomen. Als voorzitter viel de keus op den heer A. E. Kerkhoven, terwijl de gepensioneerde kapitein der infanterie de heer Lokhorst, tot secretaris werd gekozen.

Van den heer Soesman uit Semarang was een schrijven ingekomen in zake den op de laatste races gewonnen beker.

Hij meende dat de beker welke eenige achterenvolgende jaren van den een op den ander was overgegaan, eindelijk bij een winster moest blijven. Hij vroeg daarom van het bestuur machtiging den beker, waarvan hij nu de gelukkige eigenaar was geworden, te mogen behouden.

De vergadering kwam niet tot een conclusie. De secretaris zou uit het archief trachten te weten te komen onder welke voorwaarden bedoelde beker indertijd was uitgeschreven en dan zou men in een volgende bestuursvergadering naar de uitkomst van dat onderzoek handelen.

Nu kwam aan de orde: machtiging der algemeene vergadering om door een o-

aldaan hebben aan de, daarin gestelde, bekende voorwaarden.

Zonder dispensatie der koningin of wijziging van het koninklijk besluit van den 29en Augustus 1883, no. 25

zijn dus geheel uitgesloten van eene benoembaarheid tot een rechterlijk ambt doctoren in de staatswetenschap, ook voldoen zij aan de andere voorwaarden — uiteraard een vierjarige rechtspraktijk uitgezonderd — terwijl voor de benoembaarheid van gegradueerden in de rechten dispensatie dan wel wijziging van het koninklijk besluit oodig is ten aanzien der overige voorwaarden van benoembaarheid, in artikel gesteld.

Uit de redactie der oproeping mag venwel worden afgeleid dat de indische Regeering tot nu toe geen plan heeft hen, te zullen uitkomen, in de rechterlijke macht optenemen. Zij kunnen worden werkzaam gesteld op de bureaux of op de griffiën en hun wordt in uitzichtgesteld eene benoeming tot referendaris n secretaris bij de algemeene secretarie n bij den raad van Indië, daaronder egrepen de betrekkingen van gouv. nementssecretaris en algemeen secretaris.

Indien 15 doctoren in de rechts- of in de staatswetenschap aan de oproeping gevolg geven, zullen daardoor dus alleen e bureaux worden gebaat; de rechterlijke macht zal blijven sukkelen met het nog tijd bestaande tekort.

EN BEUL. Uit het strafproces Langguth, den gewezen boekhouder van Redjang Lebong ontleenen wij aan het *Nieuws van den Dag* het volgende fragment:

D' getuige Amsaredja deelde ijselijke bijzonderheden mede.

„Hij had den armen Poera de beenen vastgehouden, terwijl deze in den noodlotigen zaagput, met de armen aan een op den grond liggenden boomstam vastgeketend, door den beklagde en een oppasser werd afgeranseld. Poera schreeuwde adoe, adoe! en wrong zich, de slag en kwamen zoo hard aan dat er ontlasting volgde en bloed en drek met elkaar vermengd langs des ongelukkigen lichaam droop. Na de a'straffing werd Poera II van den boom losgemaakt en weer in den zaagput zelf vastgeboeid, zonder dat men hem iets tot verzachting zijner pijn gaf. En, het klinkt ongeloofelijk, maar de getuige bevestigde het onder eede en bleef, scherp ondervraagd, bij zijne verklaring: bij het weggaan gaf de beklagde den last aan Amsaredja om aan Poera II eten en drinken te brengen — (men weet dat dit punt vroeger in twijfel was getrokken) — maar tevens „om hem er dan nog maar eens 25 op te geven“.

Doch de inlander was menschelijker dan de blanke beul en voerde de gegeven order tot verdere mishandeling niet uit ... met groot gevaar voor zijn eigen huid indien dit zou uitkomen.

Want Poera II was waarlijk niet de eenige die mishandeld werd. Ook hij zelf, getuige, had wel eens slagen gehad als hij „nalatig“ was geweest en op denzelfden dag dat Poera II onder het kantoort was geslagen door beklagde, om daarna naar de martelplaats in den zaagput gesleept te worden, op dienzelfden dag was ook zekere Oear geranseld en naar het hospitaal gedragen.

direct handelend moet optreden, doch hij weet niet, of en hoe hij dit moet doen. Reeds is over dit punt een correspondentie gevoerd tusschen den directeur van O., E. en N. den chef van den Geneeskundigen dienst en het hoofdbestuur van het N. I. O. G. Hieruit blijkt dat bovengenoemde chef zich sterk kant tegen eenig ingrijpen, hoe gering ook, van den kant van den onderwijzer.

Daarop kwam de kwestie betreffende het kleinambtenaarsexamen ter sprake.

Dit voorstel wekt levendige discussie. De afgevaardigde van Bandoeng, de heer Prinsen Geerlgs doet de groote gebreken uitkomen aan de tegenwoordige regeling verbonden. Reeds eenige jaren geleden is er een referendum hierover uitgeschreven, doch de belangstelling was toen zoo gering dat de uitslag hiervan niet geacht mag worden de meening van de leden van het genootschap te zijn. Spreker wijst op hetgeen door den heer Onnen, directeur van het gymnasium Wiilem III te Batavia, op de vorige algemeene vergadering is gezegd, n.l. dat het oordeel over een kandidaat voor eenig examen wordt uitgesproken door menschen daartoe minder bevoegd, dan zij die volledig op de hoogte zijn van den kennis van den kandidaat, i. c. de opleiders.

Daarom zou door sommige leden gewenscht worden dat bij het afleggen van het examen het laatste rapport der L. S. werd overgelegd, evenals dit geschiedt bij kandidaten van de H. B. S. Andere leden zijn van meening dat een duidelijker omschrijving van het examen-programma reeds voldoende zou zijn.

De vergadering kan zich vereenigen met de volgende motie:

„De leerlingen der L. S. die deze beoorlijkt hebben doorloopen, wordt door 't Hoofd der school in overleg met den klasse-onderwijzer, een diploma afgegeven, dat dezelfde rechten geeft als het klein-ambtenaarsexamen.

Voor hen die de L. S. reeds verlaten hebben blijft het examen bestaan, terwijl die de L. S. verlieten om examen te kunnen doen, na een gunstigen uitslag daarvan, de lagere school niet meer mogen bezoeken.

Examen wordt dus alleen afgelegd door jongelieden boven 16 jaar.“

Het voorstel betreffende vereenvoudiging van de schrijftaal werd ingetrokken.

Wat de oprichting van kweekscholen voor onderwijzers in Indië betreft, achtte men het 't wenschelijkst onderwijzers uit Nederland te betrekken, doch om te gemoet te komen aan de wenschen der indische jongelui, regeling te treffen als die voor de opleiding tot officier.

De oprichting van een kweekschool wordt voorloopig niet verkieslijk geacht. Daarna wordt de volgende motie aangenomen.

„De algem. verg. van het N. I. O. G. spreekt als haar overtuiging uit dat een normaalschool tot opleiding van onderwijzers in N. I. ingericht zooals de Gouv. nements cursus te Batavia, ten nadeele strekt van het onderwijs in N. I. O. In den naavond werd de vergadering voortgezet tot afwerking van de agenda.

De meeste der voorstellen van huis-houdelijken aard werden aangenomen. Vervolgens hechte de vergadering hare goedkeuring aan een motie waarbij pro-

TELEGRAMMEN.

Batavia, 2 Januari 1904.

Het stoomschip *Lawoe* der Rotterdamsche Lloyd vertrok 31 December jl. van Perim gaande naar Europa.

Batavia, 2 Januari 1904.

Het stoomschip *Sachsen* met de Duit-sche mail aan boord, is heden morgen te Singapore aangekomen; passagiers en mail vertrekken heden middag per stoomer *Both* naar Patavia.

Den Haag, 31 December 1903.

Javabode. Tot vice-president van den Hoogen Raad is benoemd mr. de Pinto.

De heer Derkinderen, onlangs afgetreden als administrateur van „Arnhemia“ in Deli, is overleden.

— Bij een brand in den schouwburg te Chicago zijn 564 menschen verbrand en 157 gewond. (Zie hieronder).

— De kamer van koophandel te Pretoria nam met groote meerderheid van stemmen een resolutie, waarbij den Gouverneur van Transvaal wordt verzocht een wet in te dienen op de toelating van Aziatische werkkrachten in de goudmijnen aan den Witwatersrand. Den Haag, 31 December 1903.

Bat. Nieuwsblad. Gedurende de voorstelling, die gisteren avond in het Iroquois Theatre te Chicago werd gegeven — men bracht de pantomime *Blauwbaard* van het Drury Lane Theatre te Londen voor het voetlicht — ontstond een brand die een met alle beschrijving spottende paniek veroorzaakte.

In de corridors werd wanhopig gevochten; honderden verbrandden of werden doodgedrukt. Naar schatting zijn 400 à 600 menschen om 't leven gekomen.

Den Haag, 31 December 1903.

Bat. Nieuwsblad. De bezoekers van den afgebranden schouwburg te Chicago waren in de gallerij als in een val gevallen. Velen zijn levend verbrand anderen stierven door verstikking. Vele lijken zijn gevonden, in staande houding geklemd tusschen de zitplaatsen. Aan het einde van de gallerij werden de meeste lijken gevonden. De lijken lagen soms ten getale van 12 op elkaar.

Een groot aantal jonge vrouwen en kinderen zijn omgekomen.

Volgens de nieuwe telling zijn er 564 doden en 157 gewonden, waarvan één derde doodelijk.

pas alstands van den weg blijvend!
Aanhankelijk en joviaal, wat? Maar
wat eng!

WER OPGEDOKEN. De biljart-virtuoos
John Roberts, die ook hier zijn vaardig-
heid heeft doen bewonderen, is, na vele
omzwervingen in het verre Oosten, weer
opgedoken te Penang, waar hij thans
weer door de biljart-amateurs wordt in
beslag genomen.

POLITIEZAKEN. Een inlander, die zich
bij kampong Kalongan in de rivier baadde,
zag een deftigen landgenoot langs den
kant wandelen en even stilstonden bij de
plek, waar hij zijn kleeren gelegd had.
Hij baadde echter rustig door, niet ver-
moedende dat zoo'n chic gekleed heer
zich aan zijn armzalig plunje zou vergrij-
pen. Later bleek hem dat dit toch het
geval was geweest. De dief die onlangs
bij de familie C. op Simpang een klok stal
en waarschijnlijk nog meer dergelijke
diefstallen op zijn geweten heeft, is door
de politie gevat. De man bekende in
vereeniging met een ander het misdrijf
gepleegd te hebben.—Bij de familie D. V.
op Krambangan maakte iemand, waar-
schijnlijk een der bedienden, zich meester
van een gouden horloge.

KAMPONGBRAND. In kampong Tjikawan
in de afdeling Modjokerto zijn gisteren-
middag tengevolge van onvoorzichtigheid
veertien met pannen en atap gedekte
woningen door het vuur vernield.

OVERLEDEN. De gepensioneerde stati-
onschef der eerste klasse P. Burgemeestre,
vroeger chef van het station Kalimas
West alhier, is naar wij vernemen gis-
teren te Buitenzorg overleden.

LES DIEZ. Wij hebben van morgen
bezoek gehad van monsieur Diez, den
impresario van la troupe Diez, die te
Batavia met zooveel succes luchtige
Fransche kunst gegeven en de cake walk
vertoond heeft. De eerste voorstelling is
bepaald op a. s. Dinsdag.

De recensies waren over 't geheel zeer
waardeerend. Overal waar de Diez ge-
weest zijn — op Madagascar, Mauritius,
Réunion en Ceylon — roemde men hun
spel zeer.

UITBREIDING VAN HET TOLGEBIED. In de
Javasche Courant vindt men (eindelijk!)
de ordonnantie, krachtens welke de nog
buitengesloten gedeelten van de residen-
ties Ternate, Amboen en Timor bij het
tolgebied worden ingelijfd. Wij komen
op de verordening terug.

EEN VERANDERING DIE GEEN VERBETERING
is. Gisteren avond heeft de nieuwe regeling
der heerendiensten (wachtdiensten) in het
gewest Soerabaja haar intrede gedaan.

STRAFZAKEN. De landraad heeft het
nieuwe jaar ingezet met aan Kabook van
kampong Krambangan, die indertijd een
medemensch naar andere gewesten heeft

voegt men daarbij f 40.000 voor
December, wat wij ruim berekend achten
met het oog op den gemelden tegenstrij-
dig brengt men in mindering de laatste
te betalen obligatierente ad f 37 500 en
ca. f 60.000. — voor blijft er ongeveer f
640.000 over of, na afschrijving en het-
geen voor tantièmes moet worden afge-
trokken, ruim 20½ pct.

Ook voor de aandeelhouders in de
Mijnbouwmaatschappij Ketahoen ziet het
er niet slecht uit. Geheel vrij van schuld
zal dit jaar wel niet gewerkt kunnen
worden, maar veel zal toch stellig niet
op 1904 behoeven te worden overgebracht.

De heer F. L. Isasaca is naar het b a d
bericht en ons reeds geseind werd, voor het
syndicaat, dat met de mijnbouwmaat-
schappij Tambang Sibonak in overleg, is
getreden tot conversie dezer maatschappij
in een nieuwe, naar de terreinen ver-
trokken, om zich persoonlijk van den
stand van zaken te vergewissen en met
den administrateur, den heer Kerckhoff,
het noodige te bespreken. De heer Isasaca
was reeds lang van plan dit te doen,
maar het wachten is geweest op de op-
stelling van den nieuwen elevator, welk
werk thans gereed is gekomen. Van zijn
bevindingen zal het afhangen, hoe en op
welke wijze te Tambang Sibonak zal
worden voortgewerkt.

HET SANDELHOUT STAMBOEK. Over de
algemeene vergadering van de vereeni-
ging „Het Sandelhout Stamboek den
27 December te Bandoeng gehouden,
lezen wij in het *Bat. Nieuwsblad*:

De vergadering, waar het belangrijke
punt: „Bespreking der voorwaarden,
waarop de gouvernements subsidie van
f 1000 zal verleend worden, behandeld
moest worden, was niet druk bezocht.
Aanwezig waren twee bestuursleden, de
voorzitter A. E. Kerkhoven en Denning-
hoff Stelling, en elf gewone leden.

De reeds in druk verschenen notulen
der vorige vergadering (10 Juli jl.) wer-
den goedgekeurd.

Voor den heer van Blommenstein die
wegens drukke bezigheden als bestuurslid
bedankt heeft, werd de heer O. van Vlo-
ten gekozen.

De hoofdschotel de voorwaarden voor
toekenning der subsidie, kwam nu op
tafel en lokte een levendig en soms ver-
ward debat uit. Het leek wel of er
twee partijen aanwezig waren: particu-
liere paardenfokkers en daartegenover
de gouvernements veeartsen. We moeten
het voorzeker betreuren dat er niet meer
samenwerking en onderlinge waardeer-
ing bestaat tusschen twee categorieën
mensen die toch allen hetzelfde doel:
verbetering van het paardenras, voorstaan.

Voornamelijk kon het bestuur van het
sandelhout stamboek niet treden in de
voorwaarden een burgerlijk of militair
veearst als inspecteur van het stamboek
aan te stellen. Daaruit zouden stellig
moeilijkheden voortvloeien, terwijl het
bestuur zich daardoor te veel aan banden
gelegd achtte.

der tribune te dekken.

Daartoe was een f 8000 noodig, waar-
van reeds een f 5000 bij de laatstge-
houden races was toegezegd.

Op voorstel van den heer Gobée werd
deze leening tot f 12000 verhoogd, daar
vele leden meenden dat men deze som
voor de noodige herstellingen en ver-
nieuwingen zeker noodig zou hebben.

Door het bestuur zal een commissie
benoemd worden, die zich met de uit-
voering van dit plan zal belasten.

De heer Loonen kwam met het voor-
stel de verlotingen der paarden voor de
drie dagen op één avond te doen plaats
hebben en daarna over te gaan tot ver-
koop der winkansen. Hij meende dat er
dan meer amimo zou zijn. De vergade-
ring ging echter op zijn voorsel niet in.
Bij rondvraag vroeg overste Gobée nog-
maals het woord en stelde voor den af-
getreden voorzitter, den heer G. Murdt,
bij acclamatie, het eere-lidmaatschap aan
te bieden. Gaarne ging de vergadering
hierin mede; door een luid applaus be-
tuigde men instemming met deze woor-
den. Hierop werd de vergadering geslo-
ten. Aldus het *Bat. Nieuwsblad*.

HET RECHTERLIJKE TEBKORT. Naar aan-
leiding van de oproeping in de *Staats-
courant* van vijftien juristen die ter be-
schikking zullen gesteld worden van
den gouverneur-generaal, schrijft de
Javabode:

„Wat in de oproeping dadelijk de aan-
dacht trekt, is, dat gevraagd worden do-
ctoren in de rechts- of in de staatswetens-
schap.

Aangezien een doctor in de staatswetens-
schap niet is een doctor in de rechten,
kunnen doctoren in de staatswetenschap,
die aan den oproep gevolg geven, nimmer
benoemd worden tot president, lid, officier
van justitie, substituut-officier of
substituut-griffier van en bij raden van
justitie en evenmin tot president, vice-
president, raadsheer in, griffier en sub-
stituut-griffier bij het hoog gerechtshof,
procureur-generaal of advocaat-generaal,
omdat daarvoor een doctoraat in de rech-
ten wordt gevorderd in het Reglement
of de rechterlijke organisatie.

Dat doctoraat in de staatswetenschap
zou misschien wel eene benoembaarheid
verschaffen voor landraad-president of
residentierechter, omdat in het aangehaal-
de reglement voor die ambten alleen wordt
gevorderd dat de ambtenaar rechtskundig
zij. Nu, dergelijke kunde bezitten de
doctoren in de staatswetenschap ook.

Maar blijkbaar zijn in het reglement
ook met rechtskundigen alleen bedoeld
de doctoren in de staatswetenschap, want
in artikel 9 van het koninklijk besluit
van den 29en Augustus 1883, no. 25
(Staatsblad 1883 no. 249) is bepaald dat
tot rechterlijke betrekkingen hier te lande,
voor zoover die niet, ingevolge de veror-
deningen op het rechtwezen kunnen
vervuld worden door niet-gegradeerden
of als bijbetrekkingen door administratie-
ve ambtenaren, alleen benoembaar zijn
doctoren in de staatswetenschap, die

geen was of evenwel beter afgekomen.
Hoewel hij diepe gaten in het lichaam
had, waren zijne verwondingen „niet zoo
erg” als die van den ongelukkigen Poera,
en genas hij na eene zorgvuldige behan-
deling met sublumaat en jodoformzalf, na
„slechts” eene maand in het hospitaal te
hebben gelegen.

Poera II bleef dus nog twee dagen
na de schrikkelijke mishandeling in den
zaagput, men gaf hem eten, en maakte
hem los om zijne behoefte te kunnen doen.

Hij wilde of kon evenwel niet eten,
en den derden dag zag getuige Amsred-
ja dat de oogen van het slachtoffer wild
stonden, dat hij er uitzag als een ster-
vende en wartaal sprak. Toen waar-
schuwde hij beklagde, en toen eerst,
maar niet eerder gaf deze vergunning
het aan flarden geslagen lichaam los te
binden en naar het hospitaal te dragen.
„Nog altijd zaten toen de wonden vol
bloed en drek”, zeide de getuige.

Wat over den toestand in het hospi-
taal tijdens dr. Swart Abrahamsz op
Redjang Lebong vertoelde, gezegd wordt,
gaat door merg en been. Er waren welis-
waar medicijnen en antiseptica, maar
in het krot waarin de zieken lagen
heerschte zóó'n vunzige stank dat de
dokter niet durfde binnengaan en be-
smetting niet tegen te gaan was.

Zoo bleef het twee-en-een-half jaar.
De dirigerende firma Erdmann & Siel-
ken wordt geducht onder handen ge-
nomen.

**HET NEDERLANDSCH INDISCH ONDERWIJ-
ZERSGENOOTSCHAP.** Aan het verslag der
op 29 December te Bandoeng gehouden
algemeene vergadering, voorkomende in
de *Preangerbde*, ontleenen wij het vol-
gende.

Aanwezig waren drie leden van het
hoofdbestuur, zevenendertig leden en twee
leden van de Europeesche schoolcommissie
te Bandoeng. De afdelingen, Bata-
via, Buitenzorg, Bandoeng, Djokja,
Soerabaja en Moeria hadden vertegen-
woordigers gezonden. Geen der dames-
leden toonde in deze vergadering eenige
belangstelling.

Na een openingswoord van den voor-
zitter, den heer Postma, werd overgegaan
tot de behandeling der verschillende
voorstellen.

De vergadering vereenigde zich met
het voorstel om den directeur van on-
derwijs, eeredienst- en nijverheid te
verzoeken aan nieuw opgerichte scholen
een som van f 100,— voor 2e klas
scholen en een som van f 150,— voor 1e
klas scholen toe te staan, voor eersten
aankoop van boeken voor de schoolbi-
bliotheek.

Eveneens verklaarde de vergadering
zich er voor dat het hoofdbestuur zich
tot den directeur zou wenden om diens
bemiddeling in te roepen tot het ver-
krijgen aan alle scholen van de noodige
genees- en verbandmiddelen met gebruiks-
aanwijzing, om in voorkomende gevallen
in de eerste behoeften te voorzien.

Vooraf in tijden van epidemieën, komt
het dikwijls voor dat de orderwijzer

wordt aangekeken dat de onderwij-
zeressen met hoofdacte zullen worden
uitgesloten van de gunstige veranderingen
in de traktementsregeling.

De zetel van het H. B. zal worden
verplaatst naar Bandoeng of Soerabaja.
De vergadering geeft den voorkeur aan
laatstgenoemde plaats.

**PROGRAMMA van de Bataljons-muziek morgen
avond in den Stadstuin.**

1. Ueber Berg, ueber Thal, marsch SUPPÉ
2. Kitchén von Heilbronn, ouv. NEIBIG.
3. Sommerfrische in Gebirg, walz. NEIBIG.
4. Les petits oiseaux, fant. var. CRISTOPHE.
5. Die Schleibote, potp. KIESLER.
6. Le concours de Monthiel, marsch LANGLOIS

**Opgave van den Burgerlijken Stand
te Soerabaja**
27 Dec. 1903 tot en met 2 Januari 1904.

Gehuwd:	
J G Tokoja en CC Soet.	

Bevallen:	
Ch. A C Loth geboren Jansen	z.
Ch. J Kreeseler > Halkema	z.
J Th. Rapmund > Pieters	z.

Overleden:	
C Wardenaar	oud 24 jaar.
H L Rakers	> 33 >
H J Wissing	> 32 >
H Cannegieter	> 70 >

Scheepsberichten

A A N G E K O M E N:
31 December.

Ned. Ind. ss. *G. G. Daendels* gezagvoerder E.
v.d. Wijk, vertrokken van Bandjermasin lading
gemengd, agenten J. Daendels en Co.
Eng. ss. *Rajput* gezagvoerder G. Craig, ver-
trokken van Batavia in ballast, agenten Fraser
Eaton en Co.

1 Januari.
Ned. Ind. *Ating* gezagvoerder L. Neijts, ver-
rokken van Singapore lading gemengd, agenten
J. Daendels en Co.

Ned. Ind. ss. *van Diemen* gezagvoerder D. de
Grooth, vertrokken van Batavia lading gemengd,
agenten J. Daendels en Co.

VERTROKKEN:
31 December.

Eng. ss. *Ban Poh Guan* gezagvoerder J. Robert-
son, bestemd voor Singapore, agent Kian Gwan.

1 Januari.
Eng. ss. *Chunsang* gezagvoerder R. Cox, be-
stemd voor Semarang, agenten Fraser Eaton en Co.
Chin. wgkg. *Sin Ioen Lie* gezagvoerder Tan
Hin Hok, bestemd voor Singaradja, agent Djoe
Ik Liang.

2 Januari.
Chin. wgkg. *Sin Han Li* gezagvoerder Hoe
Tjiang Loe, bestemd voor Karangassam, agent
Djoe Ik Liang.

Ned. Ind. ss. *G. G. Daendels* gezagvoerder E.
v.d. Wijk, bestemd voor Bandjermasin, agenten
J. Daendels en Co.

Aangekomen Passagiers.

Per ss. *Ating* van Singapore: Bom, Blum, E.
Giese, Marcar, doortrekkend Singapore-Koetei:
Nieuwekamp, Hulscher, benevens dekpasagiers.
per ss. *G. G. Daendels* van Bandjermasin: luit.
ter zee te kl. G C D Baro van Hardenbroek
van Ammerstol, benevens dekpasagiers.

Vertrokken Passagiers.

Per ss. *G. G. Daendels* naar Bandjermasin: W
G A Elenbaas, A M Scheerder, Mevrouw Bolijn,
benevens dekpasagiers.
per ss. *Van Diemen*, van Deli, Mevr. Lurong,
doortrekkend: Batavia — Koetei, J. D. W. Lu-
ning, benevens dekpasagiers.

Scheepsberichten Tjilatjap.

Vertrokken 31 December jl., Ned. s.s. *Borneo*,
gezagvoerder Tausent, lading steenkolen naar
Soerabaja, agenten Rouwehorst Mulder en Co.

nog veien worden vermist.

In 't geheel waren er niet meer dan
1300 bezoekers.

Het asbestscherm kon slechts hal-
verwege worden neergelaten, waardoor
de vlammen zich van het tooneel in
de zaal konden verspreiden.

In 10 minuten was alles gedaan.

Den Haag, 1 Januari 1904.

Bat. Nieuwsblad. Het aantal dooden
is nu gestegen tot 623.

Het getal gewonden en vermisten is
nog niet precies op te geven.

Van de paniek worden de afgrijse-
lijkste bijzonderheden gemeld. Buiten
den schouwburg hadde vechtpartijen
plaats tusschen politieagenten en per-
sonen die naar hun bloedverwanten
zochten.

Tengevolge van een nog net opge-
helderde nalatigheid waren van 40
uitgangen slechts 4 geopend.

Londen, 31 December 1903.

Reuter. De Japansche regeering heeft
last gegeven dat de van Chili gekochte
oorlogsschepen zoo spoedig doenlijk
moeten worden voltooid.

Zij hoopt dat de schepen vóór het
einde van Januari gereed zullen zijn.

Buitenzorg, 7 Januari 1903.

Officieel. Ontslagen eervol uit 's lands
dienst de magazijnmeester bij de
piumfabriek te Mr. Cornelis Kieffer;
idem de majoor der infanterie De
Jeer;

idem de commies der 3e klasse bij
den post- en telegraafdienst Gijsbers.

Benoemd tot tijdelijk magazijnmees-
ter bij de opiumfabriek de werktuig-
kundige bij het mijnwezen Ronkers;
tot lid van den raad van justitie te
Semarang die van den raad te Soerabaja
mr. Bade;

tot lid van den raad van justitie te
Soerabaja de voorzitter van den land-
raad te Patti mr. Smalt;

tot voorzitter van den landraad te
Patti de buitengewone voorzitter van
den landraad te Pamekassan mr. Van
den Bossche;

tot ondervoorzitter van den landraad
te Malang de tijdelijke ondervoorzitter
van den landraad te Djombang mr.
Schüssler.

Gesteld ter beschikking van den
directeur der P. O. W. ten einde dienst

te doen als ingenieur der 2e klasse bij den waterstaat, de ambtenaar op wachtgeld Dreveldt.

Belast met de waarneming der betrekking van derden commies op het departement van justitie de gepensioneerde ambtenaar Haas.

Penoemd met ingang van den datum van zijn ontslag uit het Indische leger als zoodanig bij het Nederlandsche leger de officier van gezondheid der 2e klasse Klaassen.

Weltevreden, 2 Januari 1904.

Bij de S. S.:

Benoemd tot commies met standplaats Padang Van Leeuwen;

tot tijdelijk commies Kruythof;

tot eersten klerk bij den stationsdienst te Keboemen Neijhof.

Bij den waterstaat:

Geplaatst op het departement de ingenieur der 2e klasse Dreveldt.

Bij het mijnwezen:

Belast met de betrekking van administrateur van de exploitatiesectie Soengelan de elève-administrateur te Blinjoe Polak.

Bij het leger:

Overgeplaatst van het 10e bataljon naar het subsistentenkader te Batavia de kapitein der infanterie De Jong.

Bij het B.B.;

Overgeplaatst van Pasoeroean naar de Preanger Regentschappen de aspirant - controleur in eerstgenoemde plaats;

van de Preanger Regentschappen naar Pasoeroean de idem Renardel de Lavalette.

Bij het kadaster:

Overgeplaatst van Semarang naar Batavia de adjunctlandmeter der 1e klasse Kuhr;

van Kediri naar Soerabaja de idem Wolterbeek.

Verloven:

Verleend twee maanden verlof naar Ternate aan den posthouder van Banggai Kneefel;

naar Bandoeng aan den onderopzichter der 3e klasse bij de S. S. Roggeveen.

Verleend met een maand het verlof naar Poespo en Tosari, verleend aan den commies op het residentiekantoor te Pasoeroean Samuels.

Batavia, 2 Januari 1904.

Bat. Nieuwsblad. In het examen voor boekhouder door het Instituut van accountants alhier, op 30 en 31 De-

DAG-AGENDA.

—(0)—
 6 Jan. Vendutie Door het E. V. en C. Kantoor, Kedongbanger, van paarden.
 7 " " Bij het E. V. en C. Kantoor nabij de Roode Brug van commissie-goederen
 8 " " Door den deurwaarder Gebhardt, bij wege van executie ten huize van Boh hadjie Sitie Holmina, Ampel, van meubilaire goederen

ADVERTENTIE.

Geboren:
 ANGÉLIQUE, BÉATRICE,
 dochter van
 I. L. DESCHAUX—van Slooten
 en
 B. J. I. A. DESCHAUX.
 Weltevreden, 28 December 1903. 4073

Verloofd:
 NELLY J. STIKKEL
 en
 H. OUDKERK POOL.
Eenige en algemeene kennisgeving.
 Seboroh } Kraksaan 1 Januari 1904. 230
 Bagoe }

Verloofd:
 F. J. KUIJL
 en
 A. H. Th. HARTEVELT,
Contr. B. B.
 Malang } 1 Januari 1904. 229
 Kepangdjèn }
Eenige en algemeene kennisgeving.

Verloofd:
 JANS, E. HEILMAIJER
 en
 R. J. KÖHLER.
 S.f. Badas, Djombang 1 Januari 1904.
Eenige en algemeene kennisgeving. 232

Verloofd:
 MIEN ASSÉ
 en
 H. A. ELIAS,
Controleur B. B.
 Soerabaja } 30 December 1903. 233
 Sedajoe }

Verloofd:
 MARY C. GALESTIN
 en
 M. N. GALESTIN.
 Weltevreden, 28 December 1903. 4069
 Bandoeng

Verloofd:
 B. A. WENNINK
 en
 LOUISE BRYAN.
 Colombo. December 1903. 4070

Verloofd:
 HENRIETTE VAN ZENDEN
 en
 I. C. STEEVENSZ.
 Semarang } 31 December 1903. 4032
 Soerabaja }

Verloofd:
 H. Th. BROUWER
 en
 HERMINE DE LANGE.
 Leiden } 27 December 1903 4077
 Kraksaan }

Verloofd:
 EMMA VAN OORDT
 en
 GEORGE Th. VADER.
 Soerabaja, 1 Januari 1904. 240

Ondertrouwd:

P. BOUMAN & ZOON

Rijtuigfabrikanten

p. f. 1-1-1904.

Veel Heil, Geluk en Zegen

met het intreden van 1904 zij mijne geachte Clientèle, Vrienden en Bekenden toegewenscht door

THE BOEN KIK, Malang.

Ch. E. Holst, vertegenwoordiger Toko Dampit.

J. M. WOHLNICK
 en Echtgenoot.

p. f. et p. r.
 1-1-1904.

J. M. STEEVENSZ
 en Echtgenoot.

p. f. et p. r. 1-1-1904.

J. F. POLACK Sr.
 en Echtgenoot.

p. f. et p. r.

Rijtuigverhuurderij
 J. G. DE ROEVER.

p. f. et p. r. 1-1-1904.
 Kepoetran.

De Heer en Mevrouw DE BOER.

p. f. et p. r.
 Tawangredjo, Blitar.

R. J. BLOK
 en Echtgenoot.

p. f. et p. r.

P. B. VAN REENEN
 en Echtgenoot.

p. f. et p. r. 1-1-1904.

H. C. PENNINK Fz.

p. f. et p. r. 1-1-04.
 Kali-Asin.

Aan hare begunstigers
 Mevr. de Wed. ZELDERS
 en Zoon.

p. f. et p. r. 1-1-1904.

S. E. GERAUD.

p. f. et p. r.

Familie G. B. KUHN.

p. f. et p. r.
 Malang.

J. E. Hedrich von Wiederhold.

p. f. et p. r.
 Malang.

H. STOEL J. Hz.
 en familie.

p. f. et p. r.

Wijnhandel firma
 VAN VOGELPOEL & Co.

p. f. et p. r.
 Pasoeroean.

G. A. HUENDER
 en Echtgenoot.

p. f. et p. r.
 Pasoeroean.

C. H. DE BLIJ.

p. f. et p. r.
 Gerengredjo, Djember.

R. W. PEREIRA

p. f. et p. r.
 S.f. Oemboel.

Heil en Zegen

met 1904
 aan mijne Begunstigers.
 VICTOR SCHMID.

H. A. WATRIN
 en Echtgenoot.

p. f. et p. r. 1-1-1904.

F. BRAUKMANN
 en Echtgenoot.

p. f. et p. r. 1-1-1904.

G. MAGER
 en Echtgenoot.

p. f. et p. r. 1-1-1904.

J. A. VERMEULEN & Co.

p. f. et p. r. 1-1-1904.

R. HARTNUSS
 en Echtgenoot.

p. f. et p. r. 1-1-1904.

J. BRÜCK

p. f. et p. r.
 en Echtgenoot.

MAURICE WOLF,
Juwelier,
Agent der Adler Schrijfmachines.

p. f. et p. r.

Het compliment van den Dag.
 M. O S en Echtgenoot,
 Tokohouders.

p. f. et p. r. 1-1-1904.

V. N. Kalkonderneming

MARMOJO

Heil en Voorspoed aan de Klanten
 met 1904.

W. N. C. DOMINGO
 en familie.

p. f. et p. r. 1-1-1904.
 Kraksaan.

Familie H. A. DAHMEN.

p. f. et p. r. 1-1-1904.

Familie DAHMEN

p. f. et p. r. 1-1-1904.
 S.f. Padjarakan.

De Heer en Mevrouw VOÛTE—
 Schiemer.

p. f. et p. r.
 Probolinggo.

Luchtkuuroord Hotel Tenger
 J. ELFFERICH.

p. f. et p. r. 1-1-1904.

N. V. ACETYLEENA
 De Directeur

J. VON MAGIUS.
 p. f. et p. r. 1-1-1904.
 Malang.

P. F. SIJTHOFF
 en familie

p. f. et p. r. 1-1-1904.
 Semarang.

I. H. ISRAËL
 en Echtgenoot.

p. f. et p. r.
 Malang.

Familie A. STOLL.

p. f. et p. r.
 Wonoredjo, Pasoeroean.

Firma J. VAN ENGERS & Co.

p. f. et p. r.

A. WIJNSCHENK
 en Echtgenoot.

p. f. et p. r. 1-1-1904.

W. ASSÉ

p. f. et p. r. 1-1-1904.
 en familie.

C. J. B. JASPER
 en Echtgenoot.

p. f. et p. r. 1-1-1904.
 Bondowoso.

P. GALLAS Jr.
 en Echtgenoot.

p. f. et p. r. 1-1-1904.

J. E. GRIEVE

en Echtgenoot.
 p. f. et p. r.

Familie VAN DER BEEST

p. f. et p. r. 1-1-1904.

P. BOUMAN

en Echtgenoot
 p. f. et p. r.

Aan Vrienden en Kennissen
 slamet met 1904.

HEIN MOSTERT
 en Echtgenoot.

Sb. 1-1-1904.

R. REIJNEKE

en Echtgenoot.
 p. f. et p. r. 1-1-1904.

EDDY SCHEERE.

p. f. et p. r. 1-1-1904.

Familie A. M. ARENDS

p. f. et p. r. 1-1-1904.
 Boengoeran

M. F. MOREAU Jr.

p. f. et p. r.
 Kediri 1-1-1904.

BRAAT & Co.

p. f. et p. r.
 1-1-1904.

J. KLAY

en Echtgenoot.
 p. f. et p. r.

Aanbesteding

voor
 DE EXPLOITATIE VAN HET DJATIBOSCH-
 PERCEEL

GLANDANG,

gelegen in de residentie SEMARANG,
 te houden door
 den RESIDENT VAN SEMARANG
 Vrijdag, 12 Februari 1904,
 's voormiddags 10 ure.

Zie *Javasche Courant* van 24 December
 1903 N°. 103 en volgende nummers.
 De Directeur van
 Binnenlandsch Bestuur
 VAN REES.

222

Padiverkoopning

Op de navolgende plaatsen in de af-
 deeling BERBEK zullen worden verkocht
 ten overstaan van den Vendumeester te
 KEDIRI, bij kavelingen van 5, 10 en
 25 picols natemelden hoeveelheden padi-

cember afgenomen, zijn geslaagd de heeren Broers Hauff en Winkelman van Batavia en mej. Collee van Semarang.

Voor Engelsche handelscorrespondentie is geslaagd de heer Harms te Batavia.

— De heer Megelink, leeraar aan het gymnasium Willem III te Batavia zal waarschijnlijk nog in 1904 met pensioen gaan; evenzoo de directeur dier instelling, dr. Onnen.

Batavia, 2 Januari 1904.

Bat. Nieuwsblad. De spoorlijn van Tanah Abang via Rijswijk naar Passar Senen zal den vijfden Januari geopend worden.

— De officier van administratie (overste) bij de zeemacht Krol van der Hoek werd op oudejaarsavond op Noordwijk aangerand en verwond door drie militairen, omdat hij partij trok voor een sadovoerder die door de militairen gemolesteerd werd.

— De luitenant-kolonel van Daalen zal bij keuze benoemd worden tot resident der Gajoelanden.

Londen, 1 Januari 1903.

Reuter. De Japansche legatie te Londen zag gisteren de toekomst beslist donker in, naar aanleiding van officieuze tijdingen uit Parijs, volgens welke het antwoord van Rusland op de laatste nota van Japan ongunstig zou luiden.

De Russische stoomer *Kazan* is Suez, voorbijgevaaren met meer dan duizend zorgvuldig uitgekozen manschappen en voorraden voor de artillerie aan boord op weg naar Oost Azië.

In December zijn op die wijze reeds vierduizend man keurtroepen overgebracht.

Men schat dat Rusland sinds October 100 000 (?) ton Cardiffkolen heeft besteld.

De Argentijnsche slagschepen, door Japan aangekocht, zijn herdoopt in *Nysshin* en *Karoega*.

Batavia, 2 Januari 1904.

De heer H. J. Hoogeveen, lid van de factorij der Nederlandsche Handelsmij. alhier, gaat den 7den Januari voor 3 à 4 maanden naar Europa.

Gedurende dit tijdvak is de heer H. Kerbert, agent te Soerabaja, tot waarnemend lid van de factorij te Batavia benoemd.

De heer G. J. Houtsma treedt op als waarnemend agent te Soerabaja. (Wij kunnen hieraan toevoegen dat de heer Kerbert over enkele dagen reeds naar Batavia vertrekt. *Red.*)

Weduwnaar van C. C. Neugren en
C. W. SCHMIDT WYMANS,
Weduwe van C. F. Scheepe.
Huwelijksvoltrekking 9 dezer 's namiddags
half 6 uur ten huize Genteng. 239
Eenige en algemeene kennisgave.

Mijn innigen dank aan allen, die deelneming betoonden in mijn smartelijk verlies.
Mevrouw V. **AGANOR.**
geb. Zorab 4078
Soerabaja 31 December 1903.

Voor de vele bewijzen van deelneming, ondervonden bij het overlijden van onzen geliefden Vader en Eehuwvader, den Heer **H. J. TYDEMAN,**
Oud-Resident van TEGAL,

betuigen wij onzen welgemeenden dank.
N. MAURENBRECHER—TYDEMAN
R. A. MAURENBRECHER
D. G. HASSELMAN—TYDEMAN
C. J. HASSELMAN.
Bandong 25 December 1903. 4071
Buitenzorg

Ondergeteekenden betuigen, ook namens hun Ouders, hun hartelijken dank voor de bewijzen van belangstelling, bij hun verloving ondervonden.
F. G. WESSELINK.
C. SCHOUTENDORP.
221

De Heer en Mevrouw
P. A. DE NIJS BIK—Butin Bik,
betuigen, ook namens de VERLOOFDEN hun hartelijken dank voor de talrijke blijken van belangstelling, op 23 dezer ontvangen. 220
Tanak-Abang, 23 December 1903.

Voor de vele bewijzen van deelneming, ondervonden bij het overlijden van mijn geliefden Echtgenoot, mijn besten dank.
R. J. RAKERS—Grashuis.
227

Familie CHRISTAN
VERHINDERD maand JANUARI te ontvangen, 4081

M^r. D. MOUNIER
Kantoor Pangoong
onder Escompto-Maatschappij
Soerabaja, 2 Januari 1904. 231

Zij, die te vorderen hebben of verschuldigd zijn aan wijlen den heer **J. KUNHARDT,** in leven tuingeëmployeerde op de S.f. Pohdjédjer, (Modjokerto) gelieven zich te wenden, tot den heer
G. F. EILBRACHT,
225 Lawang.

M. IJPEUAAR
en Echtgenoot.
p. f. et p. r. 1—1—1904.

Dr. K. H. MERTENS,
Dir. H; B. S. en B. A. S.
p. f. et p. r. 1—1—1094.

Familie **H. F. POLACK.**
p. f. et p. r. 1-1-1904.

J. B. JASPER
en familie.
p. f. et p. r. 1—1—1904.

L. P. LUIJKS
en familie.
p. f. et p. r. Lawang.

J. Ch. LAMAISSON
en Echtgenoot.
p. f. et p. r. 1—1—1903.

J. C. DEELEMAN
p. f. et p. r. Bangsal—Modjokerto.

A. P. G. VAN DER POEL
en familie.
p. f. et p. r. 1—1—1904.
Londo Lampesan.

G. PLANTEMA
en Echtgenoot.
p. f. et p. r. Lawang.

H. F. VAN DER POL,
Horlogemaker,
Specialiteit in degelijke uurwerken.
p. f. et p. r. 1—1—1904.
Soerabaja.

Mevr. de Wed. **AMONS.**
p. f. et p. r. Lawang.

Mevr. de Wed. **HOUTBECKERS**
p. f. et p. r. Lawang.

H. J. BERGVELT
en Echtgenoot.
p. f. et p. r. 1—1—1904.

Raden Mas Toemenggoeng
DARSOSOEGONDO,
Regent van Pasoeroean
en Baden Ajoe.
p. f. et p. r. 1—1—1904.

M. VAN ENGERS,
Goudsmid.
p. f. et p. r. 1—1—1904.

GRIMM & Co.
p. f. et p. r. 1—1—1904.

PENSION PASSAR BESAR.
p. f. et p. r. 1—1—1904.

Firma **TAN TJOEN GWAN**
p. f. et p. r. 1—1—1904.

L. M. Douw van der Krap.
p. f. et p. r. 1—1—1904.

K. F. Douw van der Krap.
p. f. et p. r. 1—1—1904.

J. D. VAN GENDEREN
en Echtgenoot.
p. f. et p. r. 1—1—1904.
Soerabaja.

Th. KOPETZKY.
p. f. et p. r. 1—1—1904.

C. G. KOLFF Dzn.
en Echtgenoot
p. f. et p. r.

FERD: RÖMER Jr.
p. f. et p. r. 1—1—1904.
Soerabaja.

De Heer en Mevr. **H. A. de Santy-**
de Geér Boers.
p. f. et p. r. 1—1—1904.
Tanahmerah.

Familie **J. Q. R. LOTH.**
p. f. et p. r. 1—1—1904.

W. C. VAN GESSEL
en familie.
p. f. et p. r. 1—1—1904.

F. G. SCHEERE
en familie
p. f. et p. r.

H. A. HAKKER
en familie.
p. f. et p. r.

Mevrouw **INGENEGEREN—Vis**
wenscht alle vrienden
in Djember en omstreken
een gelukkig Nieuw-jaar!

T. HANEGRAAT
en Echtgenoot.
p. f. et p. r. Pasoeroean.

H. J. M. VAN BELLE
en Echtgenoot.
p. f. et p. r. 1—1—1904.

Familie **D. KOLLING.**
p. f. et p. r. 1—1—1904.

F. W. B. BUSCH.
p. f. et p. r. 1—1—1904.
Probolinggo.

L. C. A. F. LANGE
en Echtgenoot.
p. f. et p. r. 1—1—1904.

A. F. VAN BEEK,
Chef 4e Afdeling S.S. O/L.
p. f. et p. r. 1—1—1904.

Vleeschhouwerij Gemblongan.
R. A. v. OTTERLOO.
p. f. et p. r.

JOZEF MÜLLER & Co.
Wapenhandelaars en stempelmakers.
p. f. et p. r. 1—1—1904.

G. J. MÜLLER
en Echtgenoot.
p. f. et p. r. 1—1—1904.

F. A. HERTEL
en Echtgenoot.
p. f. et p. r. 1—1—1904.

J. G. HEKKING
en familie.
p. f. et p. r. 1—1—1904.

W. J. J. LUNBECK
en familie.
p. f. et p. r. 1—1—1904.

Mevrouw de Wed. **LINDEN**
p. f. et p. r. Lawang.

F. VERBOON
en familie.
p. f. et p. r. 1—1—1904.

J. P. TEN CATÉ
en familie.
p. f. et p. r. 1—1—1904.
Gemblongan Soerabaja.

oogst 1903:
a. 12 Januari 1904 te WAROEDJA-
JENG nabij Spoorweghalte BARON cir-
ca 300 picols.
b. 13 Januari 1904 te LENGKONG
ongeveer 6 paal van KERTOSONO circa
2400 picols
c. 1904 Januari 14 te NGANDJOEK
ongeveer 800 picols.

Kediri, 28 December 1903
De Resident van Kediri,
E. COSTANT.
4082

Bekendmaking.
De Resident van Kediri maakt bekend, dat door hem is ontvangen een rekest, gedagteekend Kepadjen 29 December 1903 van C. J. PABST, houdende het verzoek om een suikertabrick te mogen oprichten en in werking brengen in de desa Taloen, district Wlingi, afdeeling Blitar, met een aanplant van 800 bouws op van de bevolking ingehuurde gronden.
KEDIRI, 31 December 1903.
De Resident van Kediri
E. CONSTANT.
241

Commissie-ventutie
Donderdag 7 Januari 1904
Expeditie-, Verkoop- en
COMMISSIEKANTOOR
SOERABAJA

Commissie-ventutie
Zaterdag 9 Januari 1904
G. W. Tromp de Haas & Co.

Openbare Verkoop
op 12 Januari 1904
te SITOEBONDO
van EEN PERCEEL, gelegen dessa Poer-
bosari, district en afd. Panaroekan, verp.
no. 255, staande ten name van ONG
THAIJ SWIE door
DEN 1ⁿ VERBANDHOUDER.
24

Op heden verleenden wij on-
ze **Generale Procuratie**
aan de Heeren N. ZEGERS DE BEIJL
te Pekalongan en P. L. DESMET te
Tegal.
G. A. VAN PUTTEN & Co.
Cheribon 1 Januari 1904. 223

Bij actes, 23 December 1903
onder nis. 68 en 69 voor mij
verleden verleende de Handelsvereeniging
voorheen REISS & Co. generale pro-
curatie aan de heeren H. C. VOORHOEVE
HCz. te Soerabaja en F. H. A. H. RUBACH
te Macassar.
E. H. CARPENTIER ALTING,
219 t. v. Notaris te Batavia

RUSTON PROCTOR & Co. L^{td}

LINCOLN

Stoommachines, Stoomketels, Locomobielen,
CENTRIFUGAALPOMP-INSTALLATIES
Weglocomotieven met wagens
VOOR HET VERVOER VAN
PRODUCTEN
AGENTEN
LINDETEVES
SEMARANG en SOERABAJA.

2983

RATHKAMP & Co.,

APOTHEKERS en DROGSITEN

Batavia, Deli, Soerabaja, Jember.

Handel en gros en en detail

in Chemicaliën, Drogerijen, Patent - medicijnen,
Verbandstoffen, Artikelen voor ziekenverpleging enz

In onze branche te DJEMBER worden alle artikelen

tegen SOERABAJA-prijzen geleverd. 3676

LUCAS BOLS

zeer oude GENEVER

KABOUTER GENEVER (oude)

Rademakers Haagsche Hopjes

Erlanger Bier

Köhler Naaimachines

Prag Naaimachines

Mineraal Water Drachennelle

Wederom ontvangen

gegarandeerd onvervalschte **Tafelboter**

ook verkrijgbaar in het
Ned.-Ind. Sigaren-Magazijn
Aloon-Aloon Tjontong
in blikken van 1 pond 90 cts., 2 pond f 1.75,
5 pond f 4.25, 10 pond f 8.40
En Gros
E. DUNLOP & Co.

Esbensen Boter 1, 2, 4, 5, 7 en 10 pond
Buchanan Whisky.
Champagne Monopole Heidsick 1/1 en
1/2 fl.
Pfaffnaaimachines merk B. K. en E.
Eau de Cologne H. S. No. 4711.
Bier Koentjie 1/1 en 1/2 fl.
Sigaren van de Wed. J. van Nelle.
Cognac Larronde.

Hammen 1a 1a kwaliteit van J. H.
Koersen & Zonen.

Zijn steeds en te allen tijde in
voorraad en verkrijgbaar bij de voor-
naamste tokhouders.

Eenige importeurs,
GEO WEHRY & Co.
Batavia, Soerabaja, Semarang, Cheribon.
3011

TANDARTS N. W.

Doctor Dental Surgry
J. F. H. KUYPER,

Simpang, t/o Mil. Hosp.
Vlak bij station Goebeng.
Telefoonno. 452.

Dagelijks te consulteeren van 8-12 v.m.
5-5,30 n.m.

Zondags van 9-12 v.m.
138

Bij akte 11 Juli 1903 onder
no. 26 v. rieden voor
ondergetrekkende hebben de heeren
K. L. HENN en Th. G. H. STIBBE,
makelaars wonende te Soerabaja, met
elkander aangegaan eene vennootschap
onder de firma HENN & Co., ten doel
hebbende de uitoefening der makelaarij;
de vennootschap neemt een aanvang 1
Januari 1904. De vennoten zullen de
vennootschap niet als borge mogen ver-
binden.

B. TER HUILE,
t. v. Notaris.

Soerabaja 31 Dec. 1903. 4079

Théâtre de Soerabaja.

Avec la Permission de Mr. l'Assistent-Résident
Mardi 5 Janvier 1904.

Bureaux à 8. Rideau à 9 Précises.
LE GRAND SUCCÈS

du théâtre de Batavia
Tournée Parisienne Autour du monde
H. DIEZ'S, Directeur.

Première représentation

SOIRÉE DE GALA

Opérettes et Comédies françaises
1re partie

FRIGOLETTE

Opérette en un acte à transformations
8 changements complets de costumes.

L'artiste.

La chanteuse,
Sarah Bernhardt.

Madame Judic.

La danseuse.

Het Ned.-Ind. Sigaren-Magazijn

E. DUNLOP & Co.

ontpakte eene prachtige factuur

Japansche Goederen voor Kerstmis

FIJNE THEE- en KOFFIEKOPJES, ZIJDEN WAAIERS

Prachtig lakwerk als:

blaadjes, albums, schrijfmappen, doosjes, zeldzaam mooi bronswerk, cloisonné en catsuma.
Verder heerlijke **chocolade-artikelen** en **mooie presentkistjes** van 25 en 10 stuks
sigaren. 54

WEGGELOOPEN

een **foxterrier**, wit met geel ge-
vlekte ooren, luisterend naar den naam
van **Mirza**. Wie het hondje terug
bezorgt, ontvangt een belooning van

A. BLAVET,
Gatott n.

4034

VERLOREN.

Een roodbruine **DAS**
HOND, genaamd **BOB-**
HE, kenmerk lange
ooren en kromme, korte
pooten onder lang lichaam

Terug te bezorgen bij **JAMES, Goebeng**
boven sluis, tegen belooning 238

ROTTERDAMSCH LLOYD

Passagiers per stoomschip

GOENTOER,

Kapitein H. LE CLERCQ.

gelieven alhier te embarkeeren a. s. **Dinsdag**
morgen 7 ure.

De Agenten.
Internationale Crediet- en
Handelsvereniging
ROTTERDAM, SOERABAJA.
Telefoonno. 48.

4084

Stoomvaart Maatschappij

ROTTERDAMSCH LLOYD.

Koninklijke Nederlandsche Postvaart

Aan ontvangers van goederen per

STOOMSCHIP

GOENTOER,

Kapt. H. LE CLERCQ.

wordt beleefd kennisgegeven, dat dit stoomschip
gisteren ter reede gekomen en onmiddellijk met
de lossing begonnen is.

De Agenten
Internationale Crediet- en
Handelsvereniging
ROTTERDAM, SOERABAJA
Telefoonno. 48.

Soerabaja, 31 December 1903. 4083

Cevraagd:

Een gouverneur, pur sang en vrij van
sterken drank, geneegen om onderwijs te
geven aan **Chineesche kinderen**:

3 Jongens van 16 7-6 en

3 meisjes van 10-8-4 jaar, waar-
van de oudste jongen slechts voor 6 maan-
den

Salaris f 200 met vrije woning.

Brieven No. 4076 **Soer. Handelsblad.**
4076

BUIJS & Co.

SOERABAJA.

Handel en gros & en détail in:

Chemicaliën, Drogerijen, Patent-medicijnen, Verbandstoffen,
Artikelen voor ziekenverpleging, Medicijn- en Stopflissen.
Dr. 'oss' life pills, Tandelixer en Poeder van A. Friederich.

Eenige agenten in Ned. Indië voor „**CHINOSOL**”

Onze nieuwe prijscouranten van
Laboratorium-benodigdheden voor **Suiker, Goud en Petroleum,**
benevens die van al onze andere artikelen, worden op
aanvraag franco toegezonden.

Prijzen sterk concurrerend.

236

PENSION BELVÉDÈRE

Toendjoengan

Soerabaja

Geopend 1 Januari 1904

Riant gelegen op een der drukste punten der bovenstad,
te midden van een keurigen tuin, aan eene rivier en tramhalte.
Ruime, luchtige kamers met atzonderlijke uitgangen, stallen en wagenkamers.
Eten buitens huis f 50.— per persoon.

Beleefd aanbevelend

E. GRANPRÉ MOLIÈRE.

Goedkoop!!! à f 2500.

Ter overname aangeboden,
op Soerabaja,

eene bestaande melkerij met clientèle,
bestaande uit 7 melkgevende koeien,

5 vaarsen

5 kalveren

1 stier

alle van Europeesch en Australisch

ras (geen basterd.)

Brieven no. 3400 **Soer. Handelsblad.**

3400

Wegens vertrek

tegen billijken prijs

ter overname aangeboden een zoo
goed als nieuw, compleet **salonameuble-**
ment, schilderijen, pendule, spiegelkast,
tapijten, vloermatten enz.

Brieven No. 4049 **Soer. Handelsblad.**

4049

„TURBINE”

TE KOOP AANGEBODEN

een groote, goed onderhouden turbine,
compleet, met waterreguleur, drijf-
as en poelie.

Nadere inlichtingen No. 3910 **Soerab.**
Handelsblad. 3910

172

Telefonisch adres: **WONOSALAM**

Telegramma's: **BLUME,**

MODJOKERTO.

PAARMAN

Soerabaja

Aloon-Aloon Tjontong

GELEGESHED

9835
 Enige Importeurs voor Oost-Java,
SCHNITZLER & Co.
 SOERABAJA.

Mine-raalwater
DRACHEN-QUELLE
 Tjap SLAMAT.
 De Eenige Contractant voor den Oosthoek.
SCHNITZLER & Co.
 SOERABAJA.
 Smakelijk en verfrisschend.
 Gegegarandeerd zuiver.
 Aanbevolen voor geregeld gebruik tegen leveraan-
 doeningen, nierziekte, enz.
 Zie de beoordeelingen in de Wereldkro-
 niek, welke op aanvraag gratis
 franco verkrijg-
 baar is.
 2826

VRAAGT ONZE:
 AMSTELBIEREN
 Cognac - Chabanneau
 Tafelbottel D'Unloep
 Hopjes nieuwwerkerk
 Djati na gorthoe
 Champagne Leon Chandon
 Whisky Sport
 Invalid & Gember
 Vermouth & Gember
 Koffies Cacao
 Friesche Bokaal jenever

S. B. IV.
 Ploegen
 Verf
 Amsterdam.
 2696

Danslessen
 aan het
INSTITUUT BUTJIS
 Iedereen Vrijdag van 5 tot 6 uur
 Meisjes kunnen daaraan deelnemen
 a f 2,50 s maands.
 4067
Schilderlessen
 naar de natuur
 AAN GEBOODEN.
 Adres: C. V. d. STEEN,
 Paradestraat, Soerabaja.
 3857

T. ON

Le camelot.
 Le Bébé.
 L'Excentrique.
 L'agent théâtral.

LA RECOMMANDATION
 Comédie en un Acte de Mar. Maucq.
 M. Mine Diez's.
 Le Directeur Mr. Réal.
 Victor, groom (travesti) Mme. Diez's.

INTERMÈDES DE CONCERT
 Romances, chansonsnetes, Danses.
 Pour la première fois à Sourabaya
 LE VÉRITABLE
"CAKE-WALK"
 dansé par Mr. et Mme. Diez's, les cré-
 ateurs de cette danse originale au Casino
 de Paris.

Piano d'accompagnement de la maison
W. NAESSENS & Co.
 Prix des Places
 LOGES 1 3.-
 PARTERRE 2,50.
 BALCON 1,50.
 SOUS-OFFICIERS & SOLDATS 1/2
 place au balcon.

Location au théâtre le jour de la re-
 présentation de 8 à 11 avec f 0,25 de sup-
 plement.
 235

Avec la permission de M. le Résident
Théâtre de Sourabaya,
 Dimanche 3 Janvier 1904.

Pour la première fois à Java.
GRAND CONCERT
 VOCAL ET INSTRUMENTAL
 Donné par le célèbre
 TZIGANE
ORCHESTRE MARITZA

Chef: M. WROBLEWSKI, Pianiste.
 Avec le Concours de
 CERINI POLIGNI RA R. WROBLEWSKI
 1er Violon solo. Alto.
 RYBERGER M. C. DAKON MATTER
 2e Violon. Contrebasse.
 Prix des places:
 Loge f 2,50, Parterre f 2,-, Galerie f 1,-.
 Pour la location des places au Théâtre
 Dimanche 3 Janvier de 8^h à 11^h matin.
 4047

Ter overname aangeboden
 wegens vertrek
 een zoo goed al nieuwe
 pegen, fabr. Bouman, met
 jong paard en tuig compleet.
 BROEKMAN,
 Kaliasin-Soerabaya.
 3867

Kaneelzaden
 verkrijgbaar bij de Koffieonderneming
 NGRANGKAH, Kediri.
 Aanvragen te richten tot
 Den ved. Administrateur,
 P. H. SOETTERS.
 3840

DE NEDERL. INDISCHE
INDUSTRIE
 VRAAGT EEN
TEKENAAR.
 237

Plaatsing gezocht
 door iemand, een geruimen tijd in den
 handel op een groot handelsbureau
 werkzaam geweest, en op de hoogte van
 alle voorkomende administratieve werk-
 zaamheden.
 (Goede certificaten liggen ten dienste;
 accuratesse en net werk verzekerd.
 Brieven no. 4051 Soer. Handelsblad.
 4051

Europeesche dame
 ziet zich gaarne belast met de **waar-
 ming huishouding** in een HOTEL
 of bij een heer met of zonder kinderen.
 Brieven No. 3888 Soer. Handelsblad.
 3888

Jongmensch,
 van goeden huize, 4^e Studie aar H.B.S.
 doorloopen, zoekt naar een betrekking,
 liefst in den handel.
 Brieven no. 4077 Soer. Handelsblad.
 4077

Opvoeding kinderen
 IN HOLLAND.

Rode dame, die binnen kort naar
 ARNHEM vertrekt, aan wie reeds de zorg
 voor opvoeding van twee jongens van
 goeden huize, oud 10 jaar, is toevertrouwd,
 wenscht zich met de opvoeding van nog
 een derde jongge van 9 of 10 jaar te
 belasten en dat kind onder haar geleide
 naar Holland mede te nemen.
 Voor informatie en conditie wordt
 men beleefd verzocht zich schriftelijk te
 wenden onder No. 228 Soer. H. handelsblad.
 228

TE HUUR
 het huis TEGALSARI te Wonokromo.
 Informatien bij
 PRÖTTTEL & Co.
 3854

Te huur
 1 Pabuar,
 HUIS KROESENPARK, bewoond door
 den Heer BIRNIE.
 Adres KARIO REDJO, Groeod,
 of VERSCHUREN,
 Malang.
 3984

TE HUUR
 Een gemubileerde kamers van
 2 tot 4 personen, in de BOVEN-TAD.
 Brieven, No. 226 Soer. Handelsblad.
 226

tot plaatsing van
Kostkinderen
 met toezicht op het huiswerk, bij een
 familie in de bovenstad, tegen billijke
 condities.
 Brieven onder no. 4023 Soer. Han-
 delblad
 4023

Eten buiten 's huis
 (zowel Europeesche
 als Indische tafel).
 Adres:
 Telephone No. 558
 3501
 Dadelijk verkrijgbaar:
 VETH'S JAVA. 2de druk door SERR-
 LEMAN, in gebonden deelen. Deel I f 7,50;
 deel II f 7,50; deel III f 9,50 Zal met
 nog een deel compleet zijn.
 Batavia
 Weltevreden G KOL & Co
 Bandaeng
 3967

Bibi
 no. 242 en Zwart Batjan
 TER OVERNAME AANGEBODEN
 uit moederhuizen, op een hoogte van
 2400 voet geplant.
 Te bezorgen bij
 S. P. MOORMANN,
 Malang.
 4072

WILJEN
 BLEDARMEDE - BOLSIEKTE
 RHUMATISMUS
 ZWARTTE
 WILJEN
 Me: EXTRACT VAN LEVERTRAAN
 « FIGADOL »
 De bereidingen van D' VIVIEN werken den
 eelust op, versterken, verrijken het bloed.
 De VIVIEN'S WILJEN heeft zulk eenen
 aangenaam smaak, dat zelfs de lastigste
 kinderen niet plassen die innemen.
 Verkoopt in detail in alle goede apotheeken.
 In groot: PARIS, Rue Lankoyette, 126.

Geilustreerde Schuurkalender
 Mooi Holland
 VOOR
1904

Geeft elken dag een schitterende plek, een
 historisch gebouw, een fraai landschap of 'ta disge-
 zicht uit alle oorden van het schoone Nederland
 In het geheel 366 prachtige uitge-
 voerde afbeeldingen.
 De schriften zijn origineel, karakteristiek Hol-
 landsch en artistiek behandeld.
 Elk blaadje is in zachte kleuren gedrukt, ter-
 wijl elke lste van de maand in chromotypie
 is uitgevoerd.
 Prijs à Contant f 1,25 franco.
 Sigarenmagazijn "De Tabaksplant"
 3880
 Bentwang-Soerabaya.

vroeger werkzaam bij de firma OIENROTH
 Repareert alle soorten
horloges, klokken, speeldozen
 en naaimachines.
 met 1 à 2 jaar garantie.
 Concurrentie prijzen.
 Ook verkrijgbaar Wiltham Mass
 horloges.
 2821
 Beleeft aanbevelen.

NAAMILOOZE VENNOOTSCHAP
Yonhandel Maatschappij
"Oost-Java"
 Telegrafadres "KRASSSETT",
 Hoofkantoor Soeloeng - Soerabaya
 Steeds ruimen voorraad beste kwa-
 litet djahelout, billijke prijzen.
 Djahé-brandhout, voor suikerka-
 briecken.
 De Directeur,
 Th. KRASSSETT.
 36

IJzeren Ledikanten met vergulde Rosetten
MOH MAT
 Tegenover de firma GRIMM & Co. SOERABAJA.
 Een gr: 2 Pers: IJzeren Ledikaat met Bultzak, 4 hoofd-
 en 2 rolkussens en Rottan mat 55,-
 Gordijn 13,-
 Een kl: 2 Pers: ijzeren Ledikaat met Bultzak, 4 hoofd-
 en 2 rolkussens en Rottan mat 47,50
 Gordijn 12,-
 Een gr: 1 Pers: ijzeren Ledikaat met Bultzak, 2 hoofd-
 en 1 rolkussen en Rottan mat 35,-
 Gordijn 11,-
 Een kl: 1 Pers: ijzeren Ledikaat met Bultzak, 2 hoofd-
 en 1 rolkussen en Rottan mat 30,-
 Gordijn 10,-
 Een gr: ijzeren kinderledikaat met Bultzak, 2 hooft-
 en 1 rolkussen en Rottan mat 26,-
 Gordijn 6,50.

L. DROOP.
 Zaadhandel
SOEKABOEMI.
 Ruime keuze Prima qualiteit
GROENTE- en BLOEMZADEN
 Door geregelde aanvoeren steeds
veische Zaden voorradig
 Vraagt Prijscourant.
 125

KAMSTRA'S BEDDEN & MEUBELFABRIEK SNEEK.

SOLIDE, GOEDKOOP EN VERTROUWD ADRES.
Prijscourant gratis.

Drie kamers compleet 450 gulden.

Firma SAARLOOS & BAKKER

Slachtoffers der Algemeene Werkstaking.

HANDEL IN BRANDSTOFFEN

KANTOOR EN MAGAZIJNEN: — VROLIKSTRAAT 149—151—159.
Wij werken uitsluitend met slachtoffers. — PRIMA KWALITEITEN.
PROMPTE BEDIENING. VERZEGELDE ZAKKEN.
Beleefd aanbevelend.

**ONZE
NATUUR-WOLLEN
ONDERGOEDEREN**

GEWAARMERKT door BOVENSTAAND
Stempelafdruk en ONDERSTAAND Etiket

Jansen & Tilanus
FRIEZENVEEN

zijn voortdurend tentoongesteld te AMSTERDAM bij
G. W. VON SCHMIT & Zn., Leidschestraat 3.
BISPINCK KUNDERT, Rokin 90, — Kalverstraat 101.
Magazijn „de Vlijt” W. A. SCHADE & ZONEN, Nieuwendijk 237.
Filiaal Paleis v. Volksvlijt, Westzijde.
ROELAND DE WILDE Pzn., Manufacturenmagazijn „de Amstel”
Van Woustraat 9a hoek Hemonylaan
A. SCHRADER & C, Leidschestraat 32—34.
A. F. HERBERMAN, Koningsplein 20.
Naaml. Venn. „DE VOORPOST” Heerengracht 213 hoek Raadhuisstraat.

Tout le monde lit la revue internationale illustrée

L'Humanité Nouvelle

LA MOINS COUTEUSE, LA MIEUX FAITE,
LA PLUS COMPLÈTE DE TOUTES LES
REVUES DE LANGUE FRANÇAISE.

Organe libre des tendances les plus
larges en matières scientifiques
et artistiques.

L'Humanité Nouvelle

paraît mensuellement en un volume
illustré in-80 raiuin de 128 pages

La revue ne publie que de l'inédit

Sciences sociologiques (politique, histoire-socialisme), géographiques, biologiques, etc.; Philosophie; Contes; Vers; Théâtre, Critique littéraire et artistique, etc. Revue des livres et revues de toutes les langues et sur tous sujets.

DIRECTEURS:

A. HAMON et V. EMILE-MICHELET

Aucune revue ne peut rivaliser avec
L'Humanité Nouvelle

Abonne-	France et Belgique	17 frs.	6 mois
ments	Union postage	20 „	11 „
	Une Numéro	frs. 2.—	

Envoi d'un numéro spécimen franco
sur demande

3 bis, Cours de Rohan, Paris, 6e
62 rue Montagne de la Cour, Bruxelles

MAGERTE

Prachtige volle lichaamsvorm door
onze OOSTERSCHE KRACHTPOEDER,
bekroond met de Gouden Medaille te
Parijs 1900 en Hamburg 1901. In
6 à 8 weken tot 30 pond toename.
Zeer betrouwbaar — geen bedrog. —
Vele dankbetuigingen. Prijs in koker
met gebruiksaanwijzing f 1,50,
franco per post.

Hygiënisch Instituut

D. FRANZ STEINER & Co.,
BERLIN 103, Königgrätzerstr. 78.

FEUILLETON.

THELKACHE

van MAXIM GORKI.

(Vervolg)

Tchelkache reikte Gavriilo eenige biljetten van tien roebels toe. De andere nam ze aan met onvaste hand, wierp de riemen weg en borg zijn buit in zijn kiel, gretig de oogen dichtknijpend en luid ademhalend alsof hij iets warms dronk. Tchelkache keek hem spottend aan. En Gavriilo nam de riemen weer op; hij ging zenuwachtig te werk, haastig, met neergeslagen oogen, alsof hij bang was. Zijn schouders en zijn ooren trilden.

— Mijn God, wat ben je inhalig! dat is niet goed. Maar, voor een boer...

— Wat kan men al niet doen met geld! —

riep Gavriilo uit, die eensklaps opgewonden werd. En hij begon afgebroken, haastig, te praten, alsof hij een gedachte vervolgde en de woorden in de vlucht greep, over het leven op het land met en zonder geld. Achtung, welgesteldheid, vrijheid, vrolijkheid...

Tchelkache hoorde hem opletend aan, met een ernstig gezicht en oogen vol geheime gedachten. Nu en dan glimlachte hij vergevoegd.

— Wij zijn er! — zei hij eindelijk.

Een golf maakte zich meester van de boot en wierp haar handig op het zand.

— Klaar, klaar, al klaar! Je moet de boot verder optrekken, dat de zee haar niet weer meeneemt. Men komt ze halen. En nu, vaarwel. De stad is acht wersten hier vandaan. Jij gaat naar de stad terug, hé?

Het gezicht van Tchelkache straalde van een fijnen en goedigen glimlach, hij zag er uit alsof hij iets aangenaams voor zich zelf

in den zin had, en iets onverwachts voor Gavriilo. De hand in den zak, liet hij de bankbiljetten ritselen.

— Neen ik ga niet... Ik...

Gavriilo hijgde en stikte bijna. Een storm van tegenstrijdige wenschen, woorden en gevoelens woedde in hem, Hij brandde als vuur.

Tchelkache keek hem verwonderd aan.

— Wat heb je? — vroeg hij.

— Niets...

Maar Gavriilo's gezicht werd rood en toen grauw. De jongen liep met de voeten stampend rond, alsof hij zich op Tchelkache wou werpen, of wel verscheurd werd door een verlangen moeielijk te vervullen.

Tchelkache was niet op zijn gemak op het gezicht van die opgewondenheid. Hij vroeg zich af onder welken vorm zij zou uitbarsten.

Gavriilo begon te lachen, met een vreemden lach, als een snik. Hij hield het hoofd

DE KRONIEK

Een Algemeen Weekblad

onder Redactie van P. L. TAK.

Stukken de Redactie betreffende te zenden aan den Redacteur, Weesperzijde 98, Amsterdam.	Prijs per kwartaal voor Nederland per post f 1.25 Voor het buitenland en de koloniën . . . „ 1.55 Afzonderlijke nummers „ 0.10	Al wat de administratie betreft aan het Bureau Rokin 27/29 — Amsterdam.
--	--	---

Het auteursrecht voor den inhoud van dit Blad wordt verzekerd overeenkomstig de Wet van 28 Juni 1881, Staatsblad No. 214.

INHOUD: TWEE JOURNALISTEN. — VAN NACHT TOT NACHT, door CHARLES. — WIBAUT OVER TRUSTS, door V. d. G. — SCHILDERKUNST (J. C. van 't Hoff †, door JAN VETH; Poggenbeek, door PLASSCHAERT; Gabriël, door PLASSCHAERT). — MUZIEK (Louis Coenen †). — LITTERATUUR (In het fijne middaglicht, door L. VAN DEYSSEL). — BERICHTEN. — ALLERLEI. — FEUILLETON (De voerman, door CLARA VIEBIG). — Ontvangen Boeken.

TWEE JOURNALISTEN.

Mr P. Brooshooft heeft als Indisch journalist jaren lang met die gelukkige vermenging van praktischen zin en idealisme, die zijn werk aan de Locomotief kenmerkte, gepleit voor het belang van Indië en van den Javaan. En hij zag na die jaren den toestand steeds moeilijker worden, tot nu ieder die zich met de toekomst van Indië bemoeit, met de handen in het haar zit, en onder de veelheid der plannen de keuze van het amper bruikbare en uitvoerbare moeilijk zou zijn. Op dit oogenblik is Brooshooft's Indische tijd om en keert hij terug naar Nederland. Zijn laatste woord in de Locomotief verdient de aandacht als het Indisch testament van een wakkeren strijder.

Hij bepleit staatsexploitatie van den landbouw en het mijnwezen. Maar waar is de man die de eigenschappen bezit voor de uitvoering? En welke zijn die eigenschappen?

Moed, wijl dit werken voor en door de gemeenschap een forsche voorwaarts is op den weg naar het socialisme en dus de man die het doorzet al het leerstellig verzet der oude oeconomische school tegen de nieuwe gemeenschapsleer, alle verwoede aanvallen van het in zijn geldjacht gestoorde «particuliere initiatief» moet durven trotseeren; «heilige overtuiging» om, met vast vertrouwen op den goeden uitslag, tegen deze bittere vijandschap de verantwoordelijkheid voor het welslagen te durven dragen; «stalen energie» om de zich onvermijdelijk voordoende moeilijkheden te overwinnen. En, ik herhaal, waar vindt men op het oogenblik den man, ten eerste zoo op de spits in zijn oeconomische overtuigingen, ten tweede zoo bekwaam en geestkrachtig om den strijd aan te durven? En zoo al die Van den Bosch der 20e eeuw was aan te wijzen, waar zou men op het Binnenhof de mannen vinden, om op onbekrompen wijze Nederland te doen verstreken de fondsen voor de voorbereiding, voor de bezoldiging der bekwaamste en karaktervolste mijn-ingenieurs van Europa om — met behoorlijk aandeel bij welslagen — op groote schaal op de buitenbezittingen te gaan boren en explooreeren: voor krachtige mijn-exploitatie overal waar de mannen zeiden «pak aan!»; voor het aanplanten van karetboomen, katoen, peper, klappers, tabak, suikerriet, koffie of wat slechts naar tijdsomstandigheden rendabel werd geacht. Zelfs Van Kol, die nog bij de behandeling der mijnwet het stelsel van staatsontginning had verdedigd, repte nu in geen zijner beide lijstjes van staatsmijn- of landbouw, maar adviseerde liever tot den verkoop van nagenoeg al onze buitenbezittingen aan den vreemdeling. En niettegenstaande de weerzinwekkende loterij te Batavia van de naar ik meen 1600 concessie-aanvragen voor Djambi reeds had plaats gehad (wel een bewijs dat er grove winsten zijn te behalen), viel het geen der Kamerleden in, den Minister eens te vragen, waarom niet een ton

of wat zal worden gewaagd aan exploratie en boring door bekwame mijn-ingenieurs, ten einde den grooten rijkdom aan petroleum, die volgens den hoofdingenieur Godefroy aldaar waarschijnlijk in den grond schuilt, niet weer te doen komen ten voordeele eener nieuwe «Dordtsche» of «Koninklijke», maar van de noodlijdende schatkist.

Maar waar zijn de uitvoerders van het plan? Wie zal op zulk een wijze de speculatie breidelen en het brood ontnemen aan concessiejagers, promoters, syndicaten van bankiers? Zoek ze aan de beurs, zoek ze in de Kamer, of onder de ministers, gij vindt ze niet. Zoo neemt Brooshooft een droevig afscheid van Indië:

„Zoo geloof ik dan, dat geen geneesheer zal opstaan om den doodzwakken patiënt het geneesmiddel toe te reiken, waarvan ik voor mij uitsluitend heil verwacht. Zoo neem ik dus van dit land afscheid met de treurige overtuiging: «vriend, uwe uren zijn geteld!»

Met dezen zucht stapt Brooshooft het bureau van de Locomotief uit. Hij komt in Holland, waar zijn wakkere geest ook wel veel zal vinden dat ontmoedigend is, maar toch nog meer dat tot hoopvol werken aanspoort.

En tegelijkertijd stapt een ander er binnen, de heer Vierhout, Brooshooft's opvolger. Hij gelooft niet aan zoo sombere voorspelling. Hoe dan, zooveel wakkere Nederlanders waken over Indië's belang, en het zou te gronde gaan?

Dat gelooft de heer Vierhout niet. Hij ziet de kwaal. De Indische bevolking heeft te weinig weerstandsvermogen.

„De grondoorzaak van het geringe weerstandsvermogen van den inlander, zij het door averchtsche en door schipbreuk van goed bedoelde maatregelen, door onderdachte verzwaring van belasting, die ten deele uit de uitbreiding der bemoeienis van het gouvernement voortvloeide, en door een overbevolking, die in zeker opzicht toch ons koloniaal beheer tot eere strekt, inderdaad nog verzwakt — ligt niettemin wezenlijk dieper; immers in de levensbeschouwing en levensopvatting van den inlander zelve. De economische samenleving van onzen tijd eischt van den mensch dagelijks méér arbeid dan tot het voltoen aan de behoeften van den dag noodzakelijk is, opdat uit den meerder verrichten arbeid de capaciteit worde opgespaard, tot het aanvatten van nieuw werk, dat eerst later, na de voltooiing, zijn vruchten zal afwerpen. In deze economische samenleving hebben wij allengs de inlandsche bevolking betrokken, terwijl haar levensbeschouwing dezelfde bleef, zich eer nog verbreedde, niet strookend met het besef der noodzakelijkheid dier individueele opsparring van arbeid, uit welke juist het weerstandsvermogen van een volk wordt geboren.»

Deze heer zet zijn taak goed in. Indië is arm, zegt hij. Waarom? Omdat die onontwikkelde Javaan met zijn ouderwetsche levensbeschouwing niet meer werkt dan voor zijn onderhoud nodig is, en dan in de zon gaat liggen, of naar de kit trekt om opium te schuiven. De Javaan maakt geen meerwaarde, hij metselt niet aan het kapitaal van anderen. Dat kapitaal heet hier „de capaciteit tot het aanvatten van nieuw werk,” een Zondagsche naam, die het niet alle dagen draagt.

Den grond exploiteeren, petroleum aanboren, ertsen opgraven — alles goed en wel, zegt de heer Vierhout, maar het geeft u niets als gij den Javaan niet exploiteert.

Inderdaad is dat de praktische kant van de zaak: Indië zal rijk zijn, als de Javaan zijn arbeidsdag lang genoeg maakt om product te maken, waarvan de opbrengst in andermans zakken terecht komt. Zoodra de Javaan uit zijn verouderde levensbeschouwing is verlost en fabrieksarbeider of mijnwerker wordt met een behoorlijk langen werkdag, dan is Indië gered voor de exploitanten.

Het is een kostelijk gezicht om den idealistisch aangelegden en socialistisch ontwikkelde Brooshoofd de plaats te zien ruimen voor een redacteur wiens eerste woord tintelt van welbegrepen kapitalisme.

De Javaan zal eraan moeten gelooven als zoo menig ander volk, zoodra het gelukt zijn land te industrialiseeren. Dan wacht ook hem de fabriek.

Toch zou die ontwikkeling anders kunnen zijn. Indië als een groot bedrijf geëxploiteerd door den Staat der Nederlanden, en onder dit regime tot onafhankelijkheid opgevoed, het zou een mooie toekomst kunnen hebben.

Maar dan moesten we andere regeerders en andere Kamers hebben. Nu is wel de keuze tusschen Vierhout en Brooshoofd: exploitatie door het kapitaal en proletariseering van den Javaan, of de ondergang, althans als Nederlandsche kolonie.

Wat zal het zijn? Veel is niet te voorspellen, want geen van beide is zoo spoedig ophanden, en de Javaan kan zich op een goeden dag den vloekzang van Roorda gaan herinneren.

T.

Van nacht tot nacht.

Een gewoonte, die mijn erachtens, teruggaat tot op de allereerste tijden van academiaal studentenleven, wil, dat men den Oceaan des tijds van lieverlede inpoldert met behulp van dijken en dammen, die men lustra pleegt te noemen. Na ieder vijftal jaren, die daarhenen vloten, pleegt men, zoo niet de tranen ons daarin belemmeren, terug te zien op den ingepalmden levensweg. Schoon de gewoonte oud is, blijft zij altoos eene aangename.

Hoe aangenaam is het dan niet, wanneer de morgen van een vijfde lustrum van vijf aangebroken is, de zon haar lichtschoven door de vensterruiten slingert, de feestklokken en saluutschoten tot onder de dikke dekens dof dreunen, — als een traan bij het ontwaken naast u op het hoofdkussen glijdt en glimmend vervloeit in het smetteloos blanke overtrek! Wie grijpt dan niet naar des onvergetelijken da Costa's „Vijftwintig jaren”? Wie kent niet dien zang, uit het hart geweld, uit het hoofd? Waar hij zingt:

Kan het zijn, dat de Tijd, voor de vijfde maal turvend,
Met zijn krijtgrijze vlerk op het hemelzwart krast,
En mijn luit, het gejubel verwaarloozen durvend,
Niet gedachtig zou zijn wat den naneven past
Van de hairige barden, wier manlijke zangen
Den verwijfden Romaan over d' Alpen versteef?
Neen, laat turven den Tijd, mijn luit trilt van verlangen,
Om nu mede te turven den turf, dien hij schreef!
Het memento weergalmt, wen de rythmische slagen
Van het spoedend getij, dat het vingertal telt,
Het geheiligd getal in zijn dubbel gaat dragen,
En de lachende toekomst herhaling voorspelt!

Vijf en twintig jaren!

Zie, wat wil dat eigenlijk anders zeggen, dan dat wij van af het eerste jaar dezer serie reikhalzend hebben uitgezien naar het vijftwintigste! Wat beduiden die woorden anders, dan vreugde, dan liefde, dan weemoed in een tientalig stelsel gesmeed! Is het niet schoon — schoon, in den besten zin des woords — een kommapunt te zetten in het levensboek bij het vijfde, een punt bij het tiende lustrum en, mag het zijn, een uitroepingsteek aan het levenseind? Terwijl een vraagteekening het onbekende hiernamaals symboliseert.

Doch ter zake.

Ik wilde het, in alle bescheidenheid, als een vorstelijke onderscheiding aanmerken van het genadige Lot, dat mijn kleine lustrumpje mag samenvallen met het vijftwintigjarig jubilé onzer geliefde Koningin Moeder. De Heer van Eeden schreef mij naar aanleiding dezer voorbeschikte gebeurtenis, of mijn geweten mij niet verweet het er om gedaan te hebben. En ik heb een oogenblik mijn geweten, als Hedwig, verweten van opzet. Maar neen, dat was toch niet zóó: ik weet nu, dat het een zegen is, een gift, een erkenning mijner verdiensten van Boven om derwille van de heilzame strekking en nuttige leering, die ik mijn lezers bereidde!

O ja, in de welgespatieerde fluxie mijner ideeën mag een oogenblik van welverdiende verpoozing zijn, waarin ik de emblemen mijner taalgedachten sier met bloemen, met gierlanden en festoenen als de pijlers van een feestzaal!...

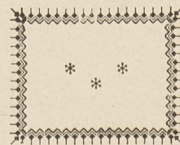
Vijf en twintig nachten!

Wat wil dat eigenlijk anders zeggen, dan dat een gansche schaar van lezers dankbaar hebben uitgezien, van af het eerste nachtlid, naar dit mijn vijftwintigste!

Wat beduidt dat anders, dan dat ik vijftwintig nachten mijn hart heb laten bloeden, bloeien zoo ik vermocht, en de roode droppels als gloeiende kolen op uw hoofden heb gestapeld? Op de tinnen van het volksgeweten, aan de kanteelen van de volkskracht heb ik de klaroenen gestoken bij onweer, bij onraad, bij ontucht. En zal de wachter van den nacht thans zeggen:

Ik wil nu liever slapen gaan?

Neen, nog niet! Nog is de Barbarossa van de Pijpenmarkt niet ingeslapen; nog vuigt de socialist langs 's heeren wegen; nog is niet voor ieder verstaanbaar de sferenzang van het Schoone, enzoovoort. Brieven ontving ik heden van alle oorden des lands, van alle besten uit den lande. Van Bolland, die mij schreef: „Gij zijt een schoone vermaardheid, uw ziel een vermaarde schoonheid! De veeleenigheid der lenigheid uwer ziel is de eenigheid van uw „ich”heid! Vaart voort; bedenk wat ik zelf schreef in een mijner jongste (goedkoope) werken: „waar het geestesleven achteruitgaat, daar gaat de geheele menschelijke maatschappij achteruit.” Gij zijt als een bok, die stoot den trage, den domme, naar het Ideaal eener maatschappij, wier paradoxale oneindigheid in het heden ligt...” En een ander schrijft mij, — het is een vrouwenhand — „Heden, op uw jubeldag, begonnen mijn kippen weer te leggen: ik vat dit op als een gunstig teeken en zend U hierbij een tweetal er van. Mogen zij uw eerste spijs zijn op dezen eersten dag van uw nieuwe nachtenperiode!” En zoo meer...

En als ik straks mijn hooge zijden opzet om mij te spoeden ter fancy-fair in het Paleis van Volksvlijt, mijn borst gesierd met het lieflijk oranje, wat sinds den dood van Koning Willem III nog nimmer in de maand Februari geschiedde, dan gedenk ik met voldoening, dat juist een jaar geleden